

**CRNOGORSKA KOMERCIJALNA
BANKA AD, PODGORICA**

**Pojedinačni finansijski iskazi
31. decembar 2018. godine
i Izvještaj nezavisnog revizora**

CRNOGORSKA KOMERCIJALNA BANKA AD, PODGORICA

SADRŽAJ	Strana
IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA	1-2
POJEDINAČNI FINANSIJSKI ISKAZI	
Pojedinačni bilans uspjeha	3
Pojedinačni bilans stanja	4
Pojedinačni iskaz o promjenama na kapitalu	5
Pojedinačni iskaz o novčanim tokovima	6
Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze	7 – 82
Prilog: Godišnji izvještaj menadžmenta o poslovanju	

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Odboru direktora i akcionarima Crnogorske komercijalne banke AD, Podgorica

Izvršili smo reviziju priloženih pojedinačnih finansijskih iskaza (strane 3 do 82) Crnogorske komercijalne banke AD, Podgorica (u daljem tekstu: „Banka“), koji obuhvataju pojedinačni bilans stanja na dan 31. decembra 2018. godine i odgovarajući pojedinačni bilans uspjeha, pojedinačni iskaz o promjenama na kapitalu i pojedinačni iskaz o tokovima gotovine za godinu koja se završava na taj dan, kao i pregled značajnih računovodstvenih politika i druge napomene uz pojedinačne finansijske iskaze.

Odgovornost rukovodstva za pojedinačne finansijske iskaze

Rukovodstvo je odgovorno za sastavljanje i fer prezentaciju ovih pojedinačnih finansijskih iskaza u skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore i propisima Centralne banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka, kao i za interne kontrole koje rukovodstvo smatra neophodnim za sastavljanje pojedinačnih finansijskih iskaza koji ne sadrže pogrešne informacije od materijalnog značaja, nastale usljed kriminalne radnje ili greške.

Odgovornost revizora

Naša odgovornost je da izrazimo mišljenje o priloženim pojedinačnim finansijskim iskazima na osnovu obavljene revizije. Reviziju smo obavili u skladu sa Zakonom o reviziji Crne Gore, Zakonom o računovodstvu Crne Gore i standardima revizije primjenljivim u Crnoj Gori. Ovi standardi nalažu usaglašenost sa etičkim principima i da reviziju planiramo i obavimo na način koji omogućava da se, u razumnoj mjeri, uvjerimo da pojedinačni finansijski iskazi ne sadrže pogrešne informacije od materijalnog značaja.

Revizija uključuje sprovođenje postupaka u cilju pribavljanja revizorskih dokaza o iznosima i objelodanivanjima u pojedinačnim finansijskim iskazima. Izbor postupaka zavisi od revizorskog prosuđivanja, uključujući procjenu rizika materijalno značajnih grešaka sadržanih u pojedinačnim finansijskim iskazima, nastalih usljed kriminalne radnje ili greške. Prilikom procjene ovih rizika, revizor razmatra interne kontrole koje su relevantne za sastavljanje i fer prezentaciju pojedinačnih finansijskih iskaza u cilju osmišljavanja najboljih mogućih revizorskih procedura, ali ne u cilju izražavanja mišljenja o efikasnosti sistema internih kontrola Banke. Revizija takođe uključuje ocjenu primijenjenih računovodstvenih politika i vrednovanje značajnijih procjena koje je izvršilo rukovodstvo, kao i ocjenu opšte prezentacije pojedinačnih finansijskih iskaza.

Smatramo da su revizorski dokazi koje smo pribavili dovoljni i odgovarajući i da obezbjeđuju solidnu osnovu za izražavanje našeg mišljenja.

Mišljenje

Po našem mišljenju, pojedinačni finansijski iskazi prikazuju istinito i objektivno, po svim materijalno značajnim pitanjima, finansijsku poziciju Banke na dan 31. decembra 2018. godine, kao i rezultate njenog poslovanja i tokove gotovine za godinu koja se završava na taj dan, u skladu sa računovodstvenim propisima Crne Gore i propisima Centralne banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka.

Skretanje pažnje

Skrećemo pažnju na činjenicu objelodanjenu u napomeni 5 uz pojedinačne finansijske iskaze, da uporedni podaci u pojedinačnim finansijskim iskazima za 2018. godinu predstavljaju korigovane podatke iz pojedinačnih finansijskih iskaza za 2017. godinu. U skladu sa MRS 8 „Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i greške“, izvršene su određene korekcije i reklasifikacije podataka prezentovanih u pojedinačnim finansijskim iskazima sastavljenim na dan i za godinu koja se završava na dan 31. decembra 2017. godine.

Naše mišljenje nije modifikovano u vezi sa navedenim pitanjem.

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA (nastavak)

Odboru direktora i akcionaru Crnogorske komercijalne banke AD, Podgorica (nastavak)

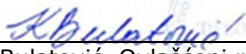
Ostala pitanja

Reviziju pojedinačnih finansijskih iskaza Banke sastavljenih u skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore i propisima Centralne banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka na dan i za godinu koja se završila 31. decembra 2017. godine je obavio drugi revizor koji je u svom izvještaju od 19. marta 2018. godine izrazio pozitivno mišljenje.

Izvještaj o drugim zakonskim i regulatornim uslovima

Rukovodstvo Banke je odgovorno za sastavljanje godišnjeg izvještaja menadžmenta o poslovanju u skladu sa zahtjevima Zakona o računovodstvu Crne Gore, koji nije sastavni dio priloženih pojedinačnih finansijskih iskaza. U skladu sa Zakonom o reviziji Crne Gore, naša odgovornost je da izrazimo mišljenje o usklađenosti priloženog godišnjeg izvještaja menadžmenta o poslovanju za 2018. godinu sa pojedinačnim finansijskim iskazima za tu poslovnu godinu. Prema našem mišljenju, finansijske informacije objelodanjene u godišnjem izvještaju menadžmenta o poslovanju za 2018. godinu usaglašene su sa revidiranim pojedinačnim finansijskim iskazima za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine, a godišnji izvještaj menadžmenta o poslovanju za 2018. godinu sadrži sve elemente definisane odredbama Zakona o računovodstvu.

Deloitte d.o.o. Podgorica
27. mart 2019. godine

Katarina Bulatović, Ovlašćeni revizor
(Licenca broj 067 izdata 31. marta 2015.
godine)

BILANS USPJEHA

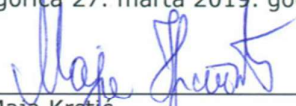
U periodu od 1. januara do 31. decembra 2018. godine
(U hiljadama EUR)

	<u>Napomena</u>	<u>2018.</u>	<u>Korigovano 2017.</u>
Prihodi od kamata i slični prihodi	3.1,6a	24.522	23.280
Rashodi od kamata i slični rashodi	3.1,6b	(274)	(524)
Neto prihodi od kamata		24.248	22.756
Prihodi od naknada i provizija	3.1,7a	15.717	14.669
Rashodi naknada i provizija	3.1,7b	(7.905)	(7.068)
Neto prihodi od naknada i provizija		7.812	7.601
Neto dobitak/gubitak usled prestanka priznavanja finansijske instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha		-	(2)
Neto dobitak/gubitak po osnovu finansijskih instrumenata koji se drže radi trgovanja		-	1.081
Promjena fer vrijednosti u računovodstvu zaštite od rizika (hedžing)		-	-
Neto gubici/dobici od kursnih razlika	3.2	844	714
Neto dobitak/gubitak po osnovu prestanka priznavanja ostale imovine	20	57	14
Ostali prihodi	8	4.486	6.337
Troškovi zaposlenih	9	(12.493)	(12.228)
Troškovi amortizacije	3.9,3.10	(2.547)	(2.813)
Opšti i administrativni troškovi	10	(7.051)	(6.982)
Neto prihodi / rashodi po osnovu obezvređenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	3.6 11a,c,d	(4.033)	(5.404)
Troškovi rezervisanja	11b,c,d	(42)	(832)
Ostali rashodi	12	(178)	(1.078)
OPERATIVNI PROFIT		11.103	9.164
Porez na dobit	13	(1.024)	(35)
NETO PROFIT		10.079	9.129

Napomene na stranama 7 do 82
čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Potpisano u ime Crnogorske komercijalne banke AD, Podgorica 27. marta 2019. godine:

Pal Kovacs
Glavni izvršni direktor

Maja Krstić
Izvršni direktor za finansije i bankarske
operacije

Srđan Janković
Direktor direkcije za računovodstvo i
kontrolu

CRNOGORSKA KOMERCIJALNA BANKA AD, PODGORICA

BILANS STANJA
Na dan 31. decembra 2018. godine
(U hiljadama EUR)

	<u>Napomena</u>	<u>2018.</u>	<u>Korigovano 2017.</u>
SREDSTVA			
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	3,5,3,6 14	135.251	154.730
Kredit i potraživanja od banaka po amortizovanoj vrijednosti	3,6,15	56.481	48.694
Kredit i potraživanja od klijenata po amortizovanoj vrijednosti	3,6,16	393.172	300.927
Hartije od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti	3,6,17	79.278	86.104
Ostala finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	22	1.219	1.194
Hartije od vrijednosti po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	3,6,18	6.992	5.694
Investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	3,8,19	335	-
Nekretnine, postrojenja i oprema	3,9, 20	13.279	13.361
Nematerijalna sredstva	3,9, 21	3.563	3.412
Tekuća poreska sredstva		26	21
Odložena poreska sredstva	13c	53	95
Ostala sredstva	22	1.714	2.710
UKUPNA SREDSTVA		<u>691.363</u>	<u>616.942</u>
OBAVEZE			
Depoziti banaka i centralnih banaka koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	23	353	663
Depoziti klijenata koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	23	552.351	494.812
Kredit klijenata koji nijesu banke koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	24	2.732	3.263
Rezerve	25	4.399	3.683
Tekuće poreske obaveze	13b	1.019	103
Odložene poreske obaveze	13c	568	465
Ostale obaveze	26	14.644	9.299
Ukupne obaveze		<u>576.066</u>	<u>512.288</u>
KAPITAL			
Akcijski kapital		136.876	136.876
Neraspoređena dobit		(51.920)	(60.272)
Dobit tekuće godine		10.079	9.129
Ostale rezerve		20.262	18.921
Ukupan kapital	13,13, 26	<u>115.297</u>	<u>104.654</u>
UKUPNI KAPITAL I OBAVEZE		<u>691.363</u>	<u>616.942</u>

Napomene na stranama 7 do 82
 čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Potpisano u ime Crnogorske komercijalne banke AD, Podgorica 27. marta 2019. godine:

 Pal Kovacs
 Glavni izvršni direktor

 Maja Krstić
 Izvršni direktor za finansije i bankarske operacije

 Srđan Janković
 Direktor direkcije za računovodstvo i kontrolu

ISKAZ O PROMJENAMA NA KAPITALU
U periodu od 1. januara do 31. decembra 2018. godine
(U hiljadama EUR)

	Akcijski kapital	Revalorizacione rezerve	Ostale rezerve	Akumulirani gubitak	Dobit tekuće godine	Ukupno
Stanje, na dan 1. januara 2017. godine	136.876	(1.349)	32.296	(77.461)	2.869	93.231
Efekti korekcije za akcije MasterCard-a	-	1.072	-	-	-	1.072
Korigovano stanje, na dan 1. januara 2017. godine	136.876	(277)	32.296	(77.461)	2.869	94.303
Prenosi/ ostale rezerve	-	-	(14.320)	17.189	(2.869)	-
Neto povećanje / smanjenje fer vrijednosti hartije od vrijednosti po po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	-	1.222	-	-	-	1.222
Neto profit tekuće godine	-	-	-	-	9.129	9.129
Stanje, 31. decembra 2017. godine	136.876	945	17.976	(60.272)	9.129	104.654
Stanje, na dan 1. januara 2018. godine	136.876	945	17.976	(60.272)	9.129	104.654
Efekti primjene MSFI 9	-	-	-	(777)	-	(777)
Stanje, na dan 1. januara 2018. godine	136.876	945	17.976	(61.049)	9.129	103.877
Prenosi	-	-	-	9.129	(9.129)	-
Neto povećanje / smanjenje fer vrijednosti hartije od vrijednosti po po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	-	1.341	-	-	-	1.341
Dobitak tekuće godine	-	-	-	-	10.079	10.079
Stanje, 31. decembra 2018. godine	136.876	2.286	17.976	(51.920)	10.079	115.297

Napomene na stranama 7 do 82
 čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Potpisano u ime Crnogorske komercijalne banke AD, Podgorica 27. marta 2019. godine:

Pal Kovacs
 Glavni izvršni direktor

Srdan Janković
 Direktor direkcije za računovodstvo i kontrolu

Maja Krstić
 Izvršni direktor za finansije i bankarske operacije

ISKAZ O NOVČANIM TOKOVIMA
U periodu od 1. januara do 31. decembra 2018. godine
(U hiljadama EUR)

	Napomena	2018.	2017.
Tokovi gotovine gotovine iz poslovnih aktivnosti			
Prilivi po osnovu kamata i slični prihodi		25.993	24.035
Odlivi po osnovu kamata i slični rashodi		(420)	(880)
Prilivi po osnovu naknada i provizija		15.069	14.690
Odlivi po osnovu naknada i provizija		(7.881)	(6.794)
Odlivi po osnovu zarada zaposlenih i troškova za dobavljače		(18.521)	(20.407)
(Smanjenje)/Povećanje kredita i ostale aktive		(94.549)	(40.111)
Prilivi po osnovu depozita i ostalih obaveza		62.905	10.431
Plaćeni porezi		(680)	(290)
Ostali prilivi		458	961
Neto (odlivi)/prilivi gotovine iz poslovnih aktivnosti		(17.626)	(18.365)
Tokovi gotovine iz aktivnosti investiranja			
Kupovina nekretnina i opreme		(1.573)	(1.504)
Kupovina nematerijalnih ulaganja		(1.119)	(934)
Državni zapisi i ostale hartije od vrijednosti		6.300	3.700
Prilivi od prodaje materijalne i dugotrajne imovine		134	-
Neto prilivi/(odlivi) gotovine iz aktivnosti investiranja		3.742	1.262
Tokovi gotovine iz finansijskih aktivnosti			
Povećanje/(Smanjenje) pozajmljenih sredstava		(530)	245
Neto prilivi/(odlivi) gotovine iz aktivnosti finansiranja		(530)	245
Efekat kursnih razlika na gotovinu i gotovinske ekvivalente		539	1.216
Neto smanjenje gotovine i gotovinskih ekvivalenata		(13.875)	(15.642)
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na početku perioda		165.660	181.302
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na kraju perioda	31	151.785	165.660

Napomene na stranama 7 do 82
 čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Potpisano u ime Crnogorske komercijalne banke AD, Podgorica 27. marta 2019. godine:

 Pal Kovacs
 Glavni izvršni direktor

 Srđan Janković
 Direktor direkcije za računovodstvo i kontrolu

 Maja Krstić
 Izvršni direktor za finansijske i bankarske operacije

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

1. OSNIVANJE I POSLOVANJE BANKE

Crnogorska komercijalna banka AD, Podgorica (u daljem tekstu: „Banka“) je osnovana kao nezavisna banka i registrovana je kod Privrednog suda u Podgorici 15. januara 1997. godine.

OTP Bank Plc Budimpešta ima 100% učešća u kapitalu Banke.

Banka je registrovana kao akcionarsko društvo. Registarski broj Banke u Centralnom registru Privrednog suda je 4-0001633.

Banka je od Centralne banke Crne Gore, Rješenjem broj 0101-72/1-2002 od 18. decembra 2002. godine, dobila odobrenje za rad.

Banka je kod Komisije za hartije od vrijednosti upisana u Registar emitenata hartija od vrijednosti pod brojem 51 (Rješenje broj 02/3-47/2-01 od 12. jula 2001. godine).

U skladu sa Zakonom o bankama, Odlukom o osnivanju i Statutom, Banka obavlja poslove primanja depozita i drugih sredstava fizičkih i pravnih lica i odobravanje kredita i drugih plasmana iz tih sredstava, u cjelini ili djelimično, za svoj račun.

Pored ovih poslova može da obavlja i sljedeće poslove:

- izdaje garancije i preuzima druge vanbilansne obaveze;
- kupuje, prodaje i naplaćuje potraživanja;
- izdaje, obrađuje i evidentira platne instrumente;
- platni promet u zemlji i sa inostranstvom;
- finansijski lizing;
- trguje u svoje ime i za svoj račun ili za račun komitenta stranim sredstvima plaćanja i finansijskim derivatima;
- vrši izradu analiza i davanje informacija i savjeta o kreditnoj sposobnosti društava i preduzetnika;
- depo poslove;
- usluge čuvanja u sefovima i
- druge poslove u skladu sa odobrenjem Centralne banke Crne Gore.

Sjedište Banke je u Ulici Moskovska bb, Podgorica.

Banka je 27. septembra 2018. godine zaključila ugovor o prenosu 100% udjela OTP Debt Collection, d.o.o. Podgorica, uz odobrenje Centralne Banke Crne Gore. Banka, kao vlasnik OTP Debt Collection, d.o.o. Podgorica je zvanično registrovana u Centralnom registru privrednih subjekata dana 17. decembra 2018 godine.

Na dan 31. decembra 2018. godine Banku čine centrala u Podgorici, 24 filijale i 5 šaltera na teritoriji Crne Gore.

Na dan 31. decembra 2018. godine Banka ima 452 zaposlenih radnika (31. decembra 2017. godine: 432 zaposlena).

Članovi Odbora direktora Banke na dan 31. decembra 2018. godine:

<u>Ime i prezime</u>	<u>Funkcija</u>
G-din Barna Zsolt	Predsjednik
G-din Pal Kovacs	Član
G-din Nyitrai Gyozo	Član
G-din Peter Krizsanovich	Član
G-din Szabolcs Horvat	Član
G-din Miklos Nemeth	Član
G-din Milan Sztepanov	Član

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

1. OSNIVANJE I POSLOVANJE BANKE (nastavak)

Članovi Odbora za reviziju Banke na dan 31. decembra 2018. godine:

<u>Ime i prezime</u>	<u>Funkcija</u>
G-din Peter Krizsanovich	Predsjednik
G-din Attila Kozsik	Član
G-din Andreas Szalay	Član

Izvršni direktori Banke na dan 31. decembra 2018. godine:

<u>Ime i prezime</u>	<u>Ključno područje</u>
G-din Pal Kovacs	Glavni izvršni direktor
G-đa Maja Krstić	Izvršni direktor za Sektor Finansija i bankarskih operacija.
G-din Gabor Jandacsik	Izvršni direktor za Sektor poslovanja sa privredom
G-din Viktor Vorobej	Izvršni direktor za Sektor odobravanja kredita i upravljanja rizicima
G-din Milan Sztepanov	Izvršni direktor za Sektor za praćenje usklađenosti poslovanja banke sa propisima i bezbjednost

Na dan 31. decembra 2018. godine, rukovodilac odjeljenja za praćenje usaglašenosti je Dora Dragović. Na dan 31. decembra 2018. godine, interni revizor je Irena Mašović.

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU POJEDINAČNIH FINANSIJSKIH ISKAZA

2.1. Osnove za sastavljanje i prezentaciju pojedinačnih finansijskih iskaza

Banka sastavlja pojedinačne finansijske iskaze (u daljem tekstu „finansijski iskazi“) u skladu sa Zakonom o računovodstvu („Sl. list CG“, br. 52/16) i odlukama Centralne banke Crne Gore koje regulišu finansijsko izvještavanje banaka.

Priloženi pojedinačni finansijski iskazi pripremljeni su u skladu sa Odlukom o sadržaju, rokovima i načinu sačinjavanja i dostavljanja finansijskih iskaza banaka („Sl. list CG“, br. 15/12, 18/13 i 24/18).

Prilikom sastavljanja ovih pojedinačnih finansijskih iskaza Banka je primijenila politike koje su u skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, ali koji se u dijelu evidentiranja potraživanja za koje su se stekli uslovi za isključivanje iz bilansa Banke i formatu prezentacije pojedinačnih finansijskih iskaza razlikuju od zahtjeva Međunarodnih računovodstvenih standarda („MRS“) i Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja („MSFI“) primjenljivih na dan 31. decembra 2018. godine.

U skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore, MRS i MSFI objavljeni od strane Odbora za međunarodne računovodstvene standarde, moraju biti prevedeni od strane odgovarajućeg nadležnog organa Crne Gore koji posjeduje pravo prevoda i objavljivanja istih, odobreno od strane Međunarodne federacije računovođa (IFAC). Dakle, samo MRS i MSFI zvanično prevedeni, odobreni i objavljeni od strane Instituta sertifikovanih računovođa Crne Gore mogu biti u primjeni. Posljednji zvanični prevodi su objavljeni za dio MRS koji su u primjeni od 1. januara 2009. godine, odnosno dio MSFI u primjeni od 1. januara 2013. godine, a koji obuhvata samo osnovni tekst standarda i interpretacije i ne uključuje osnove za zaključivanje, ilustrativne primjere, uputstva za primjenu, komentare, mišljenja i ostali materijal objašnjenja. Dodatno, navedeni prevod ne sadrži prevod Osnova za pripremu i prezentaciju finansijskih izvještaja. Takođe, izmjene i poboljšanja MRS-a nakon 1. januara 2009. godine, odnosno MSFI-a nakon 1. januara 2013. godine" nisu prevedeni niti objavljeni.

Imajući u vidu efekte koje navedena odstupanja računovodstvenih propisa Crne Gore od MSFI i MRS mogu imati na prezentaciju pojedinačnih finansijskih iskaza Društva, priloženi pojedinačni finansijski iskazi se u tom dijelu razlikuju i odstupaju od MSFI i MRS i ne mogu se tretirati kao pojedinačni finansijski iskazi sastavljeni u saglasnosti sa MSFI i MRS.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH ISKAZA (nastavak)

2.1. Osnove za sastavljanje i prezentaciju finansijskih iskaza (nastavak)

Na osnovu Zakona o računovodstvu privredna društva su dužna da sastavljaju, dostavljaju i objavljuju pojedinačne i konsolidovane finansijske izvještaje kada imaju kontrolu (matična pravna lica) nad jednim ili više pravnih lica (zavisna pravna lica) u skladu sa MRS i MSFI.

Priloženi pojedinačni finansijski iskazi predstavljaju pojedinačne finansijske iskaze Banke. Banka je sastavila i konsolidovane finansijske iskaze na osnovu i prema zahtjevima zakona i propisa Crne Gore. Isti će biti predati i prezentovani u skladu sa regulativom u Crnoj Gori u definisanim rokovima.

Zavisno pravno lica čiji je Banka 100% vlasnik je OTP Debt Collection d.o.o. Podgorica.

Banka je u sastavljanju ovih finansijskih iskaza primjenjivala računovodstvene politike obrazložene u napomeni 3.

Pojedinačni finansijski iskazi Banke su iskazani u eurima (EUR), koja je funkcionalna valuta Banke i zvanična valuta u kojoj se podnose finansijski iskazi u Crnoj Gori. Osim ako nije drugačije naznačeno, svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR.

2.2. Korišćenje procjenjivanja

Pripremanje pojedinačnih finansijskih iskaza zahtijeva upotrebu procjena i pretpostavki koje utiču na efekte primjenjivanja politika, prikazane iznose aktive i pasive, i na prikazane iznose prihoda i rashoda tokom izvještajnog perioda. Procjene i prosuđivanja se donose na osnovu istorijskog iskustva i drugih činilaca, uključujući očekivanja u pogledu budućih događaja za koje se vjeruje da su u okvirima datih okolnosti razumna, gdje rezultati daju dobru osnovu za procjenu knjigovodstvene vrijednosti aktive i pasive koje se ne mogu jasno sagledati iz drugih izvora. Stvarni rezultati se mogu razlikovati od pomenutih procjena.

Procjene i prosuđivanja su predmet stalne procjene. Promjene računovodstvenih procjena se priznaju u periodu kada je došlo do izmjene, ako se izmjena odnosi samo na taj period odnosno, ako se izmjena odnosi na tekuće i buduće periode, priznaju se i u tom periodu i u budućim periodima. Posebna područja nesigurnosti procjenjivanja i kritičnih pretpostavki u primjeni računovodstvenih politika koje su od velikog značaja za iznose objelodanjene u pojedinačnim finansijskim iskazima su:

(a) Gubitak usljed obezvrjeđenja kredita i plasmana

Banka vrši pregled svog kreditnog portfolija najmanje jednom mjesečno. Prilikom utvrđivanja da li gubitak usljed obezvrjeđenja treba evidentirati u bilansu uspjeha, Banka prosuđuje da li postoje bilo kakvi posmatrani podaci koji ukazuju na to da je u procijenjenim budućim novčanim tokovima kreditnog portfolija došlo do mjerljivog smanjenja, a prije nego što se takvo smanjenje može identifikovati za svaki pojedinačni kredit u okviru kreditnog portfolija. Takav dokaz može uključiti posmatrane podatke koji ukazuju na to da je došlo do promjena koje mogu imati štetnog uticaja, i to promjena u statusu dužnika u pogledu otplate kredita Banci, odnosno u privrednim uslovima u državi koji su u direktnoj vezi sa uticajem koji neizmirene ugovorne obaveze plaćanja mogu imati na sredstva Banke. Rukovodstvo se oslanja na procjene koje se zasnivaju na istorijskim iskustvima u vezi gubitaka za sredstva sa karakteristikama kreditnog rizika, kao i na objektivnim dokazima o postojanju umanjenja vrijednosti, slične pomenutim u kreditnom portfoliju prilikom procjene budućih tokova gotovine. Metodologija i pretpostavke koji se koriste pri procjeni iznosa budućih tokova gotovine i njihovog vremenskog usklađivanja predmet su stalne kontrole, a u cilju svođenja razlike između procijenjenog i stvarnog gubitka na najmanju moguću mjeru.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH ISKAZA (nastavak)

2.2. Korišćenje procjenjivanja (nastavak)

(b) Umanjenje vrijednosti hartije od vrijednosti po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultati i investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala

Banka utvrđuje da je došlo do umanjenja vrijednosti u hartijama od vrijednosti po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultati i investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala onda kada dođe do značajnog ili produženog smanjenja njihove fer vrijednosti i to ispod njihove nabavne vrijednosti. Određivanje šta je značajno ili produženo zahtijeva rasuđivanje. Umanjenje vrijednosti može biti opravdano onda kada postoji dokaz da je došlo do pogoršanja u finansijskoj poziciji preduzeća u koje se ulaže, privrednoj grani ili sektoru, kao i u novčanim tokovima iz poslovanja i finansiranja.

(c) Otpremnine i ostale dugoročne naknade zaposlenima

Sadašnja vrijednost sredstava za otpremnine za odlazak u penziju i ostale dugoročne beneficije zavisi od niza faktora utvrđenih od strane nezavisnog ovlašćenog aktuara upotrebom određenih pretpostavki. Bilo kakve promjene u ovim pretpostavkama uticale bi na sadašnju vrijednost ovih sredstava. Ključne pretpostavke za otpremnine i ostale dugoročne naknade zaposlenima prikazane su u napomeni 25.

(d) Rezervisanja

Rezervisanja se razmatraju na datum svakog bilansa stanja i prilagođavaju tako da odražavaju najbolju procjenu. Ako više nije vjerovatno da će odliv sredstava koji predstavlja ekonomske koristi biti potreban za namirenje date obaveze, rezervisanje se ukida preko bilansa uspjeha. Rezervisanje se priznaje u slučaju kada se očekuje da će Banka, kao rezultat prošlih događaja imati sadašnju zakonsku ili izvedenu obavezu, koja se može pouzdano utvrditi i za čije izmirenje se očekuje da će doći do odliva resursa, koji predstavljaju ekonomsku korist za Banku.

2.3. Načelo stalnosti poslovanja

Pojedinačni finansijski iskazi su sastavljeni u skladu sa načelom stalnosti poslovanja, koji podrazumijeva da će Banka nastaviti da posluje tokom neograničenog vremenskog perioda u doglednoj budućnosti.

2.4. Uporedni podaci

Uporedni podaci u ovim pojedinačnim finansijskim iskazima predstavljaju podatke iz pojedinačnih finansijskih iskaza Banke za 2017. godinu.

Banka je izvršila korekciju pojedinačnog bilansa stanja na dan 31. decembra 2017. godine, radi korekcija finansijskih iskaza iz ranijih godina, kao i promjene računovodstvene politike za hartije od vrijednosti, a u skladu sa zahtjevima MRS 8 "Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i greške". Efekti korekcije prikazani su u napomeni 5.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2018. godine****3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA****3.1. Prihodi i rashodi po osnovu kamata i naknada**

Prihodi i rashodi po osnovu kamate, uključujući zateznu kamatu i ostale rashode vezane za kamatonosnu aktivu, odnosno kamatonosnu pasivu, obračunati su po načelu uzročnosti prihoda i rashoda i uslovima iz obligacionog odnosa koji su definisani ugovorom između Banke i klijenta. Prihodi i rashodi od kamata priznaju se na bazi obračuna metodom efektivne kamatne stope perioda u kome su ostvareni, a unaprijed obračunate kamate razgraničavaju se na period trajanja ugovorne obaveze. Prihodi od kamata su uglavnom obračunati na plasmane komitentima, depozite kod drugih finansijskih institucija, investicionih hartija od vrijednosti, a rashodi od kamata obračunati su na finansijske obaveze po depozitima i pozajmicama. Naknada za odobravanje kredita, koja čini dio efektivne kamatne stope, evidentira se u okviru prihoda od kamata i sličnih prihoda i rashoda od kamata i sličnih rashoda. Naknade za odobravanje kredita se obračunavaju i naplaćuju jednokratno i knjiže se kao odloženi prihod, a priznaju se u prihode perioda u srazmjeri sa proteklom vremenom korišćenja kredita. Prihodi i rashodi od naknada i provizija obuhvataju takođe naknade po osnovu izdavanja garancija i akreditiva od strane Banke, domaćih i međunarodnih plaćanja i transakcija u stranim valutama, posredničkih i drugih usluga Banke. Ostali prihodi i rashodi od naknada i provizija evidentiraju se u trenutku pružanja usluga.

3.2. Preračunavanje deviznih iznosa

Poslovne promjene nastale u stranoj valuti su preračunate u EUR po srednjem kursu važećem na dan poslovne promjene. Sredstva i obaveze iskazane u stranoj valuti na dan bilansa stanja, preračunati su u EUR po srednjem kursu važećem na taj dan. Neto pozitivne ili negativne kursne razlike nastale prilikom poslovnih transakcija u stranoj valuti i prilikom preračuna pozicija bilansa stanja iskazanih u stranoj valuti knjižene su u korist ili na teret bilansa uspjeha, kao dobiti ili gubici po osnovu kursnih razlika. Preuzete i potencijalne obaveze u stranoj valuti preračunate su u EUR po srednjem kursu koji je važio na taj dan.

3.3. Operativni lizing

Lizing Banke je klasifikovan kao operativni lizing. Plaćanja po osnovu ugovora o operativnom lizingu priznaju se ravnomjerno kao trošak tokom perioda trajanja lizinga.

3.4. Porezi i doprinosi**Porez na dobit*****Tekući porez na dobit***

Porez na dobit se obračunava i plaća u skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica („Sl. list CG” br. 65/01, 12/02, 80/04, 40/08, 86/09, 40/11, 14/12, 61/13 i 55/16). Stopa poreza na dobit je proporcionalna i iznosi 9% od poreske osnovice. Oporeziva dobit se utvrđuje na osnovu dobiti Banke iskazane u pojedinačnom bilansu uspjeha uz usklađivanje prihoda i rashoda u skladu sa odredbama Zakona o porezu na dobit pravnih lica.

Zakon o porezu na dobit utvrđuje da gubitak po osnovu poreskog bilansa u tekućoj godini ne može da se prenese unazad. Gubici po poreskom bilansu tekuće godine mogu da smanje oporezivu dobit budućeg perioda, izuzev onih koji proizilaze iz kapitalnih dobikata i gubitaka, ne duže od 5 godina.

Odloženi porez na dobit

Odloženi porez na dobit se obračunava korišćenjem metode utvrđivanja obaveza prema bilansu stanja, za privremene razlike proizašle iz razlike između poreske osnovice potraživanja i obaveza i njihove knjigovodstvene vrijednosti. Važeće poreske stope na datum bilansa stanja se koriste za utvrđivanje razgraničenog iznosa poreza na dobit. Odložene poreske obaveze se priznaju za sve oporezive privremene razlike. Odložena poreska sredstva se priznaju za sve odbitne privremene razlike i poreske gubitke i kredite, koji se mogu prenositi u naredne fiskalne periode, do stepena do kojeg će vjerovatno postojati oporeziva dobit od koje se odložena poreska sredstva mogu iskoristiti.

Porezi, doprinosi i druge dažbine koje ne zavise od rezultata poslovanja

Porezi i doprinosi koji ne zavise od rezultata poslovanja uključuju porez na imovinu, porez na dodatu vrijednost, doprinosi na zarade koji padaju na teret poslodavca, kao i druge poreze, naknade i doprinose koji se plaćaju prema raznim državnim i lokalnim poreskim propisima.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.5. Gotovina i gotovinski ekvivalenti

U pojedinačnom iskazu o novčanim tokovima pod gotovinom i gotovinskim ekvivalentima podrazumijevaju se novčanice i kovanice u blagajni i bankomatima, sredstva na računu kod Centralne banke Crne Gore, sredstva na računima kod poslovnih banaka kao i ostala visoko likvidna finansijska aktiva sa dospjećem do tri mjeseca.

3.6. Finansijski instrumenti

Banka priznaje finansijsko sredstvo ili finansijsku obavezu u svom bilansu stanja kada, i isključivo kada entitet postane strana ugovornih odredbi finansijskog instrumenta.

Banka klasifikuje svoja finansijska sredstva u sledeće kategorije: finansijska sredstva koja se mjere prema amortizovanom trošku, finansijska sredstva koja se mjere prema fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat i finansijska sredstva koja se mjere prema fer vrijednosti kroz bilans uspjeha na osnovu: poslovnog modela za upravljanje finansijskim sredstvima i karakteristika ugovorenih tokova gotovine finansijskog sredstva. Rukovodstvo određuje klasifikaciju finansijskih sredstva prilikom inicijalnog priznavanja u skladu sa usvojenim poslovnim modelom i rezultatom SPPI alata koji je pripremljen u skladu sa SPPI procedurom.

(a) Poslovni model

Poslovni modeli odražavaju način zajedničkog upravljanja grupama finansijskih sredstava radi ostvarivanja određenih poslovnih ciljeva. Poslovni model nije pristup klasifikaciji pojedinačnog instrumenta već se određuju na višem nivou objedinjavanja. Poslovni model Banke se odnosi na način na koji banka upravlja svojim finansijskim sredstvima za svrhe ostvarivanja tokova gotovine. Tokovi gotovine banke će biti rezultat prikupljanja ugovorenih tokova gotovine, prodaje finansijskih sredstava ili oboje. Ukoliko se tokovi gotovine realizuju na način drugačiji od očekivanja na datum na koji banka vrši procjenu svog poslovnog modela, to ne znači prethodnu grešku u pojedinačnim finansijskim iskazima banke niti utiče na promjenu klasifikacije preostalih finansijskih sredstava koja se drže u tom poslovnom modelu. Poslovni model definiše ključno rukovodstvo Banke.

(i) Poslovni model: prikupljanje ugovorenih tokova gotovine

Prilikom određivanja da li će tokovi gotovine ostvariti prikupljanjem ugovorenih tokova gotovine finansijskih sredstava, Banka uzima u obzir učestalost, vrijednost i vremenski rok prodaje tokom prethodnih perioda, razloge tih prodaja i očekivanja u pogledu budućih prodaja. Banka uzima u obzir informacije o ranijim prodajama u kontekstu razloga tih prodaja i uslova koji su postojali u to vrijeme u poređenju sa postojećim uslovima. Mada cilj ovog poslovnog modela može da bude držanje finansijskih sredstava radi prikupljanja ugovorenih tokova gotovine, banka ne mora da drži sve ove instrumente do dospelja. Poslovni model može da bude držanje sredstava radi prikupljanja ugovorenih tokova gotovine, čak i kada prodaje finansijska sredstva zbog povećanja njihovog kreditnog rizika.

Bez obzira na njihovu učestalost i vrijednost, prodaje zbog povećanja kreditnog rizika sredstava nisu nedosledne sa poslovnim modelom čiji je cilj držanje finansijskih sredstava radi prikupljanja ugovorenih tokova gotovine. Aktivnosti upravljanja kreditnim rizikom čiji je cilj minimiziranje potencijalnih kreditnih gubitaka usled pogoršanja kredita sastavni su dio takvog poslovnog modela.

(ii) Poslovni model: prikupljanje ugovorenih tokova gotovine i prodaja finansijskih sredstava

Banka može držati finansijska sredstva u poslovnim modelu čiji se cilj ostvaruje i prikupljanjem ugovorenih tokova gotovine i prodajom finansijskih sredstava. Kod ove vrste poslovnog modela, ključno rukovodstvo banke donosi odluku da su prikupljanje ugovorenih tokova gotovine i prodaja finansijskih sredstava od značaja za ostvarivanje cilja poslovnog modela. U poređenju sa poslovnim modelom čiji je cilj držanje finansijskih sredstava radi prikupljanja ugovorenih tokova gotovine, ovaj model obično uključuje veću učestalost i vrijednost prodaja.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.6. Finansijski instrumenti (nastavak)

(a) Poslovni model (nastavak)

(iii) Ostali poslovni modeli

Finansijska sredstva se mjere prema fer vrijednosti kroz bilans stanja ako se ne drže u poslovnom modelu čiji je cilj držanje sredstva radi prikupljanja ugovorenih tokova gotovine ili u poslovnom modelu čiji se cilj ostvaruje prikupljanjem ugovorenih tokova gotovine i prodajom finansijskih sredstava. Portfolio finansijskih sredstava koji zadovoljava definiciju držanja radi trgovanja nije držanje radi prikupljanja ugovorenih tokova gotovine ili držanje radi prikupljanja ugovorenih tokova gotovine i prodaje finansijskih sredstava. Za takve portfolije, prikupljanje ugovorenih tokova gotovine je samo sporedno ostvarivanju cilja poslovnog modela.

(b) Karakteristike ugovorenih tokova gotovine finansijskih sredstava

Klasifikacija finansijskog sredstva se zasniva na karakteristikama njegovih ugovorenih tokova gotovine ako se finansijsko sredstvo drži u poslovnom modelu čiji je cilj držanje sredstava radi prikupljanja ugovorenih tokova gotovine ili u poslovnom modelu čiji je cilj prikupljanje ugovorenih tokova gotovine i prodaja finansijskih sredstava.

Banka treba da odredi da li su ugovoreni tokovi gotovine sredstva isključivo plaćanja glavnice i kamate na iznos neizmirene glavnice.

Za svrhe primjene ovih stavova:

- glavnica je fer vrijednost finansijskog sredstva prilikom inicijalnog priznavanja
- kamata se sastoji od vremenske vrijednosti novca za kreditni rizik povezan sa neizmirenom glavnicom tokom određenog vremenskog perioda i za druge osnovne rizike i troškove kreditiranja, kao i profitne marže

Ugovoreni tokovi gotovine koji su isključivo plaćanja glavnice i kamate na iznos neizmirene glavnice, su u skladu sa osnovnim ugovorom o kreditiranju. Ugovorni uslovi koji uvode izloženost rizicima ili volatilnost ugovorenih tokova gotovine koja nije povezana sa osnovnim ugovorom o kreditiranju, kao što je izloženost promjenama cijena kaptala ili robe, ne dovodi do ugovorenih tokova gotovine koji su isključivo plaćanja glavnice i kamate na iznos neizmirene glavnice.

Banka procjenjuje da li su ugovoreni tokovi gotovine isključivo plaćanja glavnice i kamate na iznos neizmirene glavnice za valutu u kojoj je denominovano finansijsko sredstvo.

Vremenska vrijednost novca je element kamate kojim se osigurava naknada samo za protok vremena. Međutim, u nekim slučajevima, element vremenske vrijednosti novca se može modifikovati. U takvim slučajevima, Banka procjenjuje promjenu kako bi odredila da li ugovoreni tokovi gotovine predstavljaju isključivo plaćanja glavnice i kamate na neizmireni iznos glavnice. Cilj procjene modifikovanog elementa vremenske vrijednosti novca je da se odredi koliko se mogu razlikovati nediskontovani ugovoreni tokovi gotovine od nediskontovanih tokova gotovine koji bi se ostvarili da se element vremenske vrijednosti novca nije modifikovao (referentni tokovi gotovine). Referentni instrument može biti stvarno ili hipotetičko finansijsko sredstvo.

Ukoliko se nediskontovani ugovoreni tokovi gotovine značajno - preko 2% - razlikuju od nediskontovanih referentnih tokova gotovine, finansijsko sredstvo treba naknadno mjeriti prema fer vrijednosti kroz bilans stanja. Banka će uzeti u obzir mogući efekat karakteristike ugovorenog toka gotovine u svakom izvještajnom periodu i kumulativno tokom cjelokupnog životnog vijeka finansijskog sredstva.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.6. Finansijski instrumenti (nastavak)

(c) Mjerenje finansijskih instrumenata

Banka prilikom inicijalnog priznavanja mjeri finansijsko sredstvo ili finansijsku obavezu po transakcionoj cijeni koja predstavlja tržišnu (fer) vrijednost, umanjenoj ili uvećanoj (u slučaju finansijskog sredstva ili finansijske obaveze koja se ne mjeri prema fer vrijednosti kroz bilans uspjeha) za transakcione troškove koji su direktno pripisivi akviziciji ili izdavanju finansijskog sredstva ili finansijske obaveze.

Banka koristi datum poravnanja tj. datum na koji je sredstvo dostavljeno relevantnoj strani uključujući finansijske instrumente u slučaju priznavanja i prestanka priznavanja.

Za svrhe mjerenja finansijskog sredstva nakon inicijalnog priznavanja, Banka klasifikuje finansijska sredstva u kategorije:

- finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha
- finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat
- hartije od vrijednosti prema amortizovanom trošku po metodi efektivne kamatne stope
- krediti i potraživanja prema amortizovanom trošku po metodi efektivne kamatne stope

Nakon inicijalnog priznavanja, Banka mjeri finansijska sredstva prema njihovoj fer vrijednosti bez oduzimanja transakcionih troškova koji mogu nastati prilikom prodaje ili drugog raspolaganja, izuzev za sledeća finansijska sredstva:

- krediti i potraživanja koji se mjere prema amortizovanom trošku po metodi efektivne kamatne stope,
- hartije od vrijednosti koje se mjere prema amortizovanom trošku po metodi efektivne kamatne stope;
- ulaganja u vlasničke instrumente koji nemaju kotiranu cijenu na aktivnom tržištu i čija se fer vrijednost ne može pouzdano mjeriti, mjere se prema trošku.

Za sva finansijska sredstva osim onih koja se mjere po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha vrši se procjena umanjena vrijednosti.

Banka naknadno mjeri sve finansijske obaveze prema amortizovanom trošku osim finansijskih obaveza prema fer vrijednosti kroz bilans uspjeha.

Banka može neopozivo odlučiti da se prilikom inicijalnog priznavanja finansijska obaveza mjeri prema fer vrijednosti kroz bilans uspjeha ako se na taj način otklanjaju ili značajno umanjuju nedoslednosti pri mjerenju ili priznavanju.

(d) Finansijsko sredstvo ili finansijska obaveza prema fer vrijednosti kroz bilans uspjeha

(i) Finansijska sredstva koja se drže radi trgovanja po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha

Banka nalaže da se u ovu kategoriju klasifikuju samo oni instrumenti i grupa instrumenta kod kojih trgovanje generalno odražava aktivnu i čestu kupovinu i prodaju i koji se generalno koriste u cilju ostvarivanja profita od kratkoročnih fluktuacija cijene ili marže dilera.

U ovu kategoriju se takođe klasifikuju finansijski instrumenti ako su dio portfolija identifikovanih finansijskih instrumenata kojima se zajednički upravlja i za koje postoji dokaz skorašnje aktuelnog obrasca ostvarivanja kratkoročnog profita.

Prema tumačenju Banke, period do 12 mjeseci treba smatrati kratkoročnim periodom u vezi sa navedenim. Ovaj period je, međutim, samo indikacija da je namjera zaključenja transakcije bila ostvarivanje kratkoročnog profita. Stvarni period držanja može zavisi od razvoja situacije na tržištu i prekoračiti definisani rok.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.6. Finansijski instrumenti (nastavak)

(d) Finansijsko sredstvo ili finansijska obaveza prema fer vrijednosti kroz bilans uspjeha (nastavak)

(ii) Finansijska sredstva koja se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, koja se ne drže radi trgovanja

Finansijsko sredstvo se mjeri prema fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, osim ukoliko se mjeri prema amortizovanom trošku ili po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat. Banka mjeri ulaganja u vlasničke instrumente prema fer vrijednosti kroz bilans uspjeha. Međutim banka može izvršiti neopozivo odlučiti prilikom inicijalnog prepoznavanja da naknadno iskaže promjene fer vrijednosti ulaganja u vlasničke instrumente u ostali ukupan rezultat.

(iii) Označene kao fer vrijednost kroz bilans uspjeha nakon inicijalnog priznavanja (opcija fer vrijednosti)

Banka može koristiti ovu opciju samo u sledećim slučajevima:

- klasifikacija otklanja ili značajno umanjuje nedoslednosti pri mjerenju ili priznavanju koja bi proistekla iz mjerenja sredstava ili obaveza ili priznavanja dobiti i gubitaka na ista na različitim osnovama ("računovodstvena neusklađenost").
- upravljanje grupom finansijskih sredstava, finansijskih obaveza ili oboje i njena procjena se vrši na osnovu fer vrijednosti, u skladu sa dokumentovanim upravljanjem rizikom ili investicionom strategijom, a informacije o grupi u tom pogledu dostavljaju se interno ključnim rukvodiocima entiteta.

Primjena opcije fer vrijednosti je ograničena samo na posebne situacije i moguća isključivo na osnovu direktne odluke rukovodstva Banke.

(e) Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat

Finansijska sredstva se mjere po fer vrijednosti kroz ostali ukupan rezultat ukoliko se ispune oba niže navedena uslova:

- finansijsko sredstvo se drži u poslovnom modelu čiji se cilj ostvaruje prikupljanjem ugovorenih tokova gotovine i prodajom finansijskih sredstava, i
- ugovorni uslovi finansijskog sredstva definišu određene datume za tokove gotovine koji su isključivo plaćanja glavnice i kamate na iznos neizmirene glavnice.

Prilikom inicijalnog priznavanja Banka može neopozivo odlučiti da za određena ulaganja u vlasničke instrumente naknadne promjene fer vrijednosti iskaže u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti. ukoliko iste vlasničke instrumente ne drži radi trgovanja

(f) Finansijski instrumenti prema amortizovanom trošku

Finansijska sredstva se mjere prema amortizovanom trošku ukoliko su oba uslova ispunjena:

- cilj poslovnog modela je držanje finansijskih sredstava radi prikupljanja ugovorenih tokova gotovine, i
- ugovorni uslovi finansijskog sredstva sadrže određene datume za tokove gotovine koji su isključivo plaćanja glavnice i kamate na iznos neizmirene glavnice.

Banka naknadno mjeri sve finansijske obaveze prema amortizovanom trošku, osim finansijskih obaveza prema fer vrijednosti kroz bilans uspjeha.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.6. Finansijski instrumenti (nastavak)

(g) Umanjenje vrijednosti finansijskih instrumenata

Banka nalaže da se za sva finansijska sredstva, izuzev onih koja se mjere prema fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, vrši procjena umanjena vrijednosti u skladu sa MSFI 9.

U skladu sa MSFI 9, pri inicijalnom priznavanju i na datume izvještavanja (poslednji kalendarski dan mjeseca izvještavanja), finansijska sredstva se moraju rasporediti u jednu od sledeće tri kategorije:

- Stage 1 - kvalitetna
- Stage 2 - kvalitetna, ali u poređenju sa inicijalnim priznavanjem pokazuje značajno povećanje kreditnog rizika
- Stage 3 - nekvalitetna

Na svaki datum izvještavanja, entitet procjenjuje da li je kreditni rizik finansijskog sredstva značajno veći u odnosu na inicijalno priznavanje sredstva. Prilikom procjene, entitet koristi promjenu rizika neizvršenja obaveze tokom očekivanog životnog vijeka finansijskog sredstva umjesto promjenu iznosa očekivanih kreditnih gubitaka. Da bi izvršio tu procjenu, entitet upoređuje rizik neizvršenja obaveze u pogledu finansijskog sredstvu na datum izvještavanja sa rizikom neizvršenja obaveze u pogledu finansijskom sredstva na datum inicijalnog priznavanja.

Umanjenje vrijednosti potraživanja je jednako razlici bruto knjigovodstvene vrijednosti potraživanja na datum procjene i sadašnje vrijednosti očekivanih tokova gotovine potraživanja diskontovanih na datum procjene po prvobitnoj efektivnoj kamatnoj stopi izloženosti (obračunato pri inicijalnom priznavanju ili, u slučaju varijabilne stope, preračunato po poslednjoj promjeni kamatne stope).

(h) Prva primjena MSFI 9

Saglasno MSFI 9 koji je stupio na snagu 1. januara 2018. godine Banka je izmijenila klasifikaciju i mjerenje finansijskih sredstava i obaveza kao i obezvrjeđenje finansijskih sredstava.

(i) Klasifikacija i vrednovanje finansijskih sredstava i obaveza

Saglasno MSFI 9, klasifikacija i vrednovanje finansijskih sredstava zavisi od dva osnovna kriterijuma:

- poslovnog modela na osnovu kojeg Banka upravlja finansijskim sredstvom
- karakteristika ugovorenih novčanih tokova finansijskog sredstva (tzv. SPPI kriterijum).

Poslovni model odražava način na koji Banka upravlja svojim finansijskim sredstvima sa ciljem prikupljanja novčanih tokova. Banka je sprovedla detaljnu analizu svojih poslovnih modela uzimajući u obzir iskustva iz prošlosti vezano za prodaju finansijskih sredstava kao i buduća očekivanja u tom pogledu. Prilikom analize uzete su u obzir i druge objektivne i relevantne informacije kao što su: rizici koji utiču na uspješnost poslovnog modela i kako se tim rizicima upravlja, kako se ocjenjuje uspješnost poslovnog modela, kako se finansijska sredstva u okviru tog modela vrednuju i izvještava rukovodstvo Banke i drugo.

Saglasno tome, Banka je definisala sledeće poslovne modele:

- držanje radi prikupljanja novčanih tokova,
- držanje radi prikupljanja novčanih tokova i prodaje i
- ostali poslovni modeli (npr. držanje radi prodaje).

Ukoliko je poslovni model „držanje radi prikupljanja novčanih tokova“ ili „držanje radi prikupljanja novčanih tokova i prodaje“, vrši se procjena da li novčani tokovi predstavljaju samo plaćanje glavnice i kamate (tzv. „SPPI test“). Saglasno osnovnom kreditnom aranžmanu, kamata uključuje nadoknadu za vremensku vrijednost novca, prihvaćeni nivo kreditnog rizika dužnika i ostale osnovne rizike kreditiranja uključujući i odgovarajuću maržu. Ukoliko ugovoreni uslovi uključuju izloženost rizicima koji nisu u skladu sa osnovnim kreditnim aranžmanom, finansijsko sredstvo se klasifikuje i vrednuje po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha nezavisno od poslovnog modela.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.6. Finansijski instrumenti (nastavak)

(h) Prva primjena MSFI 9 (nastavak)

Na osnovu sprovedene analize poslovnih modela i karakteristika ugovorenih novčanih tokova, Banka počev od 1. januara 2018. godine sva finansijska sredstva klasifikuje u sledeće kategorije sredstava:

- Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti i
- Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali rezultat

Banka je u skladu sa poslovnim modelom, izvršila reklasifikaciju hartija od vrijednosti koje su u prethodnom periodu evidentirane kao finansijskih sredstava koja se drže za trgovanje (VISA, Elektroprivreda Crne Gore i Lutrija Crne Gore), na hartije od vrijednosti po fer vrijednosti kroz ostali ukupan rezultat. Takođe, Banka je reklasifikovala akcije Centralne Depozitarne Agencije, Podgorica sa investicija u pridružena preduzeća i zajedničke poduhvate po metodi kapitala u klasu hartije od vrijednosti po fer vrijednosti kroz ostali ukupan rezultat.

Vežano za reklasifikaciju i vrednovanje finansijskih sredstava, Banka je priznala efekat prve primjene MSFI 9 u iznosu od EUR 777 hiljada.

(ii) Obevrjeđenje finansijskih instrumenata u skladu sa MSFI 9

Shodno MSFI 9 prilikom obevrjeđenja finansijskih instrumenata nije neophodno da postoji objektivni dokaz obevrjeđenja da bi kreditni gubitak bio prepoznat. Očekivani kreditni gubici se prepoznaju takođe i za neobevrjeđenu finansijsku aktivu. Drugim rečima, Banka preračunava rezervisanja za kreditne gubitke za sve kreditne izloženosti osim onih koje se već vrednuju po fer vrijednosti kroz Bilans uspjeha (uključujući i neproblematičnu i problematičnu finansijsku aktivu).

Očekivani kreditni gubici se rekalkulišu na svaki izvještajni datum u cilju da reflektuju promjenu u kreditnom riziku od inicijalnog priznavanja finansijskog instrumenta. Ovakav pristup rezultira u ranijem prepoznavanju kreditnih gubitaka tako što je neophodno da se preračunaju dvanaestomjesečni očekivani kreditni gubici za sve kreditne izloženosti. Preračun očekivanih kreditnih gubitaka za cijeli životni vijek je neophodno sprovesti za sve kreditne izloženosti kod kojih je zabilježeno značajno pogoršanje.

Pri obračunu očekivanih kreditnih gubitaka Banka koristi buduće informacije i makro-ekonomske faktore, odnosno Banka ne razmatra samo istorijske informacije prilagođene da odražavaju efekte sadašnjih uslova i informacija koje pružaju objektivne dokaze da su finansijska sredstva umanjena za nastale gubitke, već se razmatraju i razumljive i podržive informacije koje uključuju i projekcije budućih ekonomskih uslova pri kalkulisanju očekivanih kreditnih gubitaka, kako na individualnoj tako i na grupnoj osnovi. Nivo rezervisanja za gubitke će rasti kako se projektovani ekonomski uslovi pogoršavaju odnosno padaće kako projektovani ekonomski uslovi postaju povoljniji.

Osnovni principi i pravila Banke pri obračunu rezervisanja prema MSFI 9 su:

Banka kalkuliše dvanaestomjesečni očekivani kreditni gubitak ili očekivani kreditni gubitak za cijeli životni vijek finansijskog instrumenta u zavisnosti od značaja promjene kreditnog rizika finansijskog instrumenta od njegovog početnog priznavanja. Za ove svrhe, Banka primjenjuje sljedeća tri nivoa obevrjeđenja:

- Nivo (stage) 1 pokriva svu novu finansijsku aktivu u trenutku inicijalnog priznavanja i instrumente koji nemaju značajno pogoršanje kreditnog kvaliteta od trenutka inicijalnog priznavanja ili su ti instrumenti u kategoriji niskog kreditnog rizika;
- Nivo (stage) 2 pokriva finansijske instrumente koji imaju značajno pogoršanje u kreditnom kvalitetu od trenutka inicijalnog priznavanja, ali da ne postoji objektivni dokaz obevrjeđenja po osnovu kreditnih gubitaka;
- Nivo (stage) 3 pokriva finansijsku aktivu kod koje postoji objektivni dokaz obevrjeđenja na izvještajni datum.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.6. Finansijski instrumenti (nastavak)

(h) Prva primjena MSFI 9 (nastavak)

Nivoi 1 i 2 uključuju samo neproblematičnu finansijsku aktivu. Nivo 3 uključuje samo problematičnu finansijsku aktivu.

- Za finansijske instrumente u Nivou 1 kalkulišu se dvanaestomjesečni očekivani kreditni gubici.
- Za finansijske instrumente u Nivou 2 kalkulišu se očekivani kreditni gubici za cijeli životni vijek instrumenta.
- Za finansijske instrumente u Nivou 3 kalkulišu se očekivani kreditni gubici za cijeli životni vijek instrumenta i prihodi od kamata se kalkulišu na neto izloženost.

Transfer finansijske aktive iz Nivoa 1 u Nivo 2 se realizuje kada je kreditni rizik finansijske aktive značajno porastao od trenutka inicijalnog priznavanja. Transfer logika se zasniva na kvantitativnim i kvalitativnim kriterijumima i mora se primijeniti na sve finansijske instrumente. Pogoršanje vjerovatnoće default-a (probabilities of default – PD) je glavni element na kome se zasniva kvantitativni kriterijum transfer logike.

U postupku obezvrjeđenja, Banka posebno tretira kupovinu već obezvrjeđene potraživanja. Ovakva potraživanja se u skladu sa Standardom definisana kao tzv. POCI (Purchased and originated impaired credit assets) i ona se posebno vrednuje kroz kumulativnu promjenu očekivanih kreditnih gubitaka za cijeli životni vijek instrumenta nakon inicijalnog priznavanja. Pozitivna promjena u očekivanim kreditnim gubicima u toku životnog vijeka instrumenta se priznaje kao dobitak zbog umanjenja vrijednosti instrumenta, ako je očekivani kreditni gubitak manji od iznosa očekivanih kreditnih gubitaka koji su uključeni u procijenjene novčane tokove prilikom inicijalnog priznavanja. Imajući u vidu poslovni model, Banka trenutno u svom portfoliju nema identifikovanu aktivu koja bi se smatrala POCI aktivom, odnosno nema kupljen NPL portfolio kao ni dodatno finansiranje već postojećih NPL klijenata u svom portfoliju.

U skladu Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka („Sl. list CG“ br. 38/11,55/12 i 82/17) negativan iznos usklađivanja knjigovodstvene vrednosti finansijskih instrumenata zbog prelaska na MSFI 9 predstavlja element obračuna sopstvenih sredstava u periodu od 2018. do zaključno sa 2022. godinom, tako što se ukupni iznos negativnih efekata izračunat kao razlika između iznosa osnovnog kapitala utvrđenog korišćenjem podataka iz bilansa stanja banke na dan 31.12.2017.godine, utvrđenog primjenom MRS 39 i iznosa osnovnog kapitala banke na isti dan, utvrđenog primjenom MSFI9, umanjuje za:

- 5%, pri obračunu sopstvenih sredstava u 2018. godini;
- 15%, pri obračunu sopstvenih sredstava u 2019. godini;
- 30%, pri obračunu sopstvenih sredstava u 2020. godini;
- 50%, pri obračunu sopstvenih sredstava u 2021. godini;
- 75%, pri obračunu sopstvenih sredstava u 2022. godini.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine
3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)
3.6. Finansijski instrumenti (nastavak)
(h) Prva primjena MSFI 9 (nastavak)

Efekti reklasifikacije i prve primjene MSFI 9 prikazani su u tabeli ispod:

	(U hiljadama EUR)				
	Stanje na dan 31.decembar 2017.	Reklasifikacija MSFI 9	Reklasifikovano stanje na dan 31.decembar 2017.*	Ponovno mjerjenje	Stanje na dan 01.januar 2018.**
SREDSTVA					
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	154.730	-	154.730	-	154.730
Kredit i potraživanja od banaka po amortizovanoj vrijednosti	49.835	-	49.835	-	49.835
Kredit i potraživanja od klijenata po amortizovanoj vrijednosti	300.927	-	300.927	(103)	300.824
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	3.406	(3.406)	-	-	-
Investicione hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	142	(142)	-	-	-
Investicione hartije od vrijednosti koje se drže do dospelja	86.104	(86.104)	-	-	-
Investicije u pridružena preduzeća i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	75	(75)	-	-	-
Hartije od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti	-	86.104	86.104	(786)	85.318
Hartije od vrijednosti po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	-	3.623	3.623	-	3.623
Nekretnine, postrojenja i oprema	13.361	-	13.361	-	13.361
Nematerijalna sredstva	3.412	-	3.412	-	3.412
Tekuća poreska sredstva	21	-	21	-	21
Odložena poreska sredstva	95	-	95	-	95
Ostala finansijska potraživanja	2.638	-	2.638	(2)	2.636
Ostala poslovna potraživanja	125	-	125	-	125
UKUPNA SREDSTVA	614.871	-	614.871	(891)	613.980
OBAVEZE					
Depoziti banaka i centralnih banaka koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	663	-	663	-	663
Depoziti klijenata koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	494.812	-	494.812	-	494.812
Pozajmljena sredstva od banaka	353	-	353	-	353
Pozajmljena sredstva od ostalij klijenata	2.910	-	2.910	-	2.910
Rezerve	3.683	-	3.683	(114)	3.569
Odložene poreske obaveze	279	-	279	-	279
Ostale obaveze	9.402	-	9.402	-	9.402
Ukupne obaveze	512.102	-	512.102	(114)	511.988
KAPITAL					
Akcijski kapital	136.876	-	136.876	-	136.876
Akumulirani gubitak	(60.272)	-	(60.272)	(777)	(61.049)
Dobit tekuće godine	9.129	-	9.129	-	9.129
Ostale i revalorizacione rezerve	17.036	-	17.036	-	17.036
Ukupan kapital	102.769	-	102.769	(777)	101.992
UKUPAN KAPITAL I OBAVEZE	614.871	-	614.871	(891)	613.980

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.6. Finansijski instrumenti (nastavak)

(h) Prva primjena MSFI 9 (nastavak)

*Stanje je reklasifikovano po zahtjevima MSFI9 i ne uključuje efekte korekcija početnog stanja za efekte knjiženja akcija Mastercarda, kao ni reklasifikaciju sprovedenu zbog izmjene regulative Centralne banke Crne Gore donešene tokom 2018. godine što je objelodanjeno u napomeni 5 – korekcije pojedinačnih finansijskih iskaza uporednih perioda.

**Navedeno stanje uključuje efekte mjerenja prve primjene MSFI9 pod datumom 1. januar 2018. godine, ali ne uključuje efekte korekcija početnog stanja za efekte knjiženja akcija Mastercarda, kao ni reklasifikaciju sprovedenu zbog izmjene regulative Centralne banke Crne Gore donešene tokom 2018. godine što je objelodanjeno u napomeni 5 – korekcije pojedinačnih finansijskih iskaza uporednih perioda.

3.7. Primjena Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama

U skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG” br. 22/12, 55/12, 57/13, 44/17 i 82/17) Banka počevši od 1. januara 2013. godine primjenjuje sopstvenu metodologiju za procjenu obezvrjeđenja bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po vanbilansnim stavkama koja je usaglašena sa zahtjevima Međunarodnih računovodstvenih standarda.

Pored vrednovanja stavki aktive i vanbilansnih stavki u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima, Banka je dužna da zavisno od vjerovatnoće ostvarivanja gubitka, stavke aktive klasifikuje u jednu od sljedećih klasifikacionih grupa:

1. grupu A – „dobra aktiva”; U klasifikacionu grupu „A” klasifikuje se kredit i druga potraživanja kod kojih postoje čvrsto dokumentovani dokazi da će biti naplaćeni u skladu sa ugovorenim uslovima u punom iznosu.
2. grupu B – „aktiva sa posebnom napomenom”, sa podgrupama „B1” i „B2”; U klasifikacionu grupu „B” podgrupe “B1” i “B2” klasifikuje se kredit za koji postoji mala vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, ali taj kredit mora biti predmet posebne pažnje banke, jer bi potencijalni rizik, ukoliko ne bi bio adekvatno praćen, mogao da dovede do slabijih perspektiva u pogledu njegove naplate.
3. grupu C – „substandardna aktiva”, sa podgrupama „C1” i „C2”; U klasifikacionu grupu „C” klasifikuje se kredit za koji postoji visoka vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, zbog jasno utvrđenih slabosti koje ugrožavaju njegovu otplatu.
4. grupu D – „sumnjiva aktiva”; U klasifikacionu grupu „D” klasifikuje se kredit za koji je naplata u cjelosti, imajući u vidu kreditnu sposobnost dužnika, vrijednost i mogućnost realizacije kolaterala, malo vjerovatna.
5. grupu E – „gubitak”; U klasifikacionu grupu E – „gubitak” klasifikuje se kredit koje će biti u potpunosti nenaplativ, ili će biti naplaćen u neznatnom iznosu.

Iznos rezervi za potencijalne gubitke nije predviđen za plasmane Banke klasifikovane u kategoriju A. Procijenjeni iznos rezerve za potencijalne gubitke je obračunat primjenom procenata od 2% do 7% na plasmane klasifikovane u kategoriju B, od 20% do 40% na plasmane kategorije C, 70% na plasmane kategorije D i 100% na plasmane kategorije E.

Odlukom o dopuni Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama od („Sl. list CG” br. 57/13) je definisano, ako su ispunjeni uslovi za isključivanje potraživanja iz bilansa banke, banka je dužna da to potraživanje otpiše i da ga, u visini dugovanog iznosa, vodi u internoj evidenciji do okončanja postupka naplate. Isključivanje potraživanja iz bilansa banke, nastaje, ako banka u postupku naplate potraživanja ocijeni da vrijednost potraživanja mjerena po amortizacionoj vrijednosti neće biti nadoknađena i da su, ispunjeni uslovi za prestanak priznavanja finansijskog sredstva, što uključuje i sljedeće slučajeve:

- za neobezbijeđeno potraživanje kada je nad dužnikom otvoren stečajni postupak koji traje duže od jedne godine, ili ako dužnik kasni sa plaćanjem duže od dvije godine;
- za obezbijeđeno potraživanje, kada dužnik kasni sa plaćanjem duže od četiri godine, odnosno ako banka u tom periodu nije primila nijednu uplatu od realizacije kolaterala.

Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG” br. 82/17) ukida obavezu bankama o isključivanju potraživanja iz bilansa.

Banka je dužna da razvije sveobuhvatnu strategiju postupanja sa nekvalitetnim kreditima za period od tri godine i utvrđuje godišnje ciljeve vezane za smanjenje nivoa nekvalitetnih kredita (operativni ciljevi).

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2018. godine****3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)****3.8. Investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala**

Banka inicijalno priznaje ulaganje u bilansu stanja nakon sticanja kontrole nad korisnikom ulaganja. Datum sticanja kontrole je datum registracije ulaganja u Centralnom registru Privrednog suda, osim ako ne postoji pismeni sporazum sa definisani datumom. Inicijalno priznata vrijednost se sastoji od nabavne vrijednosti i bilo kojih drugih troškova koji se direktno pripisuju akviziciji umanjenoj za eventualna obezvređenja.

Na svaki datum izvještavanja Banka procjenjuje da li postoji bilo kakva indikacija da vrijednosti ovih sredstava može biti umanjena. Ukoliko takva indikacija postoji, banka vrši procjenu povraćaja. Vrijednost sredstva se smatra umanjenom kada njegova knjigovodstvena vrijednost premaši iznos povraćaja sredstva. Banka bilježi gubitak po osnovu umanjenja vijednosti kao trošak u bilansu uspjeha.

3.9. Nekretnine, postrojenja i oprema

Nekretnine, postrojenja i oprema su na dan 31. decembra 2018. godine iskazana po nabavnoj vrijednosti, umanjenoj za ispravku vrijednosti. Nabavnu vrijednost čini vrijednost po fakturi dobavljača, uvećana za zavisne troškove po osnovu nabavke i troškove dovođenja sredstva u stanje funkcionalne pripravnosti.

Amortizacija se ravnomjerno obračunava na nabavnu vrijednost primjenom godišnjih stopa, s ciljem da se poslovni prostor i ostala fiksna aktiva u potpunosti otpišu u toku njihovog korisnog vijeka trajanja i nije bilo promjena u stopama amortizacije u 2018. godini u odnosu na 2017. godinu.

Procijenjeni korisni vijek trajanja nekretnina i opreme je sljedeći:

Građevinski objekti	50
Računari i prateća oprema	8
Kancelarijski namještaj	4 – 10
Motorna vozila	8
Bankomati	8
Ostala oprema	8

Ulaganja u sredstva po osnovu tekućeg održavanja priznaju se kao rashod perioda u kom su nastala.

3.10. Nematerijalna sredstva

Stečene licence iskazuju se po nabavnoj vrijednosti. Licence imaju ograničen vijek trajanja i iskazuju se po nabavnoj vrijednosti, umanjenoj za akumuliranu ispravku vrijednosti. Amortizacija se obračunava u skladu sa periodom korišćenja utvrđenim ugovorom ukoliko je ugovoreni period korišćenja kraći od osam godina, primjenom proporcionalne metode, po stopi od 12,50% (2017. godina – 12,50%) ukoliko je ugovoreni period korišćenja duži od osam godina, kako bi se troškovi licenci raspodijelili u toku njihovog procijenjenog vijeka upotrebe. Troškovi računarskih softvera kapitalizuju se u iznosu troškova nastalih u sticanju i stavljanju u upotrebu. Ovi troškovi se amortizuju tokom njihovog procijenjenog vijeka upotrebe. Amortizacija se obračunava primjenom proporcionalne metode, po stopi od 12,50% (2017. godina – 12,50%) kako bi se troškovi softvera raspodijelili u toku njihovog procijenjenog vijeka upotrebe.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.11. Umanjenje vrijednosti materijalne i nematerijalne imovine

Na dan izvještaja o finansijskom položaju, rukovodstvo Banke analizira vrijednosti po kojima je prikazana nematerijalna i materijalna imovina Banke. Ukoliko postoji indikacija da je neko sredstvo obezvrijeđeno, nadoknativ iznos te imovine se procjenjuje kako bi se utvrdio iznos obezvrijeđenja. Ukoliko je nadoknativ iznos nekog sredstva procijenjen kao niži od vrijednosti po kojoj je to sredstvo prikazano, postojeća vrijednost tog sredstva se umanjuje do visine nadoknativne vrijednosti.

Gubitak po osnovu obezvrijeđenja vrijednosti imovine priznaje se kao rashod tekućeg perioda i iskazuje se u okviru Ostalih rashoda. Ako naknadno dođe do situacije da gubitak zbog obezvrijeđenja priznat u ranijim godinama ne postoji ili se smanjio, vrijednost sredstva se povećava do revidirane procjene o njegovoj nadoknativnoj vrijednosti, ali tako da povećana vrijednost po kojoj se sredstvo vodi ne bude veća od vrijednosti po kojoj bi se sredstvo vodilo da nije bio u prethodnim godinama priznat utvrđeni gubitak zbog obezvrjeđivanja sredstava.

3.12. Stečena aktiva

Stečena aktiva predstavlja imovinu koja je postala vlasništvo Banke po osnovu naplate potraživanja za plasmane koji su bili obezbijeđeni navedenom imovinom. Banka evidentira primljena sredstva po nižoj od neto knjigovodstvene vrijednosti potraživanja ili tržišne vrijednosti sredstva obezbijeđenja umanjenoj za troškove prodaje.

U skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za ulaganja banaka u nepokretnosti i osnovna sredstva („Sl. list CG“, br. 24/09, 66/10, 58/11, 61/12, 13/13, 51/13, 16/15 i 82/17) ukupna ulaganja banke u nepokretnosti i osnovna sredstva ne smiju biti veća od 50% sopstvenih sredstava banke. Izuzetno, banka može imati ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva i iznad nivoa od 50% sopstvenih sredstava, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) iznos ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva koji prelazi 50% sopstvenih sredstava banka tretira kao odbačenu stavku pri izračunavanju ukupnog iznosa sopstvenih sredstava banke;
- 2) nakon umanjenja sopstvenih sredstava banke, izvršenog u skladu sa tačkom 1), nivo sopstvenih sredstava i koeficijent solventosti banke prelaze zakonom propisani minimum.

Za nepokretnost koju je stekla u zamjenu za potraživanja u postupku restrukturiranja duga, u stečajnom postupku, odnosno postupku likvidacije nad dužnikom banke, u postupku reorganizacije dužnika u skladu sa propisima kojima se uređuje stečaj, ili u postupku izvršenja radi namirenja potraživanja, banka je dužna da pri obračunavanju ukupnog iznosa ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva u obračun uključi vrijednost te nepokretnosti minimalno u sljedećim procentima:

- 1) 0% ako od dana sticanja nepokretnosti nije proteklo više od četiri godine;
- 2) 30% ako je od dana sticanja nepokretnosti proteklo više od četiri, ali ne više od pet godina;
- 3) 50% ako je od dana sticanja nepokretnosti proteklo pet, ali ne više od šest godina;
- 4) 75% ako je od dana sticanja nepokretnosti proteklo više od šest godina.

3.13. Kapital i rezerve

Kapital banke je ostatak imovine Banke nakon odbitka svih njenih obaveza. Kapital se ne procenjuje i ne mjeri posebno. Ukupan kapital Banke se sastoji od akcijskog kapitala, rezervi, akumuliranog gubitka i dobiti tekuće godine.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.14. Rezervisanja

Rezervisanja su obaveze sa neizvesnim rokom dospeća ili iznosom.

Priznaju se kada:

- Banka ima važeću zakonsku ili ugovorenu obavezu koja je rezultat prošlih događaja;
- kada je u većoj mjeri vjerovatno da će podmirenje obaveze iziskivati odliv sredstava;
- kada se pouzdano može procijeniti iznos obaveze.

Rezervisanja se odmjeravaju po sadašnjoj vrijednosti očekivanih izdataka potrebnih za izmirenje obaveza. Rezervisanja se razmatraju na datum svakog bilansa stanja i prilagođavaju tako da odražavaju najbolju sadašnju procjenu. Ako više nije vjerovatno da će odliv sredstava koji predstavlja ekonomske koristi biti potreban za namirenje date obaveze, rezervisanje se ukida preko bilansa uspjeha.

Banka ne priznaje rezervisanje po osnovu potencijalnih obaveza dok ne potvrdi da li ima sadašnju obavezu koja može da dovede do odliva resursa koji predstavljaju ekonomske koristi ili ako pouzdana procjena ne može da se napravi, te se u tom slučaju objelodanjuje.

3.15. Beneficije zaposlenih

U skladu sa propisima koji se primjenjuju u Crnoj Gori, Banka je u obavezi da plaća doprinose državnim fondovima kojima se obezbjeđuje socijalna sigurnost zaposlenih. Ove obaveze uključuju doprinose na teret zaposlenih i na teret poslodavca, u iznosima koji se obračunavaju primjenom zakonom propisanih stopa. Banka ima zakonsku obavezu da izvrši obustavu obračunatih doprinosa iz bruto zarada zaposlenih, i da za njihov račun izvrši prenos obustavljenih sredstava u korist odgovarajućih državnih fondova.

Doprinosi na teret poslodavca i doprinosi na teret zaposlenog se knjiže na teret rashoda perioda na koji se odnose.

U skladu sa Kolektivnim ugovorom, Banka je u obavezi da prilikom odlaska u penziju zaposlenom isplati otpremninu u visini 6 prosječnih neto zarada zaposlenih u Banci koja važi u mjesecu u kojem se vrši isplata. U pojedinačnim finansijskim iskazima Banke na dan 31. decembra 2018. godine, izvršeno je rezervisanje, obračunato od strane nezavisnog ovlaštenog aktuara. Pomenute obaveze se vrednuju po sadašnjoj vrijednosti budućih odliva gotovine, uzimajući u obzir buduće povećanje zarada koje se raspodjeljuje na minuli i budući radni staž u skladu sa planom nadoknada. Svi aktuarski dobici i gubici koji proističu iz promjena pretpostavki i iskustvenih korekcija priznaju se odmah u bilansu uspjeha.

3.16. Transakcije sa povezanim licima

Povezane strane su strane koje predstavljaju:

- članovi organa banke, akcionari, zaposleni u banci, kao i članovi njihove uže porodice (bračni drug i djeca),
- pravno lice u kojem lice koje ima kvalifikovano učešće u banci takođe ima kvalifikovano učešće,
- pravno lice u kojem jedno od lica iz al. 1 i 2 ove tačke ima značajan uticaj ili je lice iz alineje 1 ove tačke direktor ili član odbora direktora ili drugog odgovarajućeg organa tog pravnog lica,
- lice koje ima učešće u kapitalu ili glasačkim pravima od najmanje 50% u pravnom licu koje ima kvalifikovano učešće u banci.

Prilikom posmatranja svake moguće transakcije sa povezanom stranom pažnja je usmjerena na suštinu odnosa, a ne samo na pravni oblik.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.17. Pravična (fer) vrijednost

Računovodstveni propisi važeći u Crnoj Gori definišu fer vrijednost kao vrijednost koja bi se naplatila za prodaju sredstva odnosno platila za izmirenje obaveze u regularnoj transakciji između učesnika na tržištu na dan mjerenja u datim tržišnim okolnostima.

Obaveza Banke je da objelodani sve informacije u vezi sa poštenom (fer) vrijednošću sredstava, potraživanja i obaveza za koje postoje raspoložive tržišne informacije i za koje se identifikuje materijalno značajna razlika između knjigovodstvenih vrijednosti i poštene (fer) vrijednosti.

U Crnoj Gori ne postoji dovoljno tržišno iskustvo, stabilnost i likvidnost kod kupovine i prodaje finansijskih sredstava i obaveza, kao i ostalih finansijskih instrumenata, i zvanične tržišne informacije nijesu u svakom trenutku raspoložive. Stoga, pravičnu (fer) vrijednost nije moguće pouzdano utvrditi u uslovima nepostojanja aktivnog tržišta, kako to zahtijevaju računovodstveni propisi važeći u Crnoj Gori. Po mišljenju rukovodstva, iznosi objelodanjeni u pojedinačnim finansijskim iskazima odražavaju realnu vrijednost koja je u datim okolnostima najvjerodostojnija i najkorisnija za potrebe izvještavanja. Za iznos identifikovanih procijenjenih rizika da knjigovodstvena vrijednost neće biti realizovana, vrši se ispravka vrijednosti na osnovu odluke rukovodstva Banke.

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI

4.1. Upravljanje rizicima

U Strategiji upravljanja rizicima, Banka je kao materijalno značajne rizike kojima je izložena u svom poslovanju identifikovala sljedeće :

- Kreditni rizik – predstavlja rizik gubitka kao posljedica kljentovog neizvršenja obaveza prema banci.
- Operativni rizik – definisan je kao rizik gubitaka u poslovanju banke usljed neadekvatnih internih procesa, ljudskog faktora i sistema ili uslijed spoljnih događaja. Ova definicija uključuje pravni rizik, ali isključuje strategijski i reputacioni rizik.
- Tržišni rizik – predstavlja vjerovatnoću ostvarivanja gubitka po bilansnim i van-bilansnim stavkama, kao posljedica promjena kamatnih stopa, deviznog kursa, cijene HoV, vrijednosti tržišnih indeksa ili drugih faktora od značaja za vrijednost finansijskih instrumenata, kao i rizik utrživosti finansijskih instrumenata.
- Rizik zemlje - predstavlja vjerovatnoću ostvarivanja gubitka za banku zbog nemogućnosti naplate potraživanja od lica izvan Crne Gore, iz razloga koji su vezani za politički, socijalni i ekonomski ambijent zemlje u kojoj se nalazi sjedište, odnosno prebivalište dužnika (u daljem tekstu: zemlja dužnika).
- Rizik likvidnosti - definiše se kao vjerovatnoća da banka neće moći obezbijediti dovoljno novčanih sredstava za izmirenje obaveza u trenutku njihove dospelosti, ili vjerovatnoća da će banka za izmirivanje dospjelih obaveza morati pribavljati novčana sredstva uz značajne troškove.
- Reputacioni rizik – predstavlja potencijalni gubitak ugleda banke kao posljedica realnog ili percipiranog gubitka povjerenja u banku.

Banka je organizovala proces upravljanja rizicima kao sastavni dio svoje strukture upravljanja koja je ugrađena u sve ključne procese počevši od razvoja proizvoda do naplate nekvalitetnih potraživanja.

U pogledu upravljanja rizicima, Banka je definisala sledeće strateške ciljeve:

- balansiranje rizika i povraćaja
- održavanje potencijalnih gubitaka u okviru kapaciteta i apetita za preuzimanje rizika
- mjerenje, procjenjivanje i obezbjeđivanje adekvatne pokrivenosti svih relevantnih rizika
- pružanje podrške linijama poslovanja u cilju ostvarenja njihovih strateških ciljeva

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.1. Upravljanje rizicima (nastavak)

U cilju ostvarivanja navedenih ciljeva, funkcija upravljanja rizicima koristi sledeći skup alata:

- identifikacija glavnih rizika koji su svojstveni njenim procesima stvaranja vrijednosti
- procjena nivoa rizika na osnovu istorijskih podataka i procjene budućih trendova
- kontrola rizika
- tehnike ublažavanja rizika kao što su definisanje limita izloženosti, zahtjeva u pogledu kolaterala, hedžinga, uspostavljanje kontrolisanog okruženja itd.

Kreditni rizik predstavlja rizik nastanka gubitka usled propusta klijenta da ispuni svoje obaveze prema banci.

Osnovni cilj upravljanja kreditnim rizikom je podrška linijama poslovanja da ostvare svoje ciljeve rasta bez prekomjerenih gubitaka. Da bi ostavila ovaj osnovni cilj, banka nastoji da razvije i održava dobro diversifikovan portfolio koji može da se odupre šokovima u bilo kojoj privrednoj grani, geografskom regionu ili grupi klijenata kojima je izložena.

U tekstu niže navedena su glavni principi za kvalitetno upravljanje kreditnim rizikom:

- primarni izvor otplate kredita treba da bude gotovinski tok iz glavne poslovne djelatnosti/prihoda klijenta
- sve proizvode i usluge banke treba razvijati na principima zdravog upravljanja kreditnim rizikom u cilju obezbjeđenja implementacije kreditne politike

Upravljanje kreditnim rizikom se sprovodi putem kreditne politike i raznih operativnih procedura koje se odnose na proces identifikacije rizika, sistem limita, odlučivanje i kontrolu.

Banka stavlja poseban akcenat na razvoj alata za analizu i modelovanje kao što su bodovne liste za odobravanje, za svrhe upravljanja kreditnim rizikom. Rezultati procjene rizika se inkorporiraju u uslove proizvoda sa ciljem da se održi poželjni profil rizika kreditnog portfolija.

Da bi obezbjedila da profil rizika bude u okvirima definisanog apetita za preuzimanje rizika, banka koristi sledeće alate za kontrolu kreditnog rizika:

- procedure za odobravanje kredita i kreditnu kontrolu
- praćenje usklađenosti sa apetitom za preuzimanje rizika
- praćenje uvođenja i implementacije politika i proizvoda
- upravljanje portfolijom
- izvještavanje
- kontrola implementacije kompetencija u praksi primjenom tehnika uzorkovanja

4.2. Kreditni rizik

U svom poslovanju Banka nastoji da posluje sa klijentima dobre kreditne sposobnosti, kako bi smanjila što je više moguće izloženost kreditnom riziku koji predstavlja rizik da dužnici neće biti u mogućnosti da dugovanja prema Banci izmire u potpunosti i na vrijeme. Banka vrši rezervisanja za gubitke po osnovu umanjenja vrijednosti, a koji se odnose na gubitke nastale na dan bilansa stanja. Prilikom donošenja odluke o kreditiranju vodi se računa o promjenama u privredi, odnosno stanju pojedinih privrednih grana koje čine dio kreditnog portfolija Banke, a koji bi mogu dovesti do gubitaka koji se razlikuju od gubitaka po osnovu kojih je izvršeno rezervisanje na dan bilansa stanja.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.2. Kreditni rizik (nastavak)

Centralna banka Crne Gore je donijela Odluku o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG“ br. 22/12, 55/12, 57/13, 44/17 i 82/17), koja se primjenjuje od 1. januara 2013. godine, i koja podrazumijeva primjenu Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja prilikom vrednovanja i iskazivanja stavki bilansne aktive i vanbilansnih stavki. Shodno navedenoj Odluci, Banka je utvrdila metodologiju za procjenu obezvrjeđenja bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po vanbilansnim stavkama. Banka metodologiju dosljedno primjenjuje, preispituje najmanje jednom godišnje i po potrebi prilagođava rezultatima preispitivanja, kao i prilagođava pretpostavke na kojima je metodologija zasnovana.

Ublažavanje kreditnog rizika podrazumijeva održavanje rizika na prihvatljivom nivou Banke, odnosno održavanje prihvatljivog kreditnog portfolia. Ublažavanje kreditnog rizika se sprovodi kroz ugovaranje adekvatnih sredstava obezbjeđenja potraživanja.

4.2.1. Upravljanje kreditnim rizikom

Izloženost kreditnom riziku ispoljava se kao rizik finansijskog gubitka koji nastaje kao posljedica nemogućnosti dužnika da ispuni sve ugovorene obaveze prema Banci. Banka upravlja preuzetim kreditnim rizikom tako što određuje limite u odnosu na velike kredite, pojedinačne korisnike kredita i povezana lica. Pomenuti rizici se kontinuirano prate i predmet su kontrole koja se vrši jednom godišnje ili češće. Svi krediti iznad propisanog limita odobreni su od strane Komiteta za upravljanje kreditnim rizikom.

U skladu sa limitima propisanim od strane Centralne banke Crne Gore, granska koncentracija kredita je predmet kontinuiranog praćenja.

Izloženost riziku po pojedinačnim zajmoprimaocima, uključujući druge banke i finansijske institucije, dalje se ograničava tako što se utvrđuje podlimit u odnosu na bilansnu i vanbilansnu izloženost. Stvarna izloženost u odnosu na utvrđene limite se redovno prati.

Upravljanje izloženošću kreditnom riziku vrši se redovnom analizom sposobnosti korisnika kredita i potencijalnih korisnika kredita da otplaćuju obaveze. Kljenticima sa određenim problemima u poslovanju Banka odobrava reprogramiranje potraživanja, kako bi se maksimalno iskoristile raspoložive mogućnosti za namirenje potraživanja, a da istovremeno sposobnost korisnika kredita da uredno servisira dugove bude održiva.

Preuzete i potencijalne obaveze po osnovu kredita

Primarna svrha ovih instrumenta je da se obezbijedi da sredstva budu dostupna klijentu u skladu sa zahtjevima. Garancije i aktivirani akreditivi predstavljaju neopozive garancije Banke da će izvršiti plaćanje u slučaju da klijent ne može da ispuni svoje obaveze prema trećim stranama, i stoga nose isti kreditni rizik kao i krediti. Dokumentarni i komercijalni akreditivi – koji predstavljaju pisanu izjavu o obavezi Banke preuzetoj u ime klijenta, a kojom se trećem licu daje ovlašćenje da kod Banke vuče mjenice do iznosa dogovorenog posebnim uslovima – su obezbijeđeni osnovnom isporukom robe na koju se odnose, te stoga, nose manji rizik nego direktna pozajmica.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.2. Kreditni rizik (nastavak)

4.2.2. Rezervisanja za gubitke po osnovu umanjenja vrijednosti u skladu sa računovodstvenim propisima važećim u Crnoj Gori

U skladu sa zahtjevima u skladu sa zahtjevima računovodstvenih propisa važećih u Crnoj Gori, Banka alokira finansijska sredstva koja se vrednuju po amortizovanoj vrijednosti i po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat u tri stepena (u daljem tekstu "Stage"):

- Stage 1 - kvalitetna aktiva bez značajnog povećanja kreditnog rizika od početnog priznavanja
- Stage 2 - kvalitetna aktiva sa značajnim povećanjem kreditnog rizika od početnog priznavanja, ali ne i umanjene vrijednosti
- Stage 3 - nekvalitetna, obezvrijeđena imovina

Kvalitetna (stage 1) imovina uključuje sva finansijska sredstva u slučaju kojih događaji i uslovi navedeni u stage 2 i stage 3 ne postoje na izvještajni datum.

Klijent ili kredit moraju biti kvalifikovani kao kašnjenje ako od sljedeća dva uslova nastupi jedan ili oba:

- ako klijent kasni više od 90 dana. To je objektivni kriterijum.
- postoji mogućnost da klijent ne plati sve svoje obaveze. Ovaj uslov se ispituje na osnovu kriterijuma vjerovatnoće kašnjenja.

Predmet kvalifikacija kašnjenja je izloženost (bilansna i vanbilansna) koja uzrokuje kreditni rizik (tako da potiče iz kreditnih obaveza, ugovora o preuzimanju rizika).

Kad finansijska imovina pokazuje značajan porast kreditnog rizika, alokira se u stage 2, ako na datum izvještavanja postoji bilo koji od sljedećih okidača, bez ispunjavanja bilo kog od uslova za svrstavanje u fazu nekvalitetna imovina (stage 3):

- kašnjenje plaćanja prelazi 30 dana,
- klasifikovana je kao kvalitetna restrukturirana imovina (performing forborne),
- na osnovu pojedinačne odluke, valuta ugovora je pretrpjela je značajan "šok" od trenutka isplate kredita i ne postoji hedžing pozicija u vezi s tim,
- praćenje klasifikacije korporativnih i opštinskih klijenata iznad različitih pragova definisanih na nivou grupe.

Finansijsko sredstvo je nekvalitetno, odnosno, sredstvo se dodeljuje stage 3 kada bilo koji od sljedećih događaja ili uslova postoji na datum izvještavanja:

- u kašnjenju (na osnovu definicije kašnjenja na nivou Banke),
- klasifikovano je kao nekvalitetno restrukturirano (non-performing forborne), na osnovu definicije restrukturiranja na nivou Banke,
- klasifikacija monitoringa korporativnih i opštinskih klijenata iznad različitih pragova definisanih na nivou Banke

Kada se izračunava rezerva za gubitke za izloženosti kategorizovane u faze, potreban je sljedeći proces po fazama:

- Stage 1 (kvalitetno sredstvo): rezerva za gubitke se priznaje u iznosu jednakom 12-mjesečnom očekivanom kreditnom gubitku,
- Stage 2 (značajno povećanje kreditnog rizika): priznavanje rezervi za gubitke u iznosu jednakom očekivanom kreditnom gubitku tokom njegovog trajanja,
- Stage 3 (nekvalitetno): treba priznati rezerve za gubitke u iznosu jednakom očekivanom kreditnom gubitku tokom trajanja kredita.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.2. Kreditni rizik (nastavak)

4.2.2. Rezervisanja za gubitke po osnovu umanjenja vrijednosti u skladu sa računovodstvenim propisima važećim u Crnoj Gori (nastavak)

Za očekivane kreditne gubitke tokom trajanja kredita, subjekat treba da procijeni rizik neizvršenja obaveza za finansijsku imovinu tokom njenog očekivanog vijeka trajanja. Dvanaestomjesečni očekivani kreditni gubici predstavljaju dio očekivanih kreditnih gubitaka tokom trajanja kredita i predstavljaju nedostatke u gotovini koji će nastati ako dođe do neispunjavanja obaveza u periodu od 12 mjeseci nakon datuma izvještavanja (ili kraćeg perioda ako je očekivani vijek finansijskog instrumenta kraći od 12 mjeseci), ponderisano vjerovatnoćom nastanka tog neizvršenja.

Subjekat treba da procijeni očekivane kreditne gubitke finansijskog sredstva na način koji odražava:

- nepristrasan i ponderisani iznos koji se određuje vrednovanjem niza mogućih ishoda
- vremensku vrijednost novca i
- razumne i korisne informacije koje su dostupne bez nepotrebnih troškova ili napora na datum izvještavanja o prošlim događajima, trenutnim uslovima i prognozama budućih ekonomskih uslova.

(i) Definisanje očekivanog kreditnog gubitka na individualnoj i kolektivnoj osnovi

Sljedeće izloženosti su predmet kolektivne procjene:

- izloženost stanovništvu bez obzira na iznos,
- izloženosti mikro i malih preduzeća bez obzira na iznos,
- sve druge izloženosti koje su beznačajne na samostalnoj osnovi i nisu u djelu nadležnosti upravljanja lošim plasmanima,
- izloženost koja nije u stage 3, značajna na samostalnoj osnovi,
- kupljena ili nastala obezvrijeđena aktiva koja je u skladu sa gore navedenim uslovima

Na individualnoj osnovi:

Na individualnoj osnovi se procjenjuju izloženosti koje nisu iz retail-a ili mikro i malih preduzeća značajnih iznosa na samostalnoj osnovi:

- izloženosti u fazi 3,
- izloženosti u nadležnosti upravljanja lošim plasmanima,
- kupljena ili nastala obezvrijeđena aktiva koja je u skladu sa gore navedenim uslovima.

Izračunavanje umanjenja mora biti pripremljeno i odobreno od strane organizacionih djelova Banke koji upravljaju rizikom. Izračunavanje, svi relevantni faktori (vrijednost potraživanja, prvobitna i tekuća efektivna kamatna stopa, ugovoreni i očekivani novčani tokovi (iz posla i / ili kolaterala) za pojedinačne periode čitavog životnog ciklusa imovine, druge bitne informacije koje se primjenjuju tokom procjene) i kriterijumi istih (uključujući faktore na kojima se zasniva klasifikacija kao stage 3) moraju biti dokumentovani pojedinačno, tj. po potraživanjima.

Obezvrijeđenje potraživanja jednako je razlici između računa potraživanja (bruto knjigovodstvene vrijednosti) na dan procjene i sadašnje vrijednosti očekivanih novčanih tokova potraživanja diskontovanih do datuma procjene originalnom efektivnom kamatnom stopom izloženosti (EKS) izračunatoj kod početnog priznavanja, ili u slučaju varijabilne stope, preračunato po poslednjoj promjeni kamatne stope).

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.2. Kreditni rizik (nastavak)

4.2.2. Rezervisanja za gubitke po osnovu umanjenja vrijednosti u skladu sa računovodstvenim propisima važećim u Crnoj Gori (nastavak)

Procjena očekivanih budućih novčanih tokova trebala bi da bude usmjerena na budućnost i takođe mora sadržavati efekte moguće promjene makroekonomskih izgleda. Za procjenu očekivanog novčanog toka moraju se koristiti najmanje dva scenarija. Ponderi vjerovatnoće moraju biti dodijeljeni pojedinačnim scenarijima. Za izračunavanje umanjenja vrijednosti transakcije, mora se primijeniti sadašnja vrijednost izračunata kao ponderisani prosjek pojedinačnih scenarija. Procjena mora da odražava vjerovatnoću nastanka i ne-nastanka kreditnog gubitka, čak i ako je najvjerovatniji rezultat ne-nastanak gubitka.

Na kolektivnoj osnovi:

U metodologiji kolektivnog rezervisanja kreditni rizik i promjena kreditnog rizika mogu se pravilno obuhvatiti razumijevanjem karakteristika rizika portfolija. Da bi se to postiglo, glavni pokretači rizika se identifikuju i koriste za formiranje homogenih segmenata koji imaju slične karakteristike rizika. Očekuje se da će segmentacija ostati stabilna od mjeseca do mjeseca, međutim redovna (barem jednom godišnje) revizija procesa segmentacije treba da bude uspostavljena kako bi se obuhvatila promjena karakteristika rizika. Segmentacija se mora izvršiti odvojeno za svaki parametar, jer u svakom pojedinačnom slučaju različiti faktori mogu biti relevantni.

Komiteo za rezerve OTP Grupe propisuje smjernice koje se odnose na metodologiju kolektivnog obezvrjeđivanja na nivou grupe. Pored toga, Komiteo ima pravo da se saglasi sa parametrima rizika (PD - vjerovatnoća neispunavanja obaveza, LGD – gubitak uslijed kašnjenja, EAD - izloženost u kašnjenju) i kriterijumima segmentacije koje je predložila Banka.

Pregled parametara mora se obavljati najmanje jednom godišnje, a rezultate treba da odobri Komiteo za rezerve Grupe.

Parametri za rezervisanje bi trebali da budu testirani, najmanje jednom godišnje.

U slučaju kvalitetne (stage 1) izloženosti treba izračunati 12-mjesečnu vjerovatnoću neispunavanja obaveza (PD -vjerovatnoća kašnjenja). U slučaju izloženosti koje pokazuju značajan porast kreditnog rizika (stage 2) ili nekvalitetnih (stage 3) izloženosti, mora se koristiti PD (vjerovatnoća kašnjenja) za životni vijek sredstva. PD (vjerovatnoća kašnjenja) životnog vijeka mora se izračunati množenjem matrice prelaza u skladu sa preostalim ugovornim rokom dospijea ili očekivanim trajanjem izloženosti. Tokom množenja treba koristiti istu matricu za cio životni vijek, osim kada je "broj godina koje su protekle od isplate" faktor segmentacije; u ovom slučaju, matrice koje se odnose na različite godine preostalog trajanja su različite.

Metodologija migracione matrice Banke (koja se primjenjuje na nivou OTP Grupe) zasniva se na:

- grupisanju potraživanja u kašnjenju,
- označavanjem potraživanja u kašnjenju "default flag",
- označavanjem restrukturiranih potraživanja i
- informacijama o rejtingu (ako su dostupne), ali se mogu koristiti i drugi parametri segmentacije (LTV (koeficijent kredit/vrijednost), itd.).

Migraciona matrica se može izračunati na osnovu:

- broj transakcija, ili
- izloženosti.

Banka koristi dvije različite metode za kolektivno procijenjene izloženosti:

- Hipotekarni krediti stanovništva i portfolio koja ne pripadaju retail-u (mala i srednja preduzeća i velika preduzeća) koji su značajno osigurani hipotekom: modifikovana LGL (loss given loss) metodologija zasnovana na Pregledu kvaliteta imovine (AQR). Primarni izvor podataka je sami kolateral, ali se uzima u obzir i povraćaj novca.
- Potrošački krediti, finansiranje automobila i neosigurane izloženosti: LGL metodologija zasnovana na oporavku procijenjena na osnovu istorijskih podataka

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.2. Kreditni rizik (nastavak)

4.2.2. Rezervisanja za gubitke po osnovu umanjenja vrijednosti u skladu sa računovodstvenim propisima važećim u Crnoj Gori (nastavak)

Važno je da su parametri PD (vjerovatnoća kašnjenja) i LGD (gubitak zbog kašnjenja) konzistentni u smislu stope oporavljanja i oporavka.

Kalkulacija očekivanih gubitaka trebalo bi da bude usmjerena na budućnost, uključujući i prognoze budućih ekonomskih uslova. Ovo se može postići primjenom 3-5 različitih makroekonomskih scenarija, koji se mogu integrisati u parametre PD (vjerovatnoća kašnjenja), LGD (gubitak zbog kašnjenja) i EAD (izloženost po kašnjenju).

4.2.3. Maksimalna izloženost kreditnom riziku po bilansnim i vanbilansnim stavkama

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Sredstva		
Kreditni i potraživanja od banaka po amortizovanoj vrijednosti	56.481	48.694
Kreditni i potraživanja od klijenata po amortizovanoj vrijednosti	393.172	300.927
Hartije od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti	79.278	86.104
Ostala finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	1.219	1.194
Hartije od vrijednosti po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	6.992	5.694
Investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	335	-
Ostala finansijska potraživanja	1.570	2.558
	539.047	445.171
Vanbilansne stavke		
Plative garancije privrednim društvima	8.378	6.831
Činidbene garancije privrednim društvima	8.316	8.269
Neiskorišćeni dokumentarni akreditivi	549	398
Neopozive obaveze za davanje kredita	41.545	39.101
	58.788	54.599
Ukupna izloženost kreditnom riziku	597.835	499.770

Izloženost kreditnom riziku kontroliše se pribavljanjem instrumenata obezbjeđenja i garancija pravnih i fizičkih lica.

Prije odobravanja kredita i drugih plasmana Banka procijenjuje dužnikovu kreditnu sposobnost, uzimajući u obzir kriterijume koje je utvrdila internim aktom, kao i pravnu valjanost i procijenjenu vrijednost kolaterala.

Vrijednost kolaterala izračunava se kao njegova neto vrijednost, pod kojom se podrazumijeva tržišna vrijednost umanjena za sve troškove koji se odnose na realizaciju kolaterala.

Pored toga, fizička lica su u obavezi da svoju mjesečnu zaradu primaju preko transakcionog računa kod Banke u cilju smanjenja kreditnog rizika.

Tipovi instrumenata obezbjeđenja su:

- depoziti;
- pravo zaloge na industrijskim mašinama, hartijama od vrijednosti, zalihama i vozilima;
- hipoteke na nepokretnostima i fiducijarni prenos vlasništva;
- mjenice;
- ovlašćenja;
- administrativne zabrane; žiranti i polise osiguranja

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.2. Kreditni rizik (nastavak)

4.2.3. Maksimalna izloženost kreditnom riziku po bilansnim i vanbilansnim stavkama (nastavak)

Kreditni i plasmani su prikazani u narednim tabelama:

31. decembar 2018.	Bruto izloženost					Ispravka vrijednosti				U hiljadama EUR
	Ukupna neto izloženost	Stage 1	Stage 2	Stage 3	Ukupno bruto	Stage 1	Stage 2	Stage 3	Ukupno ispravka vrijednosti	
Kreditni i potraživanja od banaka po amortizovanoj vrijednosti	56.481	56.481	-	-	56.481	-	-	-	-	
- Stambeni krediti	59.663	58.209	960	1.754	60.923	(296)	(72)	(892)	(1.260)	
- Prekoračenje po tekućim računima	2.244	2.244	12	50	2.306	(24)	(3)	(35)	(62)	
- Potrošački krediti	81.117	81.376	579	1.616	83.571	(1.100)	(137)	(1.217)	(2.454)	
- Kreditne kartice	2.452	2.417	129	174	2.720	(95)	(39)	(134)	(268)	
- Namjenski krediti	18	16	1	1	18	-	-	-	-	
- Ostali krediti fizičkim licima, pokriveni hipotekom	27.988	27.277	555	538	28.370	(70)	(40)	(272)	(382)	
- Ostali potrošački krediti	1.850	1.735	282	1.702	3.719	(127)	(105)	(1.637)	(1.869)	
- Krediti za automobile	102	104	-	-	104	(2)	-	-	(2)	
- Krediti malim i preduzećima	19.358	18.958	126	2.067	21.151	283	(21)	(1.489)	(1.793)	
- Krediti srednjim i velikim preduzećima	125.148	110.313	6.536	16.303	133.152	(2.014)	(1.001)	(4.989)	(8.004)	
- Krediti Vladi i opštinama	73.232	73.562	-	318	73.880	(646)	-	(2)	(648)	
Kreditni i potraživanja od klijenata po amortizovanoj vrijednosti	393.172	376.211	9.180	24.523	409.914	(4.657)	(1.418)	(10.667)	(16.742)	
Hartije od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti	79.278	80.019	-	-	80.019	(741)	-	-	(741)	
Ostala finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	1.219	1.220	-	-	1.220	(1)	-	-	(1)	
Hartije od vrijednosti po pofer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	6.992	6.992	-	-	6.992	-	-	-	-	
Investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	335	335	-	-	335	-	-	-	-	
Ostala finansijska imovina	1.570	1.570	-	15.699	17.269	-	-	(15.699)	(15.699)	
	539.047	522.828	9.180	40.222	572.230	(5.399)	(1.418)	(26.366)	(33.183)	
Neopozive obaveze za davanje kredita	40.830	41.233	33	279	41.545	(678)	(6)	(31)	(715)	
Plative i činidbene garancije privrednim društvima i neiskorišćeni dokumentarni akreditivi	17.090	17.232	6	5	17.243	(152)	-	(1)	(153)	
	57.920	58.465	39	284	58.788	(830)	(6)	(32)	(868)	

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.2. Kreditni rizik (nastavak)

4.2.3. Maksimalna izloženost kreditnom riziku po bilansnim i vanbilansnim stavkama (nastavak)

31. decembar 2017.	Bruto izloženost					U hiljadama EUR			
	Ukupna neto izloženost	Stage 1	Stage 2	Stage 3	Ukupno bruto	Ispravka vrijednosti			Ukupno ispravka vrijednosti
						Stage 1	Stage 2	Stage 3	
Kreditni i potraživanja od banaka po amortizovanoj vrijednosti	48.694	48.694	-	-	48.694	-	-	-	-
- Stambeni krediti	54.835	53.221	735	1.642	55.598	(171)	(12)	(580)	(763)
- Prekoračenje po tekućim računima	2.330	2.326	15	33	2.374	(11)	(1)	(32)	(44)
- Potrošački krediti	79.451	79.258	498	1.070	80.826	(316)	(55)	(1.004)	(1.375)
- Kreditne kartice	2.952	2.801	180	131	3.112	(62)	(10)	(88)	(160)
- Namjenski krediti	40	33	2	5	40	-	-	-	-
- Ostali krediti fizičkim licima, pokriveni hipotekom	24.437	23.642	401	601	24.644	(99)	(4)	(104)	(207)
- Ostali potrošački krediti	3.522	2.401	298	1.740	4.439	(15)	(11)	(891)	(917)
- Krediti malim i preduzećima	19.557	18.205	609	2.407	21.221	(171)	(22)	(1.471)	(1.664)
- Krediti srednjim i velikim preduzećima	96.065	61.503	12.234	34.525	108.262	(736)	(276)	(11.185)	(12.197)
- Krediti Vladi i opštinama	17.540	17.090	-	642	17.732	(181)	-	(11)	(192)
- Krediti finansijskim institucijama	198	200	-	-	200	(2)	-	-	(2)
Kreditni i potraživanja od klijenata po amortizovanoj vrijednosti	300.927	260.680	14.972	42.796	318.448	(1.764)	(391)	(15.366)	(17.521)
Hartije od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti	86.104	86.104	-	-	86.104	-	-	-	-
Ostala finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	1.194	1.194	-	-	1.194	-	-	-	-
Hartije od vrijednosti po po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	5.694	5.694	-	-	5.694	-	-	-	-
Investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ostala finansijska imovina	2.558	2.558	-	15.394	17.952	-	-	(15.394)	(15.394)
	445.171	404.951	14.972	58.190	478.086	(1.764)	(391)	(30.760)	(32.915)
Neopozive obaveze za davanje kredita	38.540	38.963	69	69	39.101	(437)	(2)	(11)	(450)
Plative i činidbene garancije privrednim društvima i neiskorišćeni dokumentarni akreditiv	14.963	15.060	438	-	15.498	(180)	(5)	-	(185)
	53.503	54.023	507	69	54.599	(617)	(7)	(11)	(635)

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.2. Kreditni rizik (nastavak)

4.2.3. Maksimalna izloženost kreditnom riziku po bilansnim i vanbilansnim stavkama (nastavak)

U hiljadama EUR

	Nedospjeli neobezvrijeđeni	Dospjeli neobez- vrijeđeni	Pojedinačno procijenjeni	Ukupno bruto	Pojedinačna ispravka vrijednosti	Grupna ispravka vrijednosti	Ukupna ispravka vrijednosti	Ukupno neto
31. decembar 2018. godine								
Stambeni krediti	60.507	416	-	60.923	-	(1.260)	(1.260)	59.663
Prekoračenje po tekućim računima	2.215	91	-	2.306	-	(62)	(61)	2.244
Potrošački krediti	82.847	724	-	83.571	-	(2.454)	(2.454)	81.117
Kreditne kartice	2.585	128	7	2.720	(7)	(261)	(268)	2.452
Namjenski krediti	18	-	-	18	-	-	-	18
Ostali krediti fizičkim licima, pokriveni hipotekom	28.125	245	-	28.370	-	(382)	(382)	27.988
Ostali potrosacki krediti	2.964	755	-	3.719	-	(1.869)	(1.869)	1.850
Kreditni za automobile	104	-	-	104	-	(2)	(2)	102
Kreditni malim i preduzećima	19.199	858	1.094	21.151	(782)	(1.011)	(1.793)	19.358
Kreditni srednjim i velikim preduzećima	116.598	251	16.303	133.152	(4.989)	(3.015)	(8.004)	125.148
Kreditni Vladi i opštinama	73.548	14	318	73.880	(2)	(646)	(648)	73.232
Kreditni finansijskim institucijama								
	388.710	3.482	17.722	409.914	(5.780)	(10.962)	(16.743)	393.172
Kreditni i plasmani dati bankama	56.481	-	-	56.481	-	-	-	56.481
	445.191	3.482	17.722	466.395	(5.780)	(10.962)	(16.743)	449.653

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.2. Kreditni rizik (nastavak)

4.2.3. Maksimalna izloženost kreditnom riziku po bilansnim i vanbilansnim stavkama (nastavak)

U hiljadama EUR

	Nedospjeli neobezvrijeđeni	Dospjeli neobez- vrijeđeni	Pojedinačno procijenjeni	Ukupno bruto	Pojedinačna ispravka vrijednosti	Grupna ispravka vrijednosti	Ukupna ispravka vrijednosti	Ukupno neto
31. decembar 2017. godine								
Stambeni krediti	53.745	81	1.772	55.598	(687)	(76)	(763)	54.835
Prekoračenje po tekućim računima	2.298	43	33	2.374	(32)	(12)	(44)	2.330
Potrošački krediti	79.451	372	1.003	80.826	(1.003)	(372)	(1.375)	79.451
Kreditne kartice	2.836	158	118	3.112	(109)	(51)	(160)	2.952
Namjenski krediti	40	-	-	40	-	-	-	40
Ostali krediti fizičkim licima, pokriveni hipotekom	23.872	54	718	24.644	(151)	(57)	(207)	24.437
Ostali potrošački krediti	2.145	193	2.101	4.439	(889)	(28)	(917)	3.522
Kreditni malim preduzećima	18.725	135	2.361	21.221	(1.468)	(196)	(1.664)	19.557
Kreditni srednjim i velikim preduzećima	74.796	414	33.052	108.262	(11.139)	(1.058)	(12.197)	96.065
Kreditni Vladi i opštinama	15.636	15	2.081	17.732	-	(192)	(192)	17.540
Kreditni finansijskim institucijama	200	-	-	200	(2)	-	(2)	198
	273.744	1.465	43.239	318.448	(15.480)	(2.042)	(17.521)	300.927
Kreditni i plasmani dati bankama	48.694	-	-	48.694	-	-	-	48.694
	322.438	1.465	43.239	367.142	(15.480)	(2.042)	(17.521)	349.621

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.2. Kreditni rizik (nastavak)

4.2.4. Maksimalna izloženost kreditnom riziku po bilansnim i vanbilansnim stavkama (nastavak)

Tabele u nastavku prikazuju izloženosti po klasama aktive:

31. decembar 2018.	Bruto izloženost					Ispravka vrijednosti			
	Ukupna neto izloženost	Stage 1	Stage 2	Stage 3	Ukupno bruto	Stage 1	Stage 2	Stage 3	Ukupno ispravka vrijednosti
Grupa A - Krediti i potraživanja od banaka po amortizovanoj vrijednosti	56.481	56.481	-	-	56.481	-	-	-	-
- Grupa A	363.088	361.491	5.690	1.548	368.729	(4.386)	(643)	(612)	(5.641)
- Grupa B	26.210	14.545	3.319	12.244	30.108	(268)	(763)	(2.867)	(3.898)
- Grupa C	1.415	174	168	1.584	1.926	(3)	(10)	(498)	(511)
- Grupa D	67	-	-	369	369	-	-	(302)	(302)
- Grupa E	2.392	1	3	8.778	8.782	-	(2)	(6.388)	(6.390)
Kredit i potraživanja od klijenata po amortizovanoj vrijednosti	393.172	376.211	9.180	24.523	409.914	(4.657)	(1.418)	(10.667)	(16.742)
Grupa A - Hartije od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti	79.278	80.019	-	-	80.019	(741)	-	-	(741)
Grupa A - Ostala finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	1.219	1.220	-	-	1.220	(1)	-	-	(1)
Grupa A - Hartije od vrijednosti po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	6.992	6.992	-	-	6.992	-	-	-	-
Grupa A - Investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	335	335	-	-	335	-	-	-	-
- Grupa A	1.570	1.570	-	-	1.570	-	-	-	-
- Grupa E	-	-	-	15.699	15.699	-	-	(15.699)	(15.699)
Ostala finansijska imovina	1.570	1.570	-	15.699	17.269	-	-	(15.699)	(15.699)
	539.047	522.828	9.180	40.222	572.230	(5.399)	(1.418)	(26.366)	(33.183)
- Grupa A	40.407	40.827	21	247	41.095	(672)	(3)	(13)	(688)
- Grupa B	410	405	12	2	419	(6)	(3)	-	(9)
- Grupa C	2	1	-	5	6	-	-	(4)	(4)
- Grupa D	6	-	-	12	12	-	-	(6)	(6)
- Grupa E	5	-	-	13	13	-	-	(8)	(8)
Neopozive obaveze za davanje kredita	40.830	41.233	33	279	41.545	(678)	(6)	(31)	(715)
- Grupa A	15.349	15.475	6	5	15.486	(136)	-	(1)	(137)
- Grupa B	1.741	1.757	-	-	1.757	(16)	-	-	(16)
Plative i cinidbene garancije privrednim društvima i neiskorišćeni dokumentarni akreditiv	17.090	17.232	6	5	17.243	(152)	-	(1)	(153)
	57.920	58.465	39	284	58.788	(830)	(6)	(32)	(868)

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.2. Kreditni rizik (nastavak)

4.2.3. Maksimalna izloženost kreditnom riziku po bilansnim i vanbilansnim stavkama (nastavak)

31. decembar 2017.	Bruto izloženost					Ispravka vrijednosti				U hiljadama EUR
	Ukupna neto izloženost	Stage 1	Stage 2	Stage 3	Ukupno bruto	Stage 1	Stage 2	Stage 3	Ukupno ispravka vrijednosti	
Grupa A - Krediti i potraživanja od banaka po amortizovanoj vrijednosti	48.694	48.694	-	-	48.694	-	-	-	-	
- Grupa A	256.748	249.797	6.903	2.075	258.775	(1.533)	(173)	(321)	(2.027)	
- Grupa B	37.308	10.765	7.930	24.153	42.848	(229)	(218)	(5.093)	(5.540)	
- Grupa C	1.739	116	139	2.286	2.541	(2)	-	(800)	(802)	
- Grupa D	397	-	-	867	867	-	-	(470)	(470)	
- Grupa E	4.735	2	-	13.415	13.417	-	-	(8.682)	(8.682)	
Kredit i potraživanja od klijenata po amortizovanoj vrijednosti	300.927	260.680	14.972	42.796	318.448	(1.764)	(391)	(15.366)	(17.521)	
Grupa A - Hartije od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti	86.104	86.104	-	-	86.104	-	-	-	-	
Grupa A - Ostala finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	1.194	1.194	-	-	1.194	-	-	-	-	
Grupa A - Hartije od vrijednosti po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	5.694	5.694	-	-	5.694	-	-	-	-	
Grupa A - Investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
- Grupa A	2.558	2.558	-	-	2.558	-	-	-	-	
- Grupa E	-	-	-	15.394	15.394	-	-	(15.394)	(15.394)	
Ostala finansijska imovina	2.558	2.558	-	15.394	17.952	-	-	(15.394)	(15.394)	
	445.171	404.924	14.972	58.190	478.086	(1.764)	(391)	(30.760)	(32.915)	
- Grupa A	37.431	37.758	45	49	37.852	(418)	(1)	(2)	(421)	
- Grupa B	1.207	1.203	24	2	1.229	(19)	(1)	(2)	(22)	
- Grupa C	2	2	-	3	5	-	-	(3)	(3)	
- Grupa D	7	-	-	10	10	-	-	(3)	(3)	
- Grupa E	4	-	-	5	5	-	-	(1)	(1)	
Neopozive obaveze za davanje kredita	38.651	38.963	69	69	39.101	(437)	(2)	(11)	(450)	
- Grupa A	13.782	13.510	438	-	13.948	(161)	(5)	-	(166)	
- Grupa B	1.531	1.550	-	-	1.550	(19)	-	-	(19)	
Plative i cinidbene garancije privrednim društvima i neiskorišćeni dokumentarni akreditiv	15.313	15.060	438	-	15.498	(180)	(5)	-	(185)	
	53.964	54.023	507	69	54.599	(617)	(7)	(11)	(635)	

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.2. Kreditni rizik (nastavak)

4.2.3. Maksimalna izloženost kreditnom riziku po bilansnim i vanbilansnim stavkama (nastavak)

Tabele u nastavku analiziraju pregled kretanja izloženosti po klasama aktive:

	U hiljadama EUR			
Kreditni i potraživanja od clijenata po amortizovanoj vrijednosti	Stage 1	Stage 2	Stage 3	Ukupno
Bruto knjigovodstvena vrijednost na 31. decembar 2017. godine	260.680	14.972	42.796	318.448
Promjene u bruto knjigovodstvenoj vrijednosti				
- Prelazak u stage 1	4.868	(4.823)	(45)	-
- Prelazak u stage 2	(1.743)	2.056	(313)	-
- Prelazak u stage 3	(1.207)	(331)	1.538	-
Uplate anuiteta u toku godine, plasmani aktivni na dan 01.januar 2018. godine	(19.551)	(3.137)	(1.911)	(24.599)
Finansijska sredstva koja su prestala sa priznavanjem, aktivni na dan 01.januar 2018. godine	(44.926)	(1.179)	(13.357)	(59.462)
Otpisina plasmana	(7)	(1)	(1.813)	(1.821)
Prodani plasmani u toku godine	-	-	(2.781)	(2.781)
Nova finansijska sredstva, stanje na dan 31. decembar 2018. godine	178.097	1.623	409	180.129
Bruto knjigovodstvena vrijednost na 31. decembar 2018. godine	<u>376.211</u>	<u>9.180</u>	<u>24.523</u>	<u>409.914</u>
Ispravka vrijednosti na 31 decembar 2018. godine	<u>(4.657)</u>	<u>(1.418)</u>	<u>(10.667)</u>	<u>(16.742)</u>
Neto knjigovodstvena vrijednost na 31. decembar 2018. godine	<u>371.554</u>	<u>7.762</u>	<u>13.856</u>	<u>393.172</u>

	U hiljadama EUR			
Kreditni i potraživanja od clijenata po amortizovanoj vrijednosti	Stage 1	Stage 2	Stage 3	Ukupno
Ispravka vrijednosti na 31 decembar 2017. godine	(1.764)	(391)	(15.366)	(17.521)
Prvi efekti primjene MSFI9	350	(1.592)	1.139	(103)
Ispravka vrijednosti na 01 januar 2018. godine	(1.414)	(1.983)	(14.227)	(17.624)
Promjene u bruto knjigovodstvenoj vrijednosti				
- Prelazak u stage 1	(790)	779	11	-
- Prelazak u stage 2	5	(9)	4	-
- Prelazak u stage 3	4	43	(47)	-
Neto ispravke vrijednosti u toku godine, plasmani aktivni na dan 01.januar 2018.godine	(477)	65	(3.091)	(3.503)
Finansijska sredstva koja su prestala sa priznavanjem, aktivni na dan 01.januar 2018.godine	266	121	2.790	3.177
Ispravke vrijednosti otpisanih plasmana	7	1	1.813	1.821
Ispravke vrijednosti prodanih plasmana u toku godine	-	-	2.151	2.151
Ispravke vrijednosti za ova finansijska sredstva, stanje na dan 31. decembar 2018. godine	<u>(2.258)</u>	<u>(435)</u>	<u>(71)</u>	<u>(2.764)</u>
Ispravka vrijednosti na 31. decembar 2018. godine	<u>(4.657)</u>	<u>(1.418)</u>	<u>(10.667)</u>	<u>(16.742)</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.2. Kreditni rizik (nastavak)

4.2.3. Maksimalna izloženost kreditnom riziku po bilansnim i vanbilansnim stavkama (nastavak)

Neopozive obaveze za davanje kredita i finansijske garancije i dokumentarni akreditivi	U hiljadama EUR			
	Stage 1	Stage 2	Stage 3	Ukupno
Bruto knjigovodstvena vrijednost na 31. decembar 2017. godine	54.023	507	69	54.599
Promjene u bruto knjigovodstvenoj vrijednosti				
- Prelazak u stage 1	105	(84)	(21)	-
- Prelazak u stage 2	(39)	39	-	-
- Prelazak u stage 3	(18)	-	18	-
Finansijska sredstva koja su prestala sa priznavanjem, aktivni na dan 01. januar 2018. godine	(18.928)	(407)	(1)	(19.336)
Finansijska sredstva koja su prestala sa priznavanjem, aktivni na dan 01. januar 2018.godine	(10.500)	(23)	(5)	(10.528)
Nova finansijska sredstva, stanje na dan 31. decembar 2018. godine	33.823	6	224	34.053
Bruto knjigovodstvena vrijednost na 31. decembar 2018. godine	58.466	38	284	58.788
Ispravka vrijednosti na 31. decembar 2018.godine	(830)	(6)	(32)	(868)
Neto knjigovodstvena vrijednost na 31. decembar 2018. godine	57.635	33	252	57.920

Neopozive obaveze za davanje kredita i finansijske garancije i dokumentarni akreditivi	U hiljadama EUR			
	Stage 1	Stage 2	Stage 3	Ukupno
Ispravka vrijednosti na 31 decembar 2017. godine	(617)	(7)	(11)	(635)
Prvi efekti primjene MSFI9	112	(5)	7	114
Ispravka vrijednosti na 01 januar 2018. godine	(505)	(12)	(4)	(521)
Promjene u bruto knjigovodstvenoj vrijednosti				
- Prelazak u stage 1	(8)	8	-	-
- Prelazak u stage 2	-	-	-	-
- Prelazak u stage 3	-	-	-	-
Neto ispravke vrijednosti u toku godine, plasmani aktivni na dan 01.januar 2018.godine	(54)	(5)	(25)	(84)
Finansijska sredstva koja su prestala sa priznavanjem, aktivni na dan 01.januar 2018.godine	143	3	-	146
Ispravka vrijednosti za nova finansijska sredstva, stanje na dan 31. decembar 2018. godine	(406)	-	(3)	(409)
Ispravka vrijednosti na 31. decembar 2018. godine	(830)	(6)	(32)	(868)

Izloženosti po osnovu krediti i potraživanja od banaka po amortizovanoj vrijednosti, hartije od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti i ostala finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti su klasifikovane u stage 1 na dan 01. decembar 2018. godine. Banka tokom 2018 godine, nije mijenjala klasifikaciju ovih izloženosti.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.2. Kreditni rizik (nastavak)

4.2.4. Krediti i plasmani

a) Fer vrijednost sredstava obezbjeđenja do visine plasmana obezbijeđenih tim sredstvima

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Depoziti	27.306	5.038
Hartije od vrijednosti	958	594
Zaloga	4.954	6.764
Hipoteke	201.352	208.027
Ukupno	234.570	220.423

b) Fer vrijednost sredstava obezbjeđenja do visine plasmana obezbijeđenih tim sredstvima po načinu procjene izloženosti

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Za grupno procijenjene plasmane		
Depoziti	26.256	2.655
Hartije od vrijednosti	958	33
Zaloga	4.693	6.148
Hipoteke	187.798	141.264
Ukupno	219.705	150.100

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Za individualno procijenjene plasmane		
Depoziti	1.050	2.383
Hartije od vrijednosti	-	561
Zaloga	260	616
Hipoteke	13.555	66.763
Ukupno	14.865	70.323

Banka, kod isplate kredita, kao predmet hipoteke uzima nepokretnosti čija vrijednost, po procjeni ovlašćenih procjenitelja mora imati minimum 30% LTV koeficijent (procijenjena vrijednost nekretnine/ iznos kredita *100). Nekretnine koje se uzimaju kao kolateral su stambeni prostori, porodične stambene zgrade, poslovni objekti, poslovni prostori.

Prilikom uzimanja zaloga nad hartijama od vrijednosti Banka dnevno prati cijenu hartija od vrijednosti koje su uzete kao sredstvo obezbjeđenja. Tržišna vrijednost zaloge mora biti 50% veća od vrijednosti plasmana.

c) Restrukturirani krediti i plasmani

Banka je zajmoprimcu restrukturirala kredit ako je zbog pogoršanja dužnikove kreditne sposobnosti:

- produžila rok otplate za glavnica ili kamatu;
- smanjila kamatnu stopu na odobreni kredit;
- smanjila iznos duga, glavnice ili kamate;
- izvršila preuzimanje duga;
- izvršila kapitalizaciju kamate;
- izvršila zamjenu postojećeg novim kreditom;
- napravila druge slične pogodnosti koje olakšavaju finansijsku poziciju zajmoprimca.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.2. Kreditni rizik (nastavak)

4.2.4. Krediti i plasmani (nastavak)

c) Restrukturirani krediti i plasmani (nastavak)

Prilikom restrukturiranja kredita Banka vrši finansijsku analizu zajmoprimca i procjenjuje mogućnosti zajmoprimca, nakon restrukturiranja kredita, da ostvari novčane tokove koji će biti dovoljni za otplatu glavnice i kamate kredita.

Banka je na kraju 2018. godine imala EUR 21.277 hiljada restrukturiranih kredita (2017. godine: EUR 34.851 hiljada).

d) Geografska koncentracija

Geografska koncentracija izloženosti Banke kreditnom riziku je prikazana u sljedećoj tabeli:

	U hiljadama EUR				
	Crna Gora	Evropska Unija	SAD i Kanada	Ostale zemlje	Ukupno
Kreditni i potraživanja od banaka po amortizovanoj vrijednosti	-	55.524	946	11	56.481
Kreditni i potraživanja od klijenata po amortizovanoj vrijednosti	387.386	239	124	5.423	393.172
Hartije od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti	79.278	-	-	-	79.278
Ostala finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	11	218	990	-	1.219
Hartije od vrijednosti po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	464	46	6.482	-	6.992
Investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	335	-	-	-	335
Ostala finansijska imovina	1.570	-	-	-	1.570
31. decembar 2018. godine	<u>469.044</u>	<u>56.027</u>	<u>8.542</u>	<u>5.434</u>	<u>539.047</u>
31. decembar 2017. godine	<u>384.425</u>	<u>43.002</u>	<u>11.789</u>	<u>5.982</u>	<u>445.198</u>

Banka u cilju identifikovanja, mjerenja, procjene i praćenja izloženosti riziku zemlje koristi metodologije i iskustva OTP Grupe kao i odluku Centralne banke Crne Gore.

Izloženost riziku mjeri se i vrednuje za sve zemlje u kojima se nalazi sjedište, odnosno prebivalište dužnika banke. Izloženost Banke riziku zemlje mjeri se na osnovu pojedinačnog plasmana, određenog aktom, koji podrazumijeva kontrolu rejtinga zemlje dužnika, vodeći računa o političkim, ekonomskim i socijalnim prilikama u zemlji dužnika.

Banka sve zemlje dužnika rangira u sljedeće kategorije rizičnosti:

- 1) nerizične zemlje;
- 2) zemlje niskog rizika;
- 3) zemlje srednjeg rizika;
- 4) zemlje visokog rizika.

Rangiranje zemalja dužnika služi Banci za utvrđivanje potrebnog kapitala za rizik zemlje i za limitiranje izloženosti banke prema pojedinim zemljama dužnika, grupama.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.2. Kreditni rizik (nastavak)

4.2.4 Krediti i plasmani (nastavak)

e) Industrijska koncentracija

Koncentracija po djelatnostima izloženosti Banke kreditnom riziku je prikazana u sljedećoj tabeli:

	Kredit i potraživa nja od klijenata	Kredit i potraživ anja od banaka	Hartije od vrijednos ti po amortizov anoj vrijednos ti	Ostala finansijsk a sredstva po amortizov anoj vrijednosti	Hartije od vrijednosti po po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	Investic ije u zavisna preduze ća	Ukupno
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	2.946	-	-	-	-	-	2.946
Vađenje rude i kamena	7	-	-	-	-	-	7
Prerađivačka industrija	4.244	-	-	-	-	-	4.244
Snabdijevanje električnom energijom	245	-	-	-	198	-	443
Snabdijevanje vodom	407	-	-	-	-	-	407
Građevinarstvo	21.541	-	-	-	-	-	21.541
Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka							
motornih vozila i motocikla	55.232	-	-	-	-	-	55.232
Saobraćaj i skladištenje	2.989	-	-	-	-	-	2.989
Usluge pružanja smještaja i ishrane	46.334	-	-	-	-	-	46.334
Informisanje i komunikacije	337	-	-	-	-	-	337
Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	1.527	56.481	79.278	1.219	248	335	139.088
Poslovanje nekretninama	623	-	-	-	-	-	623
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	2.430	-	-	-	-	-	2.430
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	637	-	-	-	-	-	637
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno							
osiguranje	73.820	-	-	-	-	-	73.820
Obrazovanje	79	-	-	-	-	-	79
Zdravstvo i socijalna zaštita	1.174	-	-	-	-	-	1.174
Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	332	-	-	-	-	-	332
Ostale uslužne djelatnosti	148	-	-	-	18	-	166
Fizička lica – rezidenti	173.369	-	-	-	-	-	173.369
Nerezidenti	5.656	-	-	-	6.528	-	12.184
UKUPNO	394.077	56.481	79.278	1.219	6.992	335	538.382
Kamatna potraživanja i ispravka vrijednosti kamatnih potraživanja	375	-	-	-	-	-	375
Vremenska razgraničenja kamata i naknada i ispravka vrijednosti	(1.280)	-	-	-	-	-	(1.280)
31. decembar 2018. godine	393.172	56.481	79.278	1.219	6.992	335	537.477
31. decembar 2017. godine	300.927	48.694	86.104	1.194	5.694	-	442.613

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.2. Kreditni rizik (nastavak)

4.2.4 Krediti i plasmani (nastavak)

Ročnost vanbilansnih stavki po kojima je Banka izložena kreditnom riziku je sljedeća:

	U hiljadama EUR			
	Neopozive obaveze za davanje kredita	Plative i cinidbene garancije privrednim društvima i	Neiskorišćeni dokumentarni akreditiv	Ukupno
31. decembar 2018. godine				
Do 1 godine	27.174	16.140	549	43.863
Od 1 do 5 godina	14.371	554	-	14.925
	<u>41.545</u>	<u>16.694</u>	<u>549</u>	<u>58.788</u>

	U hiljadama EUR			
	Neopozive obaveze za davanje kredita	Plative i cinidbene garancije privrednim društvima i	Neiskorišćeni dokumentarni akreditiv	Ukupno
31. decembar 2017. godine				
Do 1 godine	36.209	8.008	365	44.582
Od 1 do 5 godina	2.892	7.092	33	10.017
	<u>39.101</u>	<u>15.100</u>	<u>398</u>	<u>54.599</u>

4.3. Tržišni rizik

Banka je izložena tržišnim rizicima. Tržišni rizik predstavlja potencijalni gubitak uzrokovan nepovoljnim promjenama na tržištu: kamatnih stopa, deviznih pozicija, cijena, indeksa i/ili ostalih faktora koji utiču na vrijednost finansijskih instrumenata. Najčešće, glavni izvori tržišnog rizika su devizne pozicije i rizik kamatne stope. Limiti za izloženost tržišnim rizicima su interno propisani i usklađeni sa limitima propisanim od strane Centralne banke Crne Gore.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.3. Tržišni rizik (nastavak)

4.3.1. Devizni rizik

Devizni ili valutni rizik predstavlja rizik da banka ostvari gubitke u svom poslovanju uslijed promjena u deviznim kursovima. Rizik deviznog kursa definiše se prije svega kao potencijalni gubitak na nepokrivenoj i nezaštićenoj otvorenoj deviznoj poziciji (imovini, potraživanjima, kapitalu i obavezama koje glase na stranu valutu). Izloženost deviznom riziku se redovno prati putem usklađivanja sa limitima propisanim od strane Centralne banke Crne Gore.

Izloženost riziku od promjena kursa valuta na dan 31. decembra 2018. godine prikazana je u sljedećoj tabeli:

	USD	Ostale valute	Ukupno strane valute	U hiljadama EUR	
				Lokalna valuta (EUR)	Ukupno
SREDSTVA					
Novčana sredstva i računi depozita kod					
centralnih banaka	393	1.610	2.003	133.248	135.251
Kredit i potraživanja od banaka po amortizovanoj vrijednosti	18.874	1.979	20.853	35.628	56.481
Kredit i potraživanja od klijenata po amortizovanoj vrijednosti	-	-	-	393.172	393.172
Hartije od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti	-	-	-	79.278	79.278
Ostala finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	1.209	-	1.209	10	1.219
Hartije od vrijednosti po po fer vrijednosti					
kroz ostali ukupni rezultat	6.482	-	6.482	510	6.992
Investicije u zavisna društva	-	-	-	335	335
Ostala finansijska potraživanja	-	-	-	1.570	1.570
Ukupna sredstva	26.958	3.589	30.547	643.751	674.298
OBAVEZE					
Depoziti banaka i centralnih banaka koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	3	-	3	350	353
Depoziti klijenata koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	24.128	3.557	27.685	524.666	552.351
Kredit klijenata koji nijesu banke koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	-	-	-	2.732	2.732
Ostale finansijske obaveze	2.878	-	2.878	8.943	11.821
Ukupno obaveze	27.009	3.557	30.566	536.691	567.257
Neto devizna izloženost:					
- 31. decembar 2018. godine	(51)	32	(19)	107.060	107.041
- 31. decembar 2017. godine	1.965	61	2.026	93.167	95.189

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.3. Tržišni rizik (nastavak)

4.3.1. Devizni rizik (nastavak)

Naredna tabela prikazuje neto deviznu poziciju Banke na dan 31. decembra 2018. godine. Banka je izložena efektima promjena deviznih kurseva najznačajnijih valuta, koji utiču na njen finansijski položaj i novčane tokove. Rukovodstvo uspostavlja ograničenja na stepen izloženosti po valutama koja se redovno prate. Osnovni kapital je obračunat u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala („Sl. list CG” br. 38/11, 55/12 i 82/17).

	RSD	USD	GBP	CHF	U hiljadama EUR	
					Ostalo	Ukupno
Devizna sredstva	-	26.958	822	1.750	1.017	30.547
Obaveze u devizama	-	27.009	838	1.725	994	30.566
Neto otvorena pozicija:						
-31.decembra 2018.godine	-	(51)	(16)	25	23	
-31.decembra 2017.godine	-	1.965	(5)	(8)	1.952	
% od osnovnog kapitala						
- 31. decembra 2018. godine	0,00%	(0,06)%	(0,02)%	(0,03)%	(0,03)%	
- 31. decembra 2017. godine	0,00%	2,69%	(0,01)%	(0,01)%	2,67%	
Agregatna otvorena pozicija:						
- 31. decembra 2018. godine		(19)				
- 31. decembra 2017. godine		2.026				
% od osnovnog kapitala:						
- 31. decembra 2018. godine		(0,02)%				
- 31. decembra 2017. godine		2,77 %				

4.3.2. Rizik od promjene kamatnih stopa

Rizik od promjene kamatnih stopa predstavlja potencijalni negativan uticaj kretanja kamatnih stopa na finansijski rezultat Banke. Kako bi ovaj rizik svela na minimum, Banka u svom poslovanju teži da održi ravnotežu između kamatonosno osjetljive aktive i pasive. Takođe, Banka ne koristi aktivne strategije koje za cilj imaju kreiranje otvorenih pozicija kako bi se iskoristio određeni trend promjene kamatnih stopa. Imajući u vidu obim i složenost poslovanja Banke, razlika između kamatonosne aktive i pasive predstavlja najveći izvor ove vrste rizika. Za procjenu rizika promjene kamatnih stopa, Banka koristi tehniku razlike dospjeća aktive i pasive („gap” dospjeća) i analizira potencijalni uticaj promjene kamatnih stopa na bilans uspjeha ali i na ekonomsku vrijednost svog kapitala.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.3. Tržišni rizik (nastavak)

4.3.2. Rizik od promjene kamatnih stopa (nastavak)

Naredna tabela prikazuje kamatonosna i nekamatonosna sredstva i obaveze Banke na dan 31. decembra 2018. godine:

	U hiljadama EUR		
	Kamatonosno	Nekamatonosno	Ukupno
SREDSTVA			
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	20.016	115.235	135.251
Kredit i potraživanja od banaka po amortizovanoj vrijednosti	56.481	-	56.481
Kredit i potraživanja od klijenata po amortizovanoj vrijednosti	393.172	-	393.172
Hartije od vrijednosti po amortizovanoj Vrijednosti	79.278	-	79.278
Ostala finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	1.208	11	1.219
Hartije od vrijednosti po po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	-	6.992	6.992
Investicije u zavisna društva	-	335	335
Ostala finansijska potraživanja	-	1.570	1.570
Ukupna sredstva	550.155	124.143	674.298
OBAVEZE			
Depoziti banaka i centralnih banaka koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	13	340	353
Depoziti klijenata koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	409.593	142.758	552.351
Kredit klijenata koji nijesu banke koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	2.732	-	2.732
Ostale finansijske obaveze	-	11.821	11.821
Ukupno obaveze	412.338	154.919	567.257
Izloženost riziku od promjene kamatnih stopa:			
- 31. decembar 2018. godine	137.817	(30.776)	107.041
- 31. decembar 2017. godine	70.169	25.020	95.189

4.4. Operativni rizik

Operativni rizik predstavlja rizik mogućeg nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke uslijed propusta (nenamjernih i namjernih) u radu zaposlenih, neodgovarajućih internih procedura i procesa, neadekvatnog upravljanja informacionim i drugim sistemima u Banci, kao i uslijed nastupanja nepredvidivih spoljnih događaja, uključujući i događaje sa malom vjerovatnoćom dešavanja

Izloženost operativnom riziku se redovno prati putem usklađivanja sa limitima propisanim od strane Centralne banke Crne Gore.

Cilj upravljanja operativnim rizikom je da se obezbijedi da nivo izloženosti operativnom riziku bude u skladu sa Strategijom upravljanja rizicima i politikama Banke, odnosno minimiziranje gubitaka po osnovu operativnih rizika.

Proaktivna identifikacija i procjena rizika se vrši jednom godišnje i na taj način se procjenjuje izloženost operativnim rizicima, uzimajući u obzir mogućnost, odnosno učestalost nastanka, kao i njihov potencijalni uticaj na Banku. Dodatno, najmanje jednom godišnje se radi i scenario analiza koja se odnosi na manje vjerovatne događaje mnogo ozbiljnijeg potencijalnog uticaja na Banku, kao što su elementarne nepogode, napadi na IT sistem, pad sistema platnog prometa, značajno povlačenje depozita itd. Scenarija se usaglašavaju na nivou OTP Grupe.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.5. Reputacioni rizik

Rizik tekućih i budućih prihoda i kapitala zbog negativnog javnog mišljenja o načinu poslovanja Banke. Pitanje reputacije je vrlo složeno i u osnovi nastaje kao ocjena koju daju klijenti, o načinu, vodjenju i pružanju usluga. Na kratak rok na reputacioni rizik Banke utiče i reklamna aktivnost i marketing.

4.6. Rizik likvidnosti

Upravljanje likvidnošću je jedan od ključnih zadataka Banke. Rizik likvidnosti predstavlja rizik da Banka neće moći obezbijediti dovoljno novčanih sredstava za izmirenje obaveza u trenutku njihove dospelosti, ili rizik da će Banka za izmirivanje dospjelih obaveza morati obezbjeđivati novčana sredstva iz drugih izvora po razumnoj cijeni i blagovremeno.

4.6.1. Upravljanje rizikom likvidnosti

Za potrebe mjerenja i praćenja rizika likvidnosti Banka vrši mjerenje i praćenje neto tokova gotovine praćenjem potraživanja i obaveza Banke po periodu preostalom do dospjeća, mjerenjem i upoređivanjem priliva i odliva gotovine, odnosno GAP analizom. Banka na dnevnom nivou radi projekciju likvidnosti, oslanjajući se na sve dostupne informacije o očekivanim prilivima i odlivima od strane biznis sektora, kao i drugih organizacionih delova Banke, čije aktivnosti imaju uticaj na ovaj rizik.

Usklađenost i kontrolisana neusklađenost dospjeća i kamatnih stopa po osnovu sredstava i obaveza su od velikog značaja za rukovodstvo Banke. Nije uobičajeno da Banka ima kompletno usklađenu poziciju, budući da poslovne transakcije često imaju neodređen rok dospjeća i da su različitih vrsta. Neusklađena pozicija potencijalno povećava profitabilnost, ali i povećava rizik od gubitka.

Dospjeća sredstava i obaveza i sposobnost Banke da po prihvatljivim troškovima obezbijedi izvore sredstava po dospelosti obaveza, važan su činilac u procjeni likvidnosti Banke i njene izloženosti promjenama kamatnih stopa i kurseva.

Potrebe za likvidnošću za pokrivanje garancija odnosno aktiviranih akreditiva su znatno manje od iznosa preuzetih obaveza, budući da Banka ne očekuje da treća strana povuče ugovorena sredstva. Ukupni neizmireni iznos ugovorne obaveze kojom se odobrava kredit sa produženim rokom dospjeća ne mora nužno dovesti do budućih zahtjeva za likvidnim sredstvima, s obzirom da će mnoge od ovih obaveza isteći ili biti okončane bez finansiranja.

Likvidnost Banke kao njena sposobnost da u roku izvršava dospjele obaveze, zavisi sa jedne strane od bilansne strukture, a sa druge strane od usklađenosti tokova priliva i odliva sredstava. Struktura finansijskih sredstava i obaveza na dan 31. decembra 2018. godine ukazuje na postojanje ročne neusklađenosti preostalog perioda dospjeća sredstava i obaveza od mjesec do 3 mjeseca kao i periodu dospijeca od jedne do pet godina. Tokom 2018 godine Banka je razvila Proceduru za izradu GAP analize i fluktuacije depozita. Ovom procedurom je definisano dnevno praćenje kretanje depozita, a istorijski se depoziti posmatraju od aprila 2009 godine. Analizom su pored depozita po viđenju obuhvaćeni i oročeni depoziti. Kod oročenih depozita dnevne fluktuacije su manje izražene nego kod depozita po viđenju, što je uslovljeno njihovim karakterom, tj. klauzulom koja definiše vrijeme oročenja ovih depozita. Medjutim, pored toga što u Ugovoru o oročenom depozitu postoji klauzula koja definiše vrijeme oročenja depozita, u Ugovoru takođe postoji i klauzula koja omogućava Deponentu da sredstva (depozit) povuče bez obzira na rok oročenja u Banci. Shodno navedenom može se ipak govoriti o blagoj fluktuaciji oročenih depozita koja se javlja u smislu razročenja i novog oročenja depozita. Analiza je pokazala da Banka u svom portfoliju ima stabilnu bazu depozita / klijenta. Odnosno ovom metodologijom se pokazalo da Banka na 31. decembar 2018 godine ima u svom portfoliju oko 85% stabilnih depozita, čija je procijenjeno dospjeće u periodu od 1 do 5 godina. Ovo je upravo glavni razlog ročne neusklađenosti u periodu od 1 do 5 godina. Banka je razvila i primjenjuje proceduru stresnog testiranja i proceduru za računanje stabilnog nivoa depozita po viđenju .

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.6.1. Upravljanje rizikom likvidnosti (nastavak)

U cilju prevazilaženja ročne neusklađenosti, Banka planira da sprovede sledeće aktivnosti:

- Banka će davati prioritet kratkoročnim plasmanima, do godine dana,
- Banka će kontaktirati klijente čiji depoziti dospijevaju u periodu do 365 dana, u cilju pripremanja plana potencijalnih, značajnijih odliva,
- U slučaju potrebe, Banka će povući sredstva od OTP Bank Plc Budimpešta u cilju prevazilaženja negativnog gapa

Banka tokom 2018. godine nije imala probleme sa održavanjem likvidnosti. Racio likvidnosti na dan 31. decembra 2018. godine bio je 1,15% (31. decembra 2017. godine: 1,39%).

Ročna usklađenost finansijske aktive i finansijskih obaveza u pregledu koji slijedi sa stanjem na dan 31. decembra 2018. godine prikazana je prema očekivanom dospijeću.

	U hiljadama EUR					
	Do 1 mjeseca	Od 1 do 3 mjeseca	Od 3 do 12 mjeseci	Od 1 do 5 godina	Preko 5 godina	Ukupno
31. decembar 2018. godine						
SREDSTVA						
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	95.218	-	-	40.033	-	135.251
Kredit i potraživanja od banaka po amortizovanoj vrijednosti	56.481	-	-	-	-	56.481
Kredit i potraživanja od klijenata po amortizovanoj vrijednosti	7.805	10.300	58.165	172.047	144.855	393.172
Hartije od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti	-	-	28.718	50.560	-	79.278
Ostala finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	11	-	-	1.208	-	1.219
Hartije od vrijednosti po po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	-	-	-	6.992	-	6.992
Investicije u zavisna društva	-	-	-	-	335	335
Ostala finansijska potraživanja	1.570	-	-	-	-	1.570
Ukupno sredstva	161.085	10.300	86.883	270.840	145.190	674.298
OBAVEZE						
Depoziti banaka i centralnih banaka koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	26	12	14	301	-	353
Depoziti klijenata koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	40.737	19.046	21.248	471.320	-	552.351
Kredit klijenata koji nijesu banke koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	-	9	657	650	1.416	2.732
Ostale finansijske obaveze	11.821	-	-	-	-	11.821
Ukupne obaveze	52.584	19.067	21.919	472.271	1.416	567.257
Ročna neusklađenost:						
- 31. decembar 2018. godine	108.501	(8.768)	64.964	(201.431)	143.774	107.041
- 31. decembar 2017. godine	137.094	(15.621)	(154.560)	(27.248)	155.524	95.189

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.7. Fer vrijednost finansijskih instrumenata

Fer vrijednost finansijskih sredstava i obaveza

	Knjigovodstvena vrijednost		U hiljadama EUR Fer vrijednost	
	2018.	2017.	2018.	2017.
Finansijska sredstva				
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	135.251	154.730	135.251	154.730
Kredit i potraživanja od banaka po amortizovanoj vrijednosti	56.481	48.694	56.481	48.694
Kredit i potraživanja od klijenata po amortizovanoj vrijednosti	393.172	300.927	393.172	300.927
Hartije od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti	79.278	86.104	79.278	86.104
Ostala finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	1.219	1.194	1.219	1.194
Hartije od vrijednosti po po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	6.992	5.694	6.992	5.694
Investicije u zavisna društva	335	-	335	-
Ostala finansijska potraživanja	1.570	2.558	1.570	2.558
Ukupna finansijska sredstva	674.298	599.901	674.298	599.901
Finansijske obaveze				
Depoziti banaka i centralnih banaka koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	353	663	353	663
Depoziti klijenata koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	552.351	494.812	552.351	494.812
Kredit i klijenata koji nijesu banke koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	2.732	3.263	2.732	3.263
Ostale finansijske obaveze	11.821	6.001	11.821	6.001
Ukupne finansijske obaveze	567.257	504.739	567.257	504.739

Pravična vrijednost je vrijednost koja bi se naplatila za prodaju sredstva odnosno platila za izmirenje obaveza u regularnoj transakciji između učesnika na tržištu na dan mjerenja u datim tržišnim okolnostima. Međutim, ne postoje dostupne tržišne cijene za određeni dio finansijskih instrumenata Banke. U uslovima u kojima nema dostupnih tržišnih cijena, pravična vrijednost se procjenjuje primjenom modela diskontovanja novčanih tokova ili drugih modela. Promjene pretpostavki koje leže u osnovi procjena, uključujući diskontne stope i procijenjene novčane tokove, u značajnoj mjeri utiču na procjene.

Hijerarhija fer vrijednosti finansijskih instrumenata vrednovanih po fer vrijednosti

Računovodstveni propisi važeći u Crnoj Gori definiše hijerarhiju tehnika vrednovanja na osnovu toga da li su inputi koje zahtijevaju te tehnike vrednovanja raspoloživi ili ne. Raspoloživi inputi odlikavaju tržišne podatke dobijene iz nezavisnih izvora; inputi koji nisu raspoloživi uključuju tržišne pretpostavke Banke. Ove dvije vrste inputa stvorile su sljedeću hijerarhiju fer vrijednosti:

- Nivo 1 – Kotirane vrijednosti (nekorigovane) na aktivnom tržištu istih sredstava i obaveza. Ovaj nivo uključuje kotirane instrumente kapitala.
- Nivo 2 – Unosi koji ne predstavljaju kotirane vrijednosti uključene u Nivo 1, a koji su raspoloživi i tiču se datog sredstva ili obaveze, bilo direktno (tj. u vidu cijena/vrijednosti) ili indirektno (u vidu zaključaka na osnovu cijena/vrijednosti). Banka ne posjeduje finansijske instrumente vrednovane po fer vrijednosti uključene u nivo 2.
- Nivo 3 – unosi za sredstva i obaveze koji nisu zasnovani na raspoloživim tržišnim podacima. Ovaj Nivo uključuje ulaganja u kapital pod tržišnim pretpostavkama Banke (ne postoje raspoloživi podaci). Banka ne posjeduje finansijske instrumente vrednovane po fer vrijednosti uključene u nivo 3.

Ova hijerarhija zahtijeva upotrebu raspoloživih tržišnih podataka kada isti postoje. Prilikom procjene fer vrijednosti Banka uzima u obzir raspoložive tržišne vrijednosti kad god je to moguće. Na dan 31. decembra 2018. godine tržišne cijene hartija od vrijednosti vrednovanih po fer vrijednosti u portfoliju Banke su bile dostupne.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.7. Fer vrijednost finansijskih instrumenata (nastavak)

4.7.1. Fer vrijednost finansijskih instrumenata

31. decembar 2018. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
Hartije od vrijednosti po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat – instrumenti kapitala	6.992	-	-	6.992
Ukupna sredstva	6.992	-	-	6.992
31. decembar 2017. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
Hartije od vrijednosti po po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat – instrumenti kapitala	5.694	-	-	5.694
Ukupna sredstva	5.694	-	-	5.694

Tehnike vrednovanja i pretpostavke korišćene za vrednovanje finansijskih instrumenata vrednovanih po fer vrijednosti

Fer vrijednost hartija od vrijednosti po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat je zasnovana na tržišnim cijenama. Ukoliko informacije o tržišnim cijenama nisu raspoložive, koriste se tržišne cijene kotiranih hartija od vrijednosti sa sličnim karakteristikama. Na dan 31. decembra 2018. godine, tržišne cijene hartija od vrijednosti vrednovanih po fer vrijednosti u portfoliju Banke su bile dostupne.

4.7.2 Fer vrijednost finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti

Hijerarhija fer vrijednosti finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti

Procijenjena fer vrijednost finansijskih instrumenata, prema hijerarhiji fer vrijednosti. data je u narednoj tabeli:

31. decembar 2018. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno	Knjigovodstvena vrijednost
Novčana sredstva i računi					
depozita kod centralnih banaka	-	135.251	-	135.251	135.251
Kredit i potraživanja od banaka po amortizovanoj vrijednosti	-	-	56.481	56.481	56.481
Kredit i potraživanja od klijenata po amortizovanoj vrijednosti	-	-	393.172	393.172	393.172
Hartije od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti	-	79.278	-	79.278	79.278
Ostala finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	-	-	1.219	1.219	1.219
Investicije u zavisna društva	-	-	335	335	335
Ostala finansijska potraživanja	-	-	1.570	1.570	1.570
Ukupna sredstva	-	214.529	452.777	667.306	667.306
Depoziti banaka i centralnih banaka koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	-	-	353	353	353
Depoziti klijenata koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	-	-	552.351	552.351	552.351
Kredit klijenata koji nijesu banke koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	-	-	2.732	2.732	2.732
Ostale finansijske obaveze	-	-	11.821	11.821	11.821
Ukupna obaveze	-	-	567.257	567.257	567.257

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.7. Fer vrijednost finansijskih instrumenata (nastavak)

4.7.2 Fer vrijednost finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti (nastavak)

31. decembar 2017. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno	Knjigovodstvena vrijednost
Novčana sredstva i računi					
depozita kod centralnih banaka	-	154.730	-	154.730	154.730
Kreditni i potraživanja od banaka					
po amortizovanoj vrijednosti	-	-	48.694	48.694	48.694
Kreditni i potraživanja od klijenata					
po amortizovanoj vrijednosti	-	-	300.927	300.927	300.927
Hartije od vrijednosti po					
amortizovanoj vrijednosti	-	86.104	-	86.104	86.104
Ostala finansijska sredstva po					
amortizovanoj vrijednosti	-	-	1.194	1.194	1.194
Ostala finansijska potraživanja	-	-	2.558	2.558	2.558
Ukupna sredstva	-	240.834	353.373	594.207	594.207
Depoziti banaka i centralnih					
banaka koje se iskazuju po					
amortizovanoj vrijednosti	-	-	663	663	663
Depoziti klijenata koje se iskazuju					
po amortizovanoj vrijednosti	-	-	494.812	494.812	494.812
Kreditni klijenata koji nijesu banke					
koje se iskazuju po					
amortizovanoj vrijednosti	-	-	3.263	3.263	3.263
Ostale finansijske obaveze	-	-	6.001	6.001	6.001
Ukupne obaveze	-	-	504.739	504.739	504.739

Tehnike vrednovanja i pretpostavke korišćene za vrednovanje finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti

Fer vrijednost finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti obračunata je samo za potrebe objelodanjivanja, bez efekata na pozicije bilansa stanja ili bilansa uspjeha. Dodatno, s obzirom na to da nema aktivnog trgovanja ovim instrumentima, određivanje fer njihove vrijednosti zahtijeva korišćenje procjena rukovodstva u značajnoj mjeri.

Fer vrijednost je cijena koja se može primiti za prodaju nekog sredstva ili platiti za prenos neke obaveze u uobičajenoj transakciji na glavnom (ili najpovoljnijem) tržištu na datum odmjerenja pod tekućim tržišnim uslovima bez obzira na to da li je cijena direktno utvrđiva ili procijenjena korišćenjem neke druge tehnike vrednovanja. Međutim, ne postoje dostupne tržišne cijene za određeni dio finansijskih instrumenata Banke, koji su prema tome klasifikovani u nivo 2 i nivo 3 hijerarhije fer vrijednosti. U uslovima u kojima nema dostupnih tržišnih cijena, fer vrijednost se procjenjuje primjenom modela diskontovanja novčanih tokova ili drugih modela. Promjene pretpostavki koje leže u osnovi procjena, uključujući diskontne stope i procijenjene novčane tokove, u značajnoj mjeri utiču na procjene.

Prilikom procjene fer vrijednosti finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti i klasifikovani su kao nivo 2 i nivo 3 primijenjene su sljedeće pretpostavke:

Knjigovodstvena vrijednost predstavlja razumnu procjenu fer vrijednosti za sljedeće finansijske instrumente:

- Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka;
- Hartije od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti (odnose se euro obveznica emitovanih od strane Ministarstva finansija Vlade Crne Gore);
- Ostale obaveze.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.7. Fer vrijednost finansijskih instrumenata (nastavak)

4.7.2 Fer vrijednost finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti (nastavak)

Kredit i potraživanja od banaka

Potraživanja od drugih banaka obuhvataju međubankarske plasmane i pozicije u procesu naplate, vezane za varijabilne kamatne stope. Budući novčani tokovi su diskontovani na sadašnju vrijednost primjenom efektivnih kamatnih stopa. Za kredite i potraživanja od banaka kod kojih je ugovorena varijabilna kamatna stopa, promjene u varijabilnim kamatnim stopama se reflektuju u promjenama efektivnih kamatnih stopa, tako da je fer vrijednost plasmana sa varijabilnom kamatnom stopom i prekoćnoćnih depozita približno jednaka knjigovodstvenoj vrijednosti ovih finansijskih sredstava iskazanoj na dan bilansa stanja.

Kredit i potraživanja od klijenata

Fer vrijednost je određena primjenom modela diskontovanih novčanih tokova, koji uključuje i pretpostavke izloženosti kreditnom riziku, riziku kamatnih stopa, "PD", "LGD", u mjeri u kojoj je isto primljenjivo. S obzirom na to da je značajan dio kredita klijentima odobren po fiksnim kamatnim stopama, u cilju utvrđivanja fer vrijednosti kredita klijentima sa fiksnom kamatnom stopom iskazanih po amortizovanoj vrijednosti, izvršeno je poređenje kamatnih stopa po kojima su krediti odobravani klijentima sa raspoloživim informacijama o preovlađujućim tržišnim kamatnim stopama u bankarskom sektoru Crne Gore, odnosno prosječnim ponderisanim kamatnim stopama po djelatnostima, kao što je prikazano u narednoj tabeli:

- u procentima -

Djelatnost	Godišnja prosječna ponderisana efektivna kamatna stopa	
	Banka	Bankarski sektor u Crnoj Gori
Finansijske institucije	6,06	3,02
Velika pravna lica	6,08	5,41
Druga pravna lica, nefinansijski sektor	7,17	5,06
Vlada i pravna lica u državnom vlasništvu	3,47	3,92
Domaćinstva	8,12	8,00
Ostalo	8,39	6,21

Prema mišljenju rukovodstva Banke, fer vrijednost kredita klijentima obračunata kao sadašnja vrijednost budućih novčanih tokova diskontovanih primjenom važećih tržišnih stopa, odnosno prosječnih ponderisanih kamatnih stopa za bankarski sektor, ne odstupa značajno od iskazanih knjigovodstvenih vrijednosti kredita na dan bilansa stanja. Po mišljenju rukovodstva, iznosi u finansijskim iskazima odražavaju realnu vrijednost koja je u datim okolnostima najvjerodostojnija i najkorisnija za potrebe finansijskog izvještavanja.

Depoziti i obaveze po kreditima

Za depozite po viđenju, kao i depozite sa preostalim rokom dospijeca kraćim od godinu dana, pretpostavka je da procijenjena fer vrijednost ne odstupa značajno od knjigovodstvenih vrijednosti.

Procijenjena fer vrijednost kamatonosnih depozita sa fiksnom kamatnom stopom i preostalim rokom dospijeca preko godinu dana, bez navedene tržišne cijene bazira se na diskontovanom toku gotovine primjenom važeće kamatne stope na nove obaveze sa sličnim preostalim dospijecem. Prema mišljenju rukovodstva, kamatne stope Banke su usklađene sa važećim tržišnim kamatnim stopama, i shodno tome iznosi u pojedinačnim finansijskim iskazima odražavaju realnu vrijednost koja u datim okolnostima najvjerodostojnije odražava pravičnu vrijednost navedenih finansijskih instrumenata.

Za fer vrijednost obaveza po kreditima sa varijabilnom kamatnom stopom pretpostavka je da aproksimira knjigovodstvenoj vrijednosti ovih obaveza na dan izvještavanja.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.8. Upravljanje kapitalom

Upravljanje kapitalom ima za cilj:

- usaglašenost sa propisima regulatora.
- zaštitu sposobnosti Banke da održi stalnost poslovanja kako bi bila u mogućnosti da obezbijedi isplate akcionarima i naknade ostalim vlasnicima, i
- obezbjeđenje kapitala za podršku daljeg razvoja Banke.

Rukovodstvo Banke vrši kontrolu adekvatnosti kapitala korišćenjem metodologije i limita propisanih od strane Centralne banke Crne Gore („Sl. list CG“ br. 38/11, 55/12 i 82/17). U skladu sa propisima, Banka kvartalno dostavlja izvještaje o stanju i strukturi kapitala Centralnoj banci Crne Gore.

Sopstvena sredstva Banke sastoje se od:

- osnovnog kapitala (uplaćeni akcijski kapital, neraspoređena dobit iz prethodnih godina, dobit tekuće godine, umanjena za gubitak);
- dopunskog kapitala (rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog opozivanja: zakonske, statutarne i druge rezerve, subordinisani kredit);
- umanjениh za nematerijalna ulaganja, nedostajuće rezerve i direktna ili indirektna ulaganja u drugu banku ili drugu kreditnu ili finansijsku instituciju u iznosu većem od 10% kapitala tih institucija.

Rizična aktiva se sastoji od stavki aktive i kreditnih ekvivalenata vanbilansnih stavki Banke koje su izložene riziku. Kreditni ekvivalenti vanbilansnih stavki aktive predstavljaju iznos koji je rezultat množenja knjigovodstvene vrijednosti vanbilansnih stavki sa propisanim faktorima konverzije. Ukupnu rizikom ponderisanu aktivu čini zbir stavki aktive bilansa i kreditnih ekvivalenata vanbilansnih stavki izloženih riziku (rizična aktiva Banke), klasifikovanih u devet kategorija i pomnoženih sa odgovarajućim propisanim ponderima rizika.

U skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, Banka je obavezna da održava minimalan koeficijent solventnosti kapitala od 10%. Banka je dužna da obim svog poslovanja uskladi sa propisanim pokazateljima, odnosno da obim i strukturu svojih rizičnih plasmana uskladi sa Zakonom o bankama i propisima Centralne banke Crne Gore. Na dan 31. decembra 2018. godine, koeficijent solventnosti obračunat od strane Banke u statutarim pojedinačnim finansijskim iskazima iznosi 22,55%.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.9. Analize osjetljivosti

4.9.1. Analize osjetljivosti (devizni rizik)

Upravljanje izloženošću deviznom riziku, pored analize potraživanja i obaveza Banke iskazanih u stranoj valuti, uključuje i analizu osjetljivosti na promjene deviznog kursa. U sljedećoj tabeli je prikazan scenario promjene deviznog kursa u rasponu od +10% do -10% u odnosu na EUR.

	Ukupno	2018. Iznos u stranoj valuti	U hiljadama EUR Promjena kursa	
			10%	-10%
SREDSTVA				
Novčana sredstva i računi				
depozita kod centralnih banaka	135.251	2.003	200	(200)
Kredit i potraživanja od banaka po amortizovanoj vrijednosti	56.481	20.853	2.085	(2.085)
Ostala finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	1.219	1.209	121	(121)
Hartije od vrijednosti po po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	6.992	6.482	648	(648)
Ukupno sredstva	199.943	30.547	3.054	(3.054)
OBAVEZE				
Depoziti banaka i centralnih banaka koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	353	3	-	-
Depoziti klijenata koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	552.351	27.685	2.769	(2.769)
Ostale finansijske obaveze	11.821	2.878	288	(288)
Ukupno obaveze	564.525	30.566	3.057	(3.057)
Neto izloženost deviznom riziku:				
- 31. decembar 2018. godine			(3)	3
- 31. decembar 2017. godine			203	(203)

Na dan 31. decembra 2018. godine, pod pretpostavkom da su svi ostali parametri nepromijenjeni promjenom deviznog kursa EUR u odnosu na ostale valute za +10% odnosno -10% dobit Banke bi se smanjila, odnosno povećala za iznos od EUR 3 hiljade (31. decembar 2017. godine: dobit bi se povećala, odnosno smanjila za iznos od EUR 203 hiljada). Uzrok male izloženosti Banke promjeni deviznog kursa je činjenica da je najveći dio potraživanja i obaveza Banke izražen u EUR.

4.9.2. Analize osjetljivosti (rizik od promjene kamatnih stopa)

U toku procesa upravljanja rizikom od promjene kamatnih stopa, Banka vrši analizu osjetljivosti promjena potraživanja i obaveza sa varijabilnim kamatnim stopama. U sljedećoj tabeli je prikazan efekat promjene varijabilnih kamatnih stopa za potraživanja i obaveze iskazane u EUR i stranoj valuti u rasponu od +0.4 b.p. do -0.4 b.p.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI (nastavak)

4.9. Analize osjetljivosti (nastavak)

4.9.2. Analize osjetljivosti (rizik od promjene kamatnih stopa) (nastavak)

	U hiljadama EUR		
	2018.	Neto efekat kao rezultat promjene kamatnih stopa +0.4 b.p. EUR/FX KS	-0.4 b.p. EUR/FX KS
SREDSTVA			
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	135.251	-	-
Kredit i potraživanja od banaka po amortizovanoj vrijednosti	56.481	-	-
Kredit i potraživanja od klijenata po amortizovanoj vrijednosti	393.172	396	(396)
Hartije od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti	79.278	-	-
Ostala finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	1.219	-	-
Hartije od vrijednosti po po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	6.992	-	-
Investicije u zavisna društva	335	-	-
Ostala finansijska potraživanja	1.570	-	-
	<u>674.298</u>	<u>396</u>	<u>(396)</u>
OBAVEZE			
Depoziti banaka i centralnih banaka koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	353	-	-
Depoziti klijenata koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	552.351	-	-
Kredit i klijenata koji nijesu banke koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	2.732	-	-
Ostale finansijske obaveze	11.821	-	-
	<u>567.257</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
Neto izloženost riziku od promjene kamatnih stopa:			
- 31. decembar 2018. godine		<u>396</u>	<u>(396)</u>
- 31. decembar 2017. godine		<u>178</u>	<u>(178)</u>

Pod pretpostavkom da su svi ostali parametri nepromijenjeni, povećanjem, odnosno smanjenjem varijabilne kamatne stope za potraživanja i obaveze u EUR i stranoj valuti za 0.4 b.p., dobit Banke bi se povećala, odnosno smanjila, za iznos od EUR 396 hiljada (31. decembar 2017. godine: za EUR 178 hiljada).

Uzrok male izloženosti Banke promjeni varijabilnih kamatnih stopa je činjenica da je najveći dio potraživanja i obaveza Banke ugovoren sa fiksnom kamatnom stopom.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

5. KOREKCIJA FINANSIJSKIH ISKAZA UPOREDNIH PERIODA

Banka je izvršila korekciju bilansa stanja na dan 31. decembra 2017. godine, radi korekcija pojedinačnih finansijskih iskaza iz ranijih godina, kao i promjene računovodstvene politike za hartije od vrijednosti, a u skladu sa zahtjevima MRS 8 "Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i greške".

Analizom investicionih hartija od vrijednosti, Banka je utvrdila vlasništvo nad 15.670 akcija Mastercard-a, klase B. Navedene hartije od vrijednosti Banka je evidentirala u svojoj knjigovodstvenoj evidenciji po osnovu ALCO odluke broj 9 od 21. juna 2018 godine.

Tržišna vrijednost Mastercard akcija, na dan 31. decembar 2017. godine iznosi USD 151,36 po akciji, dok na 31. decembar 2018 godine USD 188,65 po akciji.

Na dan 31. decembar 2017. godine, navedeno je rezultiralo povećanjem pozicije hartija od vrijednosti po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat u iznosu od EUR 2.071 hiljada, povećanjem obaveza za odloženi porez u iznosu od EUR 186 hiljada i rezervi po osnovu fer vrijednosti u iznosu od EUR 1.885 hiljada.

U skladu sa dopisom Centralne banke Crne Gore od dana 9. maja 2018. godine, kao i novom setu pojedinačnih finansijskih iskaza koje je propisala Centralna banka Crne Gore, Banka je izvršila korekciju uporednih podataka za 2017 godinu.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

5. KOREKCIJA FINANSIJSKIH ISKAZA UPOREDNIH PERIODA (nastavak)

Efekte korekcija na iskazu o finansijskoj poziciji Banke za godinu koja se završila 31. decembra 2017. prikazani su u sljedećem pregledu:

Bilans uspjeha

U periodu od 1. januara do 31. decembra 2017. godine

	(U hiljadama EUR)		
	2017.	Korekcija uporednih podataka po regulativi CBCG	2017.
Prihodi od kamata i slični prihodi	21.378	1.902	23.280
Rashodi od kamata i slični rashodi	(524)	-	(524)
Neto prihodi od kamata	20.854	1.902	22.756
Prihodi od naknada i provizija	15.619	(950)	14.669
Rashodi naknada i provizija	(6.832)	(236)	(7.068)
Neto prihodi od naknada i provizija	8.787	(1.186)	7.601
<i>Neto gubici od investicionih hartija od vrijednosti</i>			
Neto dobitak / gubitak usled prestanka priznavanja finansijske instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	(2)	-	(2)
Neto dobiti/(gubici) od finansijskih instrumenata koji se drže za trgovinu	1.081	-	1.081
Neto dobiti od kursnih razlika	714	-	714
Neto dobitak/gubitak po osnovu prestanka priznavanja ostale imovine	-	14	14
Prihodi od dividendi	47	(47)	-
Ostali prihodi	6.316	21	6.337
Troškovi zaposlenih	(12.228)	-	(12.228)
Opšti i administrativni troškovi	(6.982)	-	(6.982)
Troškovi amortizacije	(2.813)	-	(2.813)
<i>Troškovi obezvrjeđenja</i>			
Neto prihodi/rashodi po osnovu obezvrjeđenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrednosti kroz bilans uspjeha	(4.598)	(806)	(5.404)
Troškovi rezervisanja	(922)	90	(832)
Ostali rashodi	(1.090)	12	(1.078)
OPERATIVNI PROFIT	9.164	-	9.164
Porez na prihod	(35)	-	(35)
NETO PROFIT	9.129	-	9.129

CRNOGORSKA KOMERCIJALNA BANKA AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

Bilans stanja na dan 31. decembar 2017. godine	U hiljadama EUR			
	Stanje na dan 31. decembar 2017.	Korekcija za efekte Mastercarda	Korekcija uporednih podataka po regulativi CBCG	Stanje na dan 31. decembar 2017. nakon korekcije
SREDSTVA				
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	154.730	-		154.730
Kredit i potraživanja od banaka po amortizovanoj vrijednosti	49.835	-	(1.141)	48.694
Kredit i potraživanja od klijenata po amortizovanoj vrijednosti	300.927	-	-	300.927
Hartije od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti	86.104	-	-	86.104
Ostala finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	-	-	1.194	1.194
Hartije od vrijednosti po po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	3.623	2.071		5.694
Nekretnine, postrojenja i oprema	13.361	-	-	13.361
Nematerijalna sredstva	3.412	-	-	3.412
Tekuća poreska sredstva	21	-	-	21
Odložena poreska sredstva	95	-	-	95
Ostala finansijska potraživanja	2.638	-	(2.638)	-
Ostala poslovna potraživanja	125	-	(125)	-
Ostala sredstva	-	-	2.710	2.710
UKUPNA SREDSTVA	614.871	2.071	-	616.942
OBAVEZE				
Depoziti banaka i centralnih banaka koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	663	-	-	663
Depoziti klijenata koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	494.812	-	-	494.812
Pozajmljena sredstva od banaka	353	-	(353)	-
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	2.910	-	(2.910)	-
Kredit klijenata koji nijesu banke koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	-	-	3.263	3.263
Rezerve	3.683	-	-	3.683
Tekuće poreske obaveze	-	-	103	103
Odložene poreske obaveze	279	186	-	465
Ostale obaveze	9.402	-	(103)	9.299
Ukupne obaveze	512.102	186	-	512.288
KAPITAL				
Akcijski kapital	136.876	-	-	136.876
Neraspoređena dobit	(60.272)	-	-	(60.272)
Dobit tekuće godine	9.129	-	-	9.129
Ostale rezerve	17.036	1.885	-	18.921
Ukupan kapital	102.769	1.885	-	104.654
UKUPNI KAPITAL I OBAVEZE	614.871	2.071	-	616.942

U skladu sa dopisom Centralne Banke Crne Gore br. 06-6084-1/2018 od 26.07.2018 godine, Banka evidentira nostro – pokriveni akreditiv i garanciju na računima ostala finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti Saldo nostro – pokriveni akreditiv i garanciju na dan 31. decembar 2017. godine iznosi EUR 1.141 hiljadu.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

5. KOREKCIJA FINANSIJSKIH ISKAZA UPOREDNIH PERIODA (nastavak)

U skladu sa dopisom Centralne Banke Crne Gore br. 03-3947-2/2018 od 09. maja 2018. godine, Banka evidentira naknadu za prekonočna salda na transakcionim računima banaka na poziciji rashodi naknada i provizija. Ista naknada je u 2017. godini, bila evidentirana kao umanjnje pozicije prihoda od kamata. Tokom 2017. godine naknada za prekonočna salda na transakcionim računima iznosila je EUR 236 hiljada.

U skladu sa Odlukom o izvještajima koji se dostavljaju Centralnoj banci Crne Gore (Sl.br. 64/12 od 25.12.2012, 83/17 od 11.12.2017, 24/18 od 18.04.2018. i 39/18), Banka je izvršila sledeće reklasifikacije:

- Banka je u okviru prihoda od kamate prikazala prihode po efektivnoj kamatnoj stopi. Za period od 01. januara do 31. decembra 2017. godine, prihodi od naknada i provizija koji su reklasifikovani na poziciju od prihodi od kamata i slični prihodi, u iznosu od EUR 950 hiljada. Dodatno, troškovi rezervisanja za gubitke po kamatnim potraživanjima, koji su u prethodnom periodu evidentirani na poziciju prihoda od kamata i slični prihodi, prikazani su u okviru pozicije Neto prihodi/rashodi po osnovu obezvređenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrednosti kroz bilans uspjeha. Tokom 2017. godine troškovi rezervisanja za gubitke po kamatnim potraživanjima iznose EUR 716 hiljada. Imajući u vidu gore pomenute reklasifikacije u iznosima EUR 950 hiljada i EUR 716 hiljada, kao i reklasifikaciju po dopisu Centralne banke Crne Gore od 9. maja 2018. godine u iznosu od EUR 236 hiljada, ukupan iznos reklasifikacije na poziciju Prihodi od kamata i slični prihodi iznosi EUR 1.902 hiljade.
- troškovi rezervisanja po vanbilansnim stavkama evidentiraju se u okviru pozicije Neto prihodi/rashodi po osnovu obezvređenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrednosti kroz bilans uspjeha. U prethodnom periodu ovi troškovi su bili prikazani na poziciji troškova rezervisanja koji su u 2017. godini iznosili EUR 90 hiljada.
- prihod od dividendi evidentira se na poziciji ostali prihodi i u 2017.godini su iznosili EUR 47 hiljada.
- dobici/gubici od prodaje nepokretnosti, postrojenja i opreme koji su u prethodnom periodu prikazivani na poziciju ostali prihodi odnosno ostali rashodi, evidentiraju se na poziciju neto dobitak/gubitak po osnovu prestanka priznavanja ostale imovine. Za period od 01. januara do 31. decembra 2017. godine, dobici od prodaje nepokretnosti, postrojenja i opreme iznose EUR 26 hiljada, dok gubitak od prodaje nepokretnosti, postrojenja i opreme iznosi EUR 12 hiljada.

6. PRIHODI I RASHODI KAMATA

a) Prihodi od kamata

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2018.	2017.
Depoziti kod:		
- Inostranih banaka	390	285
	<u>390</u>	<u>285</u>
Kreditni:		
- državnim organizacijama	1.734	225
- preduzećima	6.223	5.987
- fizičkim licima	12.786	13.226
- ostalo	165	275
	<u>20.908</u>	<u>19.713</u>
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospelja	3.224	3.282
	<u>24.522</u>	<u>23.280</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

6. PRIHODI I RASHODI KAMATA (nastavak)

b) Rashodi kamata

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2018.	2017.
Depoziti:		
- državnih organizacija	8	5
- preduzeća	21	32
- fizičkih lica	147	423
Ostalo	27	26
Obaveze po kreditima i ostalim pozajmicama:		
- Inostranih banaka	42	-
- finansijskih institucija	8	19
- državnih organizacija	21	19
	<u>274</u>	<u>524</u>

7. PRIHODI I RASHODI OD NAKNADA

a) Prihodi od naknada i provizija

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2018.	2017.
Naknade po osnovu poslova sa kreditima	81	135
Naknade po vanbilansnim poslovima	263	304
Naknade za usluge platnog prometa	9.451	8.606
Naknade po poslovima sa kreditnim karticama	3.784	3.594
Prihodi po osnovu forfetinga	329	385
Prihodi po osnovu kastodi poslova	164	103
Ostale naknade i provizije	1.645	1.542
	<u>15.717</u>	<u>14.669</u>

b) Rashodi naknada i provizija

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2018.	2017.
Naknade Centralnoj banci	55	54
Naknada na prekonočna salda na transakcionim računima banaka	210	236
Naknade za usluge platnog prometa	1.150	1.067
Naknade po osnovu premije za zaštitu depozita	2.503	2.360
Naknade po osnovu primljenih kredita	14	17
Naknade za kartično i bankomatsko poslovanje	3.877	3.218
Ostale naknade i provizije	96	116
	<u>7.905</u>	<u>7.068</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

8. OSTALI PRIHODI

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2018.	2017.
Prihod od naplate interne evidencije	3.435	2.829
Prihod od prodaje potraživanja	829	2.920
Prihod prethodnog perioda	-	180
Prihod od zadržavanja sredstava usled neispunjenja ugovorenih obaveza	-	228
Ostalo	222	180
	<u>4.486</u>	<u>6.337</u>

9. TROŠKOVI ZAPOSLENIH

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2018.	2017.
Neto zarade	6.573	6.174
Porezi i doprinosi na zarade	4.722	4.714
Troškovi bonusa	991	1.119
Troškovi rezervisanja za jubilarne nagrade i otpremnine	-	32
Naknade članovima Odbora direktora	88	88
Troškovi službenih putovanja	119	101
	<u>12.493</u>	<u>12.228</u>

10. OPŠTI I ADMINISTRATIVNI TROŠKOVI

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava	
	31. decembar	
	2018.	2017.
Troškovi zakupa	1.306	1.312
Troškovi održavanja imovine	1.655	1.532
Troškovi osiguranja	183	180
Troškovi poreza	34	32
Troškovi sponzorstva i donatorstva	49	50
Troškovi reklame	400	455
Troškovi električne energije i goriva	325	317
Troškovi reprezentacije	49	57
Troškovi prevoza	758	753
Usluge telekomunikacija i poštarine	544	573
Kancelarijski materijal	200	191
Troškovi nabavke platnih kartica	74	176
Stručne usluge	912	787
Troškovi smještaja	32	39
Ostali troškovi	530	528
	<u>7.051</u>	<u>6.982</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

11. NETO PRIHODI/RASHODI PO OSNOVU OBEZVREĐENJA FINANSIJSKIH INSTRUMENTATA KOJI SE NE VREDNUJU PO FER VRIJEDNOSTI KROZ BILANS USPJEHA I TROŠKOVI I REZERVISANJA

a) Neto prihodi/rashodi po osnovu obezvrjeđenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrednosti kroz bilans uspjeha

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2018.	2017.
Kreditni gubici	1.735	3.671
Troškovi rezervisanja za gubitke po kamatnim potraživanjima	267	716
Potraživanja po protestovanim garancijama	1.088	280
Forfeting	-	78
Obezvrjeđenje hartija od vrijednosti	(45)	-
Rezervisanja za novčana sredstva	-	26
Ostala rezervisanja po osnovu ostale aktive	641	543
Rezervisanja po vabilansnim stavkama	347	90
	<u>4.033</u>	<u>5.404</u>

b) Troškovi rezervisanja

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2018.	2017.
Rezervisnaja osnovu sudskih postupaka	77	865
Rezervisnaja za primljene garancije	(35)	(29)
Rezervisnaja za ostale obaveze	-	(4)
	<u>42</u>	<u>832</u>

CRNOGORSKA KOMERCIJALNA BANKA AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

11. NETO PRIHODI/RASHODI PO OSNOVU OBEZVREĐENJA FINANSIJSKIH INSTRUMENTATA KOJI SE NE VREDNUJU PO FER VRIJEDNOSTI KROZ BILANS USPJEHA I TROŠKOVI I REZERVISANJA (nastavak)

c) Promjene na računima neto prihodi/rashodi po osnovu obezvređenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrednosti kroz bilans uspjeha:

	Novčana sredstva (Napomena 14.)	Kreditni (Napomena 16.)	Protostovane garancije (Napomena 16.)	Kamate (Napomena 16.)	Forfeting (Napomena 16.)	Hartije od vrijednosti (Napomena 17.)	Ostala finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti I ostala aktiva (Napomena 22.)	Beneficije zaposlenim (Napomena 25.)	Vanbilansa evidencija (Napomena 25.)	Ostale rezerve (Napomena 25.)	Ukupno
Stanje na dan 1. januara 2018. godine	86	15.074	6	724	1.717	-	15.394	1.190	635	1.858	36.684
Efekti primjene MSFI 9	-	205	-	(3)	(99)	786	2	-	(114)	-	777
Korigovano stanje na dan 1. januara 2018. godine	86	15.279	6	721	1.618	786	15.396	1.190	521	1.858	37.461
Neto ispravke vrijednosti i rezervisanja u toku godine	-	1.735	1.088	267	-	(45)	641	-	347	42	4.075
Ispravke vrijednosti prodatih plasmana u toku godine	-	(2.023)	(6)	(122)	-	-	(10)	-	-	-	(2.161)
Otpisi ispravke vrijednosti i isplate	-	(538)	(1.088)	(75)	(120)	-	(328)	-	-	-	(2.149)
Ostalo	-	-	-	-	-	-	-	(8)	-	449	441
Stanje na dan 31. decembra 2018. godine	86	14.453	-	791	1.498	741	15.699	1.182	868	2.349	37.667
							Ostala finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti I ostala aktiva (Napomena 22.)				
	Novčana sredstva (Napomena 14.)	Kreditni (Napomena 15.)	Protostovane garancije (Napomena 16.)	Kamate (Napomena 16.)	Forfeting (Napomena 16.)	Hartije od vrijednosti (Napomena 17.)	Ostala finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti I ostala aktiva (Napomena 22.)	Beneficije zaposlenim (Napomena 25.)	Vanbilansa evidencija (Napomena 25.)	Ostale rezerve (Napomena 25.)	Ukupno
Stanje na dan 1. januara 2017. godine	60	21.055	480	2.084	1.639	-	17.438	1.183	545	1.275	45.759
Neto ispravke vrijednosti i rezervisanja u toku godine	-	3.671	280	716	78	-	569	33	90	865	6.302
Otpisi ispravke vrijednosti i isplate	-	(9.652)	(754)	(2.076)	-	-	(2.587)	(26)	-	(282)	(15.377)
Ostalo	26	-	-	-	-	-	(26)	-	-	-	-
Stanje na dan 31. decembra 2017. godine	86	15.074	6	724	1.717	-	15.394	1.190	635	1.858	36.684

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

11. NETO PRIHODI/RASHODI PO OSNOVU OBEZVREĐENJA FINANSIJSKIH INSTRUMENTATA KOJI SE NE VREDNUJU PO FER VRIJEDNOSTI KROZ BILANS USPJEHA I TROŠKOVI I REZERVISANJA (nastavak)

d) Promjene na računima ispravke vrijednosti po Stage-u:

	U hiljadama EUR					
	Stanje na dan 1. januar 2018. godine	Prestanak priznavanja usled prodaje potraživanja	Neto efekat u promjeni kreditnog rizika	Prestanak priznavanja usled otpisa potraživanja	Ostalo	Stanje na dan 31. decembar 2018. godine
31. decembar 2018.						
Kredit i potraživanja od banaka po amortizovanoj vrijednosti	-	-	-	-	-	-
Kredit i potraživanja od klijenata po amortizovanoj vrijednosti	1.414	-	3.250	(7)	-	4.657
Hartije od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti	786	-	(45)	-	-	741
Ostala finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	-	-	-	-	1	1
Ukupno za Stage 1	2.200	-	3.205	(7)	1	5.399
Kredit i potraživanja od banaka po amortizovanoj vrijednosti	-	-	-	-	-	-
Kredit i potraživanja od klijenata po amortizovanoj vrijednosti	1.983	-	(564)	(1)	-	1.418
Hartije od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti	-	-	-	-	-	-
Ostala finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	-	-	-	-	-	-
Ukupno za Stage 2	1.983	-	(564)	(1)	-	1.418
Kredit i potraživanja od banaka po amortizovanoj vrijednosti	-	-	-	-	-	-
Kredit i potraživanja od klijenata po amortizovanoj vrijednosti	14.227	(2.151)	404	(1.813)	-	10.667
Hartije od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti	-	-	-	-	-	-
Ostala finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	-	-	-	-	-	-
Ukupno za Stage 3	14.227	(2.151)	404	(1.813)	-	10.667
Ukupno	18.410	(2.151)	3.045	(1.821)	1	17.484

Banka je u toku 2018. godine prodala potraživanja u iznosu od EUR 5.107 hiljada za cijenu od EUR 1.458 hiljada. Prodana potraživanja obuhvataju i potraživanja iz interne evidencije u vrijednosti od EUR 2.781 hiljada za cijenu od EUR 630 hiljada.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

12. OSTALI RASHODI

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2018.	2017.
Porez i ostale takse lokalnih samouprava	53	63
Sudski troškovi	-	2
Troškovi direktnih otpisa nenaplativih potraživanja iz prethodnog perioda	125	764
Ostalo	-	249
	<u>178</u>	<u>1.078</u>

13. POREZ NA DOBIT

a) Komponente poreza na dobit

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2018.	2017.
Tekući porez na dobit	(1.013)	(103)
Obračunati odloženi poreski prihod	(11)	68
	<u>(1.024)</u>	<u>(35)</u>

b) Usaglašavanje iznosa poreza na dobit u bilansu uspjeha i proizvoda rezultata prije oporezivanja i propisane poreske stope

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2018.	2017.
Usaglašavanje iznos poreza na dobit		
Dobit prije oporezivanja	11.103	9.164
Porez po stopi od 9% na oporezivu dobit	(991)	(825)
Porez po stopi od 9% na oporezivu dobit po osnovu kapitalnih dobitaka	(8)	-
Poreski efekti rashoda koji se ne priznaju za poreske svrhe	(26)	(181)
Efekti promjene zakonske regulative na dan 01.01.2013 godine	-	(720)
Iskorišćeni poreski kapitalni gubici do visine oporezive kapitalne dobiti / Iskorišćeni poreski gubici do visine oporezive dobiti	6	1.623
Korekcija poreza iz prethodnog perioda	<u>6</u>	<u> </u>
Tekući porez na dobit	<u>(1.013)</u>	<u>(103)</u>
Razlika sadašnje vrijednosti po kojoj se osnovna sredstva i nematerijalna ulaganja priznata u finansijskim izvještajima i prema poreskim propisima	(28)	(7)
Troškovi zarada i ostalih ličnih naknada koji nijesu isplaćeni u poreskom periodu	<u>17</u>	<u>75</u>
Odloženi porez na dobit	(11)	68
Trošak poreza na dobit	<u>(1.024)</u>	<u>35</u>
<i>Efektivna poreska stopa</i>	<u>9,22%</u>	<u>0,38%</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

13. POREZ NA DOBIT (nastavak)

c) Odložene poreske obaveze i sredstva

Odložena poreska sredstva i obaveze u bilansu stanja odnose se na sljedeće:

	U hiljadama EUR					
	Godina koja se završava 31. decembra 2018.			Godina koja se završava 31. decembra 2017.		
	Sredstv a	Obaveza	Neto iznos	Sredstv a	Obavez a	Neto iznos
Amortizacija osnovnih sredstava	-	380	(380)	-	352	(352)
Troškovi zarada i ostalih ličnih naknada koji nijesu isplaćeni u poreskom periodu	-	(91)	91	-	(75)	75
Promjena fer vrijednosti hartije od vrijednosti po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	-	279	(279)	-	188	(188)
Ostalo	53	-	53	95	-	95
Odložena poreska sredstva/(obaveze)	<u>53</u>	<u>568</u>	<u>515</u>	<u>95</u>	<u>465</u>	<u>(370)</u>

14. NOVČANA SREDSTVA I RAČUNI DEPOZITA KOD CENTRALNIH BANAKA

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Gotovina u blagajni u EUR	27.442	22.006
Gotovina u blagajni u stranoj valuti	2.003	1.601
Sredstva u procesu naplate	1.173	637
Žiro račun	64.686	92.748
Obavezna rezerva kod Centralne banke Crne Gore	40.033	37.824
Ispravka vrijednosti gotovine (napomena 11)	(86)	(86)
	<u>135.251</u>	<u>154.730</u>

Obavezna rezerva Banke sa stanjem na dan 31. decembra 2018. godine predstavlja minimum izdvojenih sredstava u skladu sa regulativom Centralne banke Crne Gore na koju se odnosi „Odluka o obaveznoj rezervi banaka kod Centralne banke Crne Gore („Sl. list CG“, br. 40/10, 06/13 i 70/17). U skladu sa navedenim, banke obračunavaju obaveznu rezervu na depozite po viđenju i oročene depozite.

Obaveznu rezervu banke obračunavaju primjenom stope od:

- 7,5% - na dio osnovice koju čine depoziti po viđenju i depoziti ugovoreni sa ročnošću do jedne godine, odnosno do 365 dana;
- 6,5% - na dio osnovice koju čine depoziti ugovoreni sa ročnošću preko jedne godine, odnosno preko 365 dana;
- 7,5% - na depozite ugovorene sa ročnošću preko 365 dana, koji imaju klauzulu o mogućnosti razročenja tih depozita u roku kraćem od jedne godine, odnosno u roku kraćem od 365 dana.

Obračunatu obaveznu rezervu banke izdvajaju na račun obavezne rezerve u zemlji i/ili na račune Centralne banke u inostranstvu i ne mogu je izdvajati i držati u drugom obliku. Obavezna rezerva se izdvaja u EUR.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

14. NOVČANA SREDSTVA I RAČUNI DEPOZITA KOD CENTRALNIH BANAKA (nastavak)

Sredstva obavezne rezerve izdvojena na račune Centralne banke u inostranstvu, ne mogu se transferisati na druge račune u inostranstvu, već se mogu transferisati isključivo na transakcioni račun banke u RTGS sistemu.

Banka može za održavanje dnevne likvidnosti da koristi do 50% izdvojenih sredstava obavezne rezerve. Na korišćeni iznos obavezne rezerve koji vrati istog dana, banka ne plaća naknadu. Banka je dužna da na iznos sredstava obavezne rezerve koji ne vrati istog dana, plaća mjesečno naknadu po stopi utvrđenoj posebnim propisom Centralne banke.

Na 50% sredstava izdvojene obavezne rezerve Centralna banka plaća bankama mjesečno, do osmog dana u mjesecu za prethodni mjesec, naknadu obračunatu po stopi od EONIA umanjenoj za 10 baznih poena na godišnjem nivou, s tim da ova stopa ne može biti manja od nule.

Ukoliko banka planira povlačenje sredstava obavezne rezerve sa računa Centralne banke u inostranstvu u iznosu većem od EUR 500 hiljada, banka je dužna da najavi i o tome pisanim putem obavijesti Centralnu banku najkasnije tri radna dana prije dana povlačenja sredstava obavezne rezerve.

15. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD BANAKA PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Korespodentni računi kod inostranih banaka	38.234	37.829
Oročeni depoziti kod banaka u inostranstvu	18.247	10.840
Potraživanja za kamatu na oročena sredstva	-	25
	56.481	48.694

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

16. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Kreditima bankama i ostalim finansijskim institucijama	787	1.078
Kreditima nefinansijskom sektoru	331.086	294.364
Kreditima Vladi i drugim budžetskim korisnicima	74.195	17.687
Kreditima fondovima	-	1.185
	<u>406.068</u>	<u>314.314</u>
Ispravka vrijednosti kredita	(14.453)	(15.074)
Neto krediti	<u>391.615</u>	<u>299.240</u>
Factoring i forfeting	3.959	3.663
Ispravka vrijednosti faktoringa i forfetinga	(1.498)	(1.717)
Neto faktoring i forfeting (napomena 11)	<u>2.461</u>	<u>1.946</u>
Potraživanja banke po neizmirenim akceptima garancijama i mjenicama	1	8
Ispravka vrijednosti potraživanja po neizmirenim akceptima garancijama i mjenicama	-	(6)
Neto potraživanja (napomena 11)	<u>1</u>	<u>2</u>
Kamatna potraživanja po kreditima	1.166	1.355
Ispravka vrijednosti kamatnih potraživanja	(791)	(724)
Neto kamatna potraživanja	<u>375</u>	<u>631</u>
Vremenska razgraničenja i unaprijed plaćeni troškovi	1.007	735
Vremenska razgraničenja naknada	<u>(2.287)</u>	<u>(1.627)</u>
	<u>393.172</u>	<u>300.927</u>
Kreditima i potraživanjima od klijenata (bruto)	412.201	320.075
Ispravka vrijednosti	(16.742)	(17.521)
Razgraničenja naknada	(2.287)	(1.627)
	<u>393.172</u>	<u>300.927</u>

Na dan 31. decembra 2018. godine Banka je imala EUR 1.351 hiljadu restrukturiranih kredita kojima je produžen rok otplate, EUR 874 hiljada restrukturiranih kredita kod kojih je izvršeno smanjenje kamatne stope, EUR 1.772 hiljada restrukturiranih kredita kod kojih je izvršeno preuzimanje duga, EUR 237 hiljada restrukturiranih kredita kod kojih je izvršeno smanjenje duga, EUR 10 hiljada restrukturiranih kredita kod kojih je izvršeno kapitalizacija kamate, EUR 766 hiljada restrukturiranih kredita kod kojih je izvršena zamjena postojećeg novim kreditom i EUR 16.267 hiljada restrukturiranih kredita kod kojih su izvršene pogodnosti koje olakšavaju finansijsku poziciju dužnika.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

16. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA (nastavak)

Pregled kredita po djelatnostima (bruto) prikazan je u narednoj tabeli:

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	3.049	2.234
Vađenje rude i kamena	7	11
Prerađivačka industrija	4.658	6.621
Snabdijevanje električnom energijom	251	616
Snabdijevanje vodom	417	521
Građevinarstvo	22.182	19.937
Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	61.878	54.486
Saobraćaj i skladištenje	3.240	2.056
Usluge pružanja smještaja i ishrane	47.562	29.636
Informisanje i komunikacije	368	594
Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	1.782	2.213
Poslovanje nekretninama	635	3.457
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	2.553	2.308
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	651	838
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	74.868	18.161
Obrazovanje	81	55
Zdravstvo i socijalna zaštita	1.588	98
Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	340	319
Ostale uslužne djelatnosti	151	306
Fizička lica – rezidenti	180.130	169.874
Nerezidenti	5.810	5.734
	412.201	320.075

Kratkoročni krediti nefinansijskom sektoru (privrednim društvima) u 2018. godini su najvećim dijelom odobravani za obrtna sredstva sa rokom dospijanja od 1 do 12 mjeseci, dok su dugoročni krediti odobravani na period 1 do 10 godina i uglavnom se odnose na privredna društva iz oblasti trgovine. Kratkoročni krediti velikim i srednjim preduzećima su najčešće odobravani uz kamatnu stopu (NKS) od 2,5% do 9% na godišnjem nivou, dok za mala i srednja preduzeća kamata se kretala u rasponu od 3% do 13% na godišnjem nivou. Kamatna stopa za dugoročne kredite kretala se u rasponu od 1,6% do 8,5% na godišnjem nivou za velika i srednja preduzeća, dok za mala i srednja preduzeća, kamata je iznosila od 3% do 13% na godišnjem nivou.

Kratkoročni krediti stanovništvu su u 2018. godini odobravani sa kamatom (NKS) u rasponu od 6,5% (keš krediti) do 20% (dozvoljeni minus – overdraft i kreditne kartice) na godišnjem nivou. Dugoročni krediti stanovništvu obuhvataju kredite za kupovinu stambenih jedinica, adaptaciju stambenog i poslovnog prostora, finansiranje kupovine potrošnih dobara i ostale namjene, odobreni su na period od 1 do 25 godina sa nominalnom kamatnom stopom koja se kretala u rasponu od 3,8% do 8,0% na godišnjem nivou. Krediti u okviru Vladinog projekta „1000+“ isplaćivani su po stopi od 2,99%. Geografska koncentracija plasiranih kredita komitentima od strane banke u kreditnom portfoliju obuhvata uglavnom klijente sa sjedištem na području Crne Gore.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

17. HARTIJE OD VRIJEDNOSTI PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Dugoročni dugovni instrumenti - Euro obveznice Ministarstva finansija Vlade Crne Gore	62.724	62.519
Dugoročni dugovni instrumenti - Državni zapisi Ministarstva finansija Vlade Crne Gore	17.295	17.295
Kratkoročni dugovni instrumenti - Državni zapisi Ministarstva finansija Vlade Crne Gore	-	6.290
	<u>80.019</u>	<u>86.104</u>
Ispravka vrijednosti hartija od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti	(741)	-
	<u>79.278</u>	<u>86.104</u>

	Bruto iznos koji dospijeva do 1 godine	Bruto iznos koji dospijeva preko 1 godine	Godišnja kamatna stopa	Datum dospijeća
Dugoročni dugovni instrumenti - Euro obveznice Ministarstva finansija Vlade Crne Gore		34.390	3,875%	03 / 2020
Dugoročni dugovni instrumenti - Euro obveznice Ministarstva finansija Vlade Crne Gore	28.334	-	5,375%	05 / 2019
Dugoročni dugovni instrumenti - Državni zapisi Ministarstva finansija Vlade Crne Gore	-	17.295	4%	11 / 2020
	<u>28.334</u>	<u>51.685</u>		

18. HARTIJE OD VRIJEDNOSTI PO FER VRIJEDNOSTI KROZ OSTALI UKUPAN REZULTAT

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Instrumenti kapitala:		
- Montenegroberza	105	100
- SWIFT	46	42
- Centralna depozitarna agencija	143	75
- VISA	3.900	3.220
- Elektroprivreda Crne Gore	200	168
- Lutrija Crne Gore	18	18
- Mastercard	2.580	2.071
	<u>6.992</u>	<u>5.694</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

19. INVESTICIJE U PRIDRUŽENA DRUŠTVA, ZAVISNA PREDUZEĆA I ZAJEDNIČKE PODUHVA TE PO METODI KAPITALA

Banka je kupila 100% udjela u OTP Debt Collection, d.o.o. Podgorica za naknadu od EUR 335 hiljada. Banka je za ovaj prenos dobila saglasnost Centralne Banke Crne Gore br. 0102-07700-2/2018 od 24. oktobra 2018. godine. Banka, kao vlasnik OTP Debt Collection d.o.o. Podgorica je zvanično registrovana u CRPS dana 17. decembra 2018. godine.

Banka smatra da u periodu od datuma plaćanja nadoknade do dana izvještaja, tržišni uslovi nisu bitno izmijenjeni i ne postoje interne i eksterne indikacije koje bi uticale na vrijednosti investicije.

20. NEKRETNINE, POSTROJENJA I OPREMA

	U hiljadama EUR			
	Građevinski objekti	Oprema	Investicij e u toku	Ukupno
Nabavna vrijednost				
Stanje na dan 1. januara 2017. godine	8.444	21.302	-	29.746
Nove nabavke tokom godine	341	1.119	72	1.532
Prenos sa stečene imovine	1.020	-	-	1.020
Otuđenja i rashodovanja	-	(726)	-	(726)
Stanje na dan 31. decembra 2017. godine	9.805	21.695	72	31.572
Nove nabavke tokom godine	446	1.196	(72)	1.570
Otuđenja i rashodovanja	(83)	(154)	-	(237)
Stanje na dan 31. decembra 2018. godine	10.168	22.737	-	32.905
Ispravka vrijednosti				
Stanje na dan 1. januara 2017. godine	1.915	15.241	-	17.156
Amortizacija	202	1.564	-	1.766
Otuđenja i rashodovanja	-	(711)	-	(711)
Stanje na dan 31. decembra 2017. godine	2.117	16.094	-	18.211
Amortizacija	198	1.381	-	1.579
Otuđenja i rashodovanja	(26)	(138)	-	(164)
Stanje na dan 31. decembra 2018. godine	2.289	17.337	-	19.626
Neotpisana vrijednost na dan:				
- 31. decembra 2018. godine	7.879	5.400	-	13.279
- 31. decembra 2017. godine	7.688	5.601	72	13.361

Na dan 31. decembra 2018. godine, Banka nema imovinu pod zalogom radi obezbjeđenja otplate kredita i drugih obaveza.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine
21. NEMATERIJALNA SREDSTVA

Promjene na nematerijalnim sredstvima u toku 2018. godine prikazane su u sljedećoj tabeli:

	U hiljadama EUR		
	Licence	Softveri	Ukupno
Nabavna vrijednost			
Stanje na dan 1. januara 2017. godine	3.357	8.962	12.319
Nove nabavke tokom godine	570	364	934
Otuđenja i rashodovanja	(337)	(378)	(715)
Stanje na dan 31. decembra 2017. godine	3.590	8.948	12.538
Nove nabavke tokom godine	932	187	1.119
Otuđenja i rashodovanja	-	-	-
Stanje na dan 31. decembra 2018. godine	4.522	9.134	13.656
Ispravka vrijednosti			
Stanje na dan 1. januara 2017. godine	1.056	7.736	8.792
Amortizacija	710	337	1.047
Otuđenja i rashodovanja	(336)	(378)	(714)
Stanje na dan 31. decembra 2017. godine	1.430	7.695	9.125
Amortizacija	693	275	968
Otuđenja i rashodovanja	-	-	-
Stanje na dan 31. decembra 2018. godine	2.123	7.970	10.093
Neotpisana vrijednost na dan:			
- 31. decembra 2018. godine	2.399	1.164	3.563
- 31. decembra 2017. godine	2.162	1.250	3.412

22. OSTALA FINANSIJSKA SREDSTVA PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI I OSTALA SREDSTVA

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
<i>Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti</i>		
Nostro – pokriveni akreditivi i garancije	1.209	1.141
Privremeni računi za uplatu sredstava	11	53
Ispravka vrijednosti, nostro – pokriveni akreditivi	(1)	-
Finansijska sredstava po amortizovanoj vrijednosti	1.219	1.194
<i>Ostala aktiva</i>		
Ostala potraživanja po naknadama i provizijama	1.503	1.105
Privremeni račun	681	1.130
Ostala potraživanja od klijenata	660	650
Plasmani iz komisionih poslova	4	90
Dati avansi	168	125
Potraživanja od kupaca	59	25
Ostala poslovna potraživanja	36	45
Unaprijed plaćeni troškovi	110	125
Potraživanja po osnovu sporne aktive i ostale aktive u kašnjenju	14.192	14.809
	17.413	18.104
Ispravka vrijednosti potraživanja	(15.699)	(15.394)
	1.714	2.710

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

22. OSTALA FINANSIJSKA SREDSTVA PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI I OSTALA SREDSTVA (nastavak)

Na dan 31. decembar 2018 godine, nostro – pokriveni akredit i garancije u inostranim bankama u iznosu od EUR 1.209 hiljada odnose se na depozite koje je Banka dala kao garancija za transakcije sa VISA kreditnim karticama, u Visa international service Association u iznosu od EUR 990 hiljada, i American express kreditnim karticama, u Deutsche Bank Frankfurt u iznosu od EUR 219 hiljada

Struktura ispravke vrijednosti na ostalu aktivu prikazana je u tabeli:

	31. decembar 2018.	U hiljadama EUR 31. decembar 2017.
Nenaplativa potraživanja	1.390	972
Potraživanja po osnovu sudskih postupaka i ostala potraživanja	14.309	14.422
	<u>15.699</u>	<u>15.394</u>

Ostala finansijska potraživanja, koja su u rezervisana u iznosu EUR 15.699 hiljada na dan 31. decembra 2018. godine uključuju (31. decembar 2016: EUR 15.394 hiljada):

- rezervisanje potraživanja po osnovu sudskih postupaka pokrenutih protiv bivših radnika Banke u iznosu od EUR 6.224 hiljade (31. decembar 2017: EUR 6.224 hiljada);
- rezervisanje potraživanja po osnovu obračunatih, neplaćenih naknada od komitenta Vektra Montenegro d.o.o. Podgorica protiv kojeg je pokrenut stečajni postupak u iznosu od EUR 1.704 hiljada (31. decembar 2017: EUR 1.704 hiljada).
- rezervisanje ostalih potraživanja priznatih bez osnova u prethodnim godinama i naknadno identifikovanih obaveza Banke u iznosu od EUR 5.223 hiljada (31. decembar 2017: EUR 5.223 hiljada);
- rezervisanje nenaplativih potraživanja po osnovu naknada iz platnog prometa, provizija, elektronskog bankarstva, kartica u iznosu od EUR 2.221 hiljada (31. decembar 2017: EUR 1.985 hiljada);
- ostala nenaplativa potraživanja u iznosu od EUR 327 hiljada (31. decembar 2016: EUR 258 hiljada).

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

23. DEPOZITI BANAKA I KLIJENATA

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Depoziti po viđenju		
Banke, ostale finansijske institucije i društva	9.043	4.553
Državni i privatni fondovi	870	862
Privredna društva	138.944	125.406
Preduzetnici	2.730	3.228
Javne službe jedinica lokalne samouprave	16.901	11.258
Vlada Crne Gore	45.080	31.494
Regulatorne agencije	1.819	1.997
Nevladine i druge neprofitne organizacije	13.978	10.984
Fizička lica	251.049	218.268
Sredstva na escrow računu i ostalo	1.533	1.404
	<u>481.947</u>	<u>409.454</u>
Kratkoročni depoziti		
Banke, ostale finansijske institucije i društva	1	-
Privredna društva	3.129	3.414
Preduzetnici		-
Javne službe jedinica lokalne samouprave		27
Vlada Crne Gore	142	142
Nevladine i druge neprofitne organizacije	11	9
Fizička lica	44.728	54.076
	<u>48.011</u>	<u>57.668</u>
Dugoročni depoziti		
Državni i privatni fondovi	215	211
Privredna društva	2.622	2.104
Javne službe jedinica lokalne samouprave	-	4
Fizička lica	19.742	25.722
	<u>22.579</u>	<u>28.041</u>
Obaveze za kamate	10	20
Vremenska razgraničenja	157	292
	<u>552.704</u>	<u>495.475</u>

Novo deponovana ili preoročena sredstva (depoziti po viđenju fizičkih lica u EUR) su deponovana po kamatnoj stopi 0,01% na godišnjem nivou. Depoziti po viđenju fizičkih lica u stranoj valuti su deponovani uz jedinstvenu kamatnu stopu od 0,01% na godišnjem nivou.

Na oročene depozite privrednih društava u EUR sa rokom dospijeća 2018. godine, obračunavala se kamata po kamatnim stopama u rasponu od 0,01% do 0,50% na godišnjem nivou, u zavisnosti od perioda oročavanja i iznosa koji se oročava.

Shodno listi uslova koja je važila na 31.12.2018, maksimalna kamatna stopa po kojoj se mogu plasirati oročeni depoziti privrednih društava bez namjene je 0,13% na period od 12 i više mjeseci.

Novi, oročeni depoziti fizičkih lica u EUR su deponovani uz kamatnu stopu od 0,01% do 0,50% godišnje tokom 2018. godine.

Na depozite po viđenju privrednih društava kamatna stopa se tokom 2018. godine kretala u rasponu od 0% - 0,50% godišnje.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

24. KREDITI KLIJENATA KOJI NIJESU BANKE KOJI SE ISKAZUJU PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI

	Valuta	U hiljadama EUR	
		31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
<i>Obaveze za uzete kredite:</i>			
KfW	EUR	-	353
Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća Crne Gore	EUR	568	657
Vlada Crne Gore 1000+ stanova	EUR	2.155	2.244
		<u>2.723</u>	<u>3.254</u>
<i>Obaveze za obračunate kamate i naknade:</i>			
Vlada Crne Gore 1000+ stanova	EUR	9	9
		<u>9</u>	<u>9</u>
		<u>2.732</u>	<u>3.263</u>

Kreditni primljeni od Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća u iznosu od EUR 568 hiljada (31. decembar 2017: EUR 657 hiljada) odnose se na dugoročne kredite, sa rokom vraćanja od tri do osam godina, uz kamatnu stopu do 7% na godišnjem nivou.

Kreditni od Ministarstva finansija i Ministarstva održivog razvoja i turizma Crne Gore u iznosu od EUR 1.153 hiljade (31. decembar 2017: EUR 1.242 hiljada) i EUR 1.002 hiljada (31. decembar 2017: EUR 1.002 hiljada) odnose se na kredite po osnovu Projekta "1000+" za odobravanje stambenih kredita socijalno ugroženim kategorijama stanovništva, na period od 20 godina, sa grace periodom do 5 godina i uz kamatnu stopu 0,98% i 0,75% na godišnjem nivou.

25. REZERVE

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Rezervisanja za gubitke po vanbilansnoj aktivni	868	635
Rezervisanja za otpremnine i jubilarne nagrade	577	585
Rezervisanja za neiskorišćene godišnje odmore	605	605
Rezervisanja za sudske sporove (napomena 32)	1.929	1.438
Rezervisanja za gubitke po osnovu operativnog rizika	420	420
	<u>4.399</u>	<u>3.683</u>

Na dan 31. decembar 2018 godine Banka je izvršila rezervisanja po osnovu otpremnina za odlazak u penziju i jubilarne nagrade na osnovu procjene nezavisnog aktuaru. Rezervisanja su pripremljena na osnovu sledećih pretpostavki:

- Stopa za diskontovanje – 4%
- Stopa rasta očekivanih budućih zarada 0%

U skladu sa Kolektivnim ugovorom, Banka je u obavezi da prilikom odlaska u penziju zaposlenom isplati otpremninu u visini 6 prosečnih neto zarada zaposlenih u Banci koja važi u mjesecu koji prethodi mjesecu kojem se vrši isplata.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

26. OSTALE OBAVEZE

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Obaveze po osnovu kastodi poslova	6.723	2.506
Obaveze po komisionim poslovima	2.564	2.326
Primljeni avansi	472	634
Obaveze za ostale poreze	227	187
Obaveze prema dobavljačima	74	154
Privremeni račun	1.407	475
Vremenska razgraničenja za isplate zaposlenima	1.046	997
Vremenska razgraničenja i unaprijed naplaćeni prihodi	890	750
Vremenska razgraničenja primljenih garancija	864	797
Obaveze za kamate i ostala pasiva	377	473
	<u>14.644</u>	<u>9.299</u>

Najznačajniji iznos obaveza po osnovu kastodi poslova odnosi se na sredstva uplaćena na kastodi račune. Nominalni vlasnik imovine koja se nalazi na kastodi računima su pravna i fizička lica, rezidenti i nerezidenti. Banka upravlja ovim sredstvima u svoje ime i za račun klijenta, dok za depozitne račune Banka upravlja u ime i za račun klijenta.

Obaveze po komisionim poslovima predstavljaju primljena sredstva koje Banka distribuira u ime i za račun uplatioca.

27. KAPITAL

Na dan 31. decembra 2018. godine akcijski kapital Banke čini 267.705 običnih akcija (31. decembra 2017: 267.705 običnih akcija), pojedinačne nominalne vrijednosti od EUR 511,2919. Sve emitovane akcije su u potpunosti plaćene.

Na dan 31. decembra 2018. godine jedini akcionar Banke je OTP Bank Plc Budapest sa 100% udjela u kapitalu.

U skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, Banka je na dan 31. decembra 2017. godine obavezna da održava minimalan koeficijent solventnosti kapitala od 10%. Koeficijent solventnosti Banke na dan 31. decembra 2018. godine bio je 22.55%.

Banka je dužna da obim svog poslovanja uskladi sa propisanim pokazateljima, odnosno da obim i strukturu svojih rizičnih plasmana uskladi sa Zakonom o bankama i propisima Centralne banke Crne Gore. Na dan 31. decembra 2018. godine Banka ne odstupa od propisanih limita.

27.1. Sopstvena sredstva

Prema Zakonu o bankama („Sl. list CG” br. 17/08, 44/10 i 40/11) iznos osnivačkog kapitala ne može biti manji od EUR 5.000 hiljada. Kako je propisano Odlukom o adekvatnosti kapitala („Sl. list CG” br. 38/11, 55/12 i 82/17) Banka je dužna da utvrđuje adekvatnost kapitala na bazi sopstvenih sredstava, kao apsolutnog i koeficijenta solventnosti kao relativnog pokazatelja. Sopstvena sredstva Banke predstavljaju zbir uplaćenog akcionarskog kapitala i drugih osnovnih i dopunskih elementa sopstvenih sredstava umanjenog za odbitne stavke.

Iznos sopstvenih sredstava mora uvijek biti na nivou koji je jednak ili veći od:

- iznosa minimalnog novčanog dijela osnivačkog kapitala;
- ukupnog iznosa potrebnog kapitala za sve rizike.

Ukupan iznos potrebnog kapitala Banke predstavlja zbir:

- potrebnog kapitala za kreditni rizik, tržišne rizike i operativni rizik izračunatog primjenom adekvatnih metodologija.
- potrebnog kapitala za rizik zemlje izračunatog u skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore kojim se propisuje metodologija za izračunavanje potrebnog kapitala za rizik zemlje;
- potrebnog kapitala za ostale rizike izračunatog primjenom izabranih metodologija.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

27. KAPITAL (nastavak)

27.1. Sopstvena sredstva (nastavak)

Na izvještajni datum 31. decembra 2018. godine Banka nije imala nedostajućih rezervi koje predstavljaju rezerve nastale na osnovu Odluke o minimalnim standardima za upravljanjem kreditnim rizikom i to po osnovu razlike vrednovanja kreditnog portfolia Banke u skladu sa regulatornim zahtjevima i metodologijom koja je zasnovana na MSFI 9.

Sopstvena sredstva Banke na dan 31. decembra 2018. godine čine:

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Osnovni elementi sopstvenih sredstava		
Aksijski kapital	136.876	136.876
Rezerve za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu izdvojene u skladu sa odlukom kojom se propisuju minimalni standardi za upravljanjem kreditnim rizikom u bankama	921	-
Rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog oporezivanja	(777)	1.015
Iznos kojim se ublažavaju negativni efekti na sopstvena sredstva banke zbog prelaska na vrednovanje stavki aktive primjenom MSFI 9	738	
Ukupno osnovni elementi sopstvenih sredstava	<u>137.758</u>	<u>137.891</u>
Odbitne stavke pri izračunu osnovnog kapitala		
Gubitak iz prethodnih godina	(51.142)	(60.272)
Nematerijalna imovina	(3.563)	(3.412)
Nerealizovani gubitak po osnovu vrijednosnog uskladjivanja finansijske imovine raspoložive za prodaju, po fer vrijednosti	-	(1.058)
Ukupno odbitne stavke od osnovnog kapitala banke	<u>(54.705)</u>	<u>(64.741)</u>
Osnovni kapital	83.053	73.150
Odbitne stavke od sopstvenih sredstava – direktna ili indirektna ulaganja u drugu banku ili drugu kreditnu ili finansijsku instituciju u iznosu većem od 10% kapitala tih institucija	<u>(143)</u>	<u>(75)</u>
Osnovni kapital umanjen za 50% odbitnih stavki sopstvenih sredstava	<u>82.981</u>	<u>73.112</u>
Dopunski kapital umanjen za 50% odbitnih stavki sopstvenih sredstava	<u>(72)</u>	<u>(38)</u>
Osnovni kapital po potrebi umanjen	<u>82.909</u>	<u>73.074</u>
SOPSTVENA SREDSTVA	<u><u>82.909</u></u>	<u><u>73.074</u></u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

27. KAPITAL (nastavak)

27.2. Koeficijent solventnosti Banke

Na osnovu odredbi Odluke o adekvatnosti kapitala banaka („Sl. list CG“ br. 38/11,55/12 i 82/17) Banka je izvršila izračunavanje potrebnog kapitala za rizike kojima je izložena tokom poslovanja, kao i koeficijenta solventnosti. Koeficijent solventnosti ne smije biti manji od 10%.

Koeficijent solventnosti predstavlja procentualni odnos sopstvenih sredstava Banke prema zbiru:

1. ukupnog iznosa rizikom ponderisane aktive za kreditni rizik;
2. iznosa rizikom ponderisane aktive za tržišne rizike;
3. iznosa rizikom ponderisane aktive za operativni rizik;
4. iznosa rizikom ponderisane aktive za druge rizike.

Na dan 31. decembra 2018. godine prema obračunu Banke koeficijent solventnosti je iznosio:

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Osnovni kapital	82.909	73.074
Dopunski kapital	(72)	(38)
Ponderisana bilansna aktiva	287.575	246.778
Ponderisane vanbilansne stavke	18.726	16.585
Iznos kojim se ublažavaju neg.i efekti na sopst. sredstva banke zbog prelaska na vrednovanje stavki aktive primjenom MSFI 9	738	-
Ukupno ponderisana bilansna aktiva	<u>307.039</u>	<u>263.363</u>
Potreban kapital za operativni rizik	5.694	5.939
Potreban kapital za rizik zemlje	<u>3.615</u>	<u>2.383</u>
Koeficijent solventnosti banke	<u>22,55%</u>	<u>22,47%</u>

28. VANBILANSNA EVIDENCIJA

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
<i>Garancije, jemstva i preuzete neopozive obaveze:</i>		
Plative garancije privrednim društvima	8.378	6.831
Činidbene garancije privrednim društvima	8.316	8.269
Neiskorišćeni dokumentarni akreditivi	549	398
Neopozive obaveze za davanje kredita	<u>41.545</u>	<u>39.101</u>
Ukupna izloženost kreditnom riziku po vanbilansnim stavkama	<u>58.788</u>	<u>54.599</u>
<i>Sredstva obezbjeđenja:</i>		
- hipoteke	644.398	700.581
- zaloga/ostalo	1.637.924	1.487.133
- hartije od vrijednosti	1.519	760
	<u>2.283.841</u>	<u>2.188.474</u>
<i>Druge vanbilansne pozicije:</i>		
- retransferisani krediti	<u>42.397</u>	<u>47.166</u>
Vanbilansna evidencija bez uticaja na kreditni rizik	<u>2.326.238</u>	<u>2.235.640</u>
Ukupna vanbilansna evidencija	<u>2.385.025</u>	<u>2.290.239</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

29. OPERATIVNI LIZING

Otkazivi ugovori o operativnom lizingu odnose se na poslovni prostor sa ograničenim periodom zakupa (ugovori na određeno vreme). Banka nema opciju da kupi predmet lizinga prilikom raskida ugovora.

U toku 2018. godine, trošak zakupa je iznosio EUR 1.165 hiljada (2017. godine: EUR 1.169 hiljade). Preuzete obaveze po ugovorima o operativnom lizingu na datum izvještaja o finansijskom položaju koje nisu iskazane u pojedinačnim finansijskim iskazima su sljedeće:

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Do 1 godine	39	132
Od 1 to 5 godina	1.304	1.584
Preko 5 godina	3.505	789
	4.848	2.505

30. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA

Zakonom o bankama („Sl. list CG“ br. 17/08, 44/10 i 40/11) je definisano da značajan uticaj na poslovanje Banke imaju lica koja postavljaju najmanje jednog predstavnika u Upravni odbor ili sličan organ, bilo kroz vlasništvo nad akcijama na osnovu saglasnosti sa vlasnicima ili na bilo koji drugi način.

Pregled potraživanja i obaveza prema povezanim licima na dan 31. decembra 2018. godine u sljedećoj tabeli:

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
<i>Kredit i potraživanja od banaka:</i>		
- OTP Bank Plc. Budapest	39.008	12.822
- OTP banka Hrvatska dd	28	28
<i>Kredit i potraživanja od klijenata:</i>		
- Radnici Banke	8.176	7.553
<i>Investicije u zavisna društva:</i>		
- OTP Debt Collection doo, Podgorica	335	-
<i>Ostala finansijska potraživanja:</i>		
- OTP Bank Plc. Budapest	-	11
Ukupna potraživanja	47.547	20.414
<i>Depoziti klijenata:</i>		
- Radnici Banke	3.807	2.813
- OTP Debt Collection doo, Podgorica	4.055	2.031
- Debt Management Project Montenegro doo, Podgorica	1.126	1.669
- South Invest Montenegro doo, Podgorica	-	3
Ukupne obaveze	8.988	6.516
Neto potraživanja	38.559	13.898
Vanbilansna evidencija		
<i>Primljene garancije:</i>		
- OTP Bank Plc. Budapest	1.693	2.178
Ukupno vanbilansna evidencija	1.693	2.178

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

30. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (nastavak)

Kratkoročni i dugoročni krediti radnicima banke odobravani su na period od 1 do 25 godina. Kratkoročni plasmani zaposlenima (keš krediti) su odobravani sa kamatom stopom (NKS) u rasponu od 2,1% do 8% na godišnjem nivou, dok su stambeni kredit (novi plasmani) odobravani sa kamatom stopom (NKS) u rasponu od 4,5% do 4,8% na godišnjem nivou, a hipotekarni su odobravani sa kamatom stopom (NKS) u rasponu od 4,8% do 6,2% na godišnjem nivou.

Dugoročni krediti radnicima banke obuhvataju kredite za kupovinu stambenih jedinica, hipotekarne kredite, dok su kratkoročne uglavnom činili gotovinski krediti. Zaposleni su sredstva deponovali po standardnim uslovima banke u datom trenutku tokom 2018.

Izloženost prema licima povezanim sa Bankom iznosi ukupno EUR 47.547 hiljadu i ne prelazi limit od 200% sopstvenih sredstava Banke.

Prihodi i rashodi nastali iz transakcija sa povezanim pravnim licima u toku 2018. i 2017. godine su sljedeći:

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
<i>Prihodi od kamata i slični prihodi:</i>		
- OTP Bank Plc. Budapest	376	273
- Radnici Banke	437	408
	<u>813</u>	<u>681</u>
<i>Prihodi od naknada i provizija:</i>		
- OTP Bank Plc. Budapest	7	46
- OTP Debt Collection doo, Podgorica	3	6
- Debt Management Project Montenegro doo, Podgorica	6	-
	<u>16</u>	<u>52</u>
<i>Ostali prihodi:</i>		
- OTP Debt Collection doo, Podgorica	6	8
Ukupni prihodi	<u>835</u>	<u>741</u>
<i>Rashodi od kamata i slični rashodi:</i>		
- Radnici Banke	-	(16)
- OTP Bank Plc. Budapest	(115)	-
	<u>(115)</u>	<u>(16)</u>
<i>Rashodi naknada i provizija:</i>		
- OTP Bank Plc. Budapest	(14)	(17)
- OTP Debt Collection doo, Podgorica	-	(28)
	<u>(14)</u>	<u>(45)</u>
<i>Opšti i administrativni troškovi:</i>		
- OTP Bank Plc. Budapest	(8)	-
Ukupni rashodi	<u>(137)</u>	<u>(61)</u>
Neto prihodi	<u>698</u>	<u>680</u>

Tokom 2018. godine, naknade isplaćene licima sa posebnim ovlašćenjima i odgovornostima iznose EUR 1.028 hiljada (2017. godine: EUR 1.589 hiljada).

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2018. godine

**31. GOTOVINA I GOTOVINSKI EKVIVALENTI
(za potrebe sastavljanja pojedinačnog Iskaza o novčanim tokovima)**

	31. decembar 2018.	U hiljadama EUR 31. decembar 2017.
Gotovina u blagajni u eurima	27.442	22.006
Gotovina u blagajni u stranoj valuti	2.003	1.601
Žiro račun	64.686	92.748
Korespodentni računi kod inostranih banaka	38.234	37.829
Oročeni depoziti kod banaka u inostranstvu	18.247	10.840
Ostalo	1.173	637
	<u>151.785</u>	<u>165.660</u>

32. SUDSKI SPOROVI

Na dan 31. decembra 2018. godine Banka je uključena u veći broj sudskih sporova koji proizilaze iz njenog svakodnevnog poslovanja i odnose se na komercijalna i ugovorna pitanja, kao i pitanja koja se tiču radnih odnosa. Po procjeni Odjeljenja za pravne poslove Banke i advokatske kancelarije koja zastupa Banku, ukupna vrijednost sporova iznosi EUR 5.776 hiljada u koji iznos nisu uključeni troškovi sudskog postupka. Dodatno, navedeni iznos ne uključuje eventualne zatezne kamate koje mogu biti utvrđene po okončanju sudskih sporova, s obzirom na to da rukovodstvo nije u mogućnosti da utvrdi potencijalne efekte zateznih kamata koji mogu nastati po osnovu ovih sporova do datuma izdavanja ovih pojedinačnih finansijskih iskaza.

Banka je sa stanjem na dan 31. decembra 2018. godine izvršila rezervisanja za potencijalne gubitke po osnovu sudskih sporova iznoša od EUR 1.930 hiljada (Napomena 25). Ishod sporova koji su u toku, a za koje nije izvršeno rezervisanje, nije moguće za sada pouzdano procijeniti, ali mišljenje Rukovodstva i pravnog savjetnika je da se ne očekuju dodatni negativni ishodi sporova koji bi mogli imati materijalno značajne efekte na pojedinačne finansijske iskaze Banke.

Na dan 31. decembra 2018. godine, Banka vodi za 1.261 kreditnih ugovora sudske sporova protiv pravnih i fizičkih u vrijednosti od EUR 46.736 hiljada.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

33. USAGLAŠENOST SA POKAZATELJIMA CENTRALNE BANKE CRNE GORE

Banka je dužna da svoje poslovanje obavlja u skladu sa odredbama Zakona o bankama i podzakonskim aktima donijetim na osnovu tog Zakona.

Usaglašenost sa pokazateljima poslovanja, propisanim od strane Centralne banke Crne Gore na dan 31. decembra 2018. godine je prikazana kao što slijedi:

	Propisani Limit CBCG	Ostvareni pokazatelji poslovanja na dan 31. decembra	
		2018.	2017.
Koeficijent solventnosti banke	min 10%	22,55%	22,47%
Najveća izloženost Banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica	max 25%	13,02%	14,01%
Zbir velikih izloženosti	max 800 %	39,65%	27,70%
Ukupna izloženost prema licima koja imaju kvalifikovano učešće u Banci	max 20%	9,42%	17,51%
Ukupna izloženost prema licima povezanim sa Bankom	max 200%	9,67%	10,19%
Najveća izloženost prema jednom zaposlenom licu u Banci	max 1%	0,16%	0,21%
Koeficijent ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva	max 50%	20,31%	18,28%
Koeficijent likvidnosti banke	min 1%	1,15%	1,39%

Banka redovno prati i kontroliše navedene propisane pokazatelje poslovanja. Banka je u toku 2018. godine bila usklađena sa propisanim pokazateljima poslovanja.

34. PORESKI RIZICI

Poreski zakoni Crne Gore se često različito tumače i predmet su čestih izmjena. Tumačenje poreskih zakona od strane poreskih vlasti u odnosu na transakcije i aktivnosti Banke mogu se razlikovati od tumačenja rukovodstva Banke. Kao rezultat iznjetog, transakcije mogu biti osporene od strane poreskih vlasti i Banci može biti određen dodatni iznos poreza, kazni i kamata. Period zastarjelosti poreske obaveze je pet godina. To praktično znači da poreske vlasti imaju prava da odrede plaćanje neizmirenih obaveza u roku od pet godina od kada je obaveza nastala.

35. DOGAĐAJI NAKON DATUMA IZVJEŠTAVANJA

Banka je 27. februara 2019. godine zaključila Ugovor o kupovini 90,56% akcijskog kapitala Societe Generale banka Montenegro AD, Podgorica, crnogorske podružnice Societe Generale Group. Dogovorena cijena za kupovinu 90,56% akcijskog kapitala Societe Generale banke Montenegro AD, Podgorica iznosi EUR 40.455 hiljada. Kupovna cijena po akciji iznosi EUR 461,81.

Realizacija transakcije se očekuje u narednim mjesecima, u zavisnosti od dobijanja potrebnih odobrenja od strane Centralne banke Crne Gore.

Osim navedenog nije bilo događaja koji bi uticali na korekcije i/ili objelodanjivanja u pojedinačnim finansijskim iskazima za 2018. godinu.

CRNOGORSKA KOMERCIJALNA BANKA AD, PODGORICA

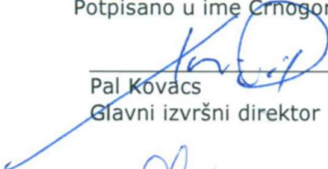
NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2018. godine

36. DEVIZNI KURSEVI

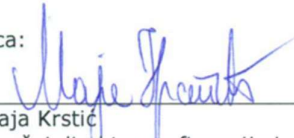
Zvanični kursevi valuta koji su korišćeni za preračun deviznih pozicija bilansa stanja u EUR na dan 31. decembra 2018. i 2017. godine bili su:

	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
USD	0,8731	0,8338
CHF	0,8907	0,8545
GBP	1,108	1,1271

Potpisano u ime Crnogorske komercijalne banke AD, Podgorica:

Pal Kovacs
Glavni izvršni direktor

Srđan Janković
Direktor direkcije za računovodstvo i kontrolu

Maja Krstić
Izvršni direktor za finansije i
bankarske operacije

Godišnji izvještaj menadžmenta Crnogorske komercijalne banke a.d. Podgorica za 2018. godinu

Godišnji izvještaj menadžmenta Crnogorske komercijalne banke a.d Podgorica za 2018 godinu

UVOD.....	3
I. Opis poslovnih aktivnosti.....	3
II. Organizaciona struktura	4
III. Informacije o radu odbora direktora i menadžment komiteta	5
IV. Poslovanje Banke.....	7
IV.1. Makroekonomski pokazatelji	7
IV.2. Poslovne aktivnosti Banke	8
IV.2.1 Poslovi sa stanovništvom.....	9
IV.2.2 Poslovi sa pravnim licima.....	9
IV.2.3 Poslovi sa Vladom Crne Gore i drugim korisnicima budžeta	9
V. Analize finansijskog položaja i rezultata Banke	11
IV.1. Analiza kapitala	14
V.1.1 Sopstvena sredstva.....	14
VI. Upravljanje rizicima.....	15
VI.1. Kreditni rizik i vrednovanje stavki bilansne aktive i vanbilansnih stavki	16
VI.2. Rizik zemlje i rizik druge ugovorne strane	27
VI.3. Tržišni rizik	27
VI.4. Rizik likvidnosti	28
VI.5. Operativni rizik.....	29
VI.6. Reputacioni rizik	29
VII. Obrazovanje zaposlenih	29
VIII. Planirane aktivnosti	30
IX. . Pitanja životne sredine i društvene odgovornosti.....	32
X. Pravila korporativnog upravljanja i sistem unutrašnje kontrole.....	32

UVOD

Crnogorska komercijalna Bnaka ad, Podgorica (u daljem tekstu Banka) sastavlja finansijske iskaze u skladu sa Zakonom o računovodstvu („Sl. list CG”, br. 52/16) i odlukama Centralne banke Crne Gore, koje regulišu finansijsko izvještavanje banaka.

Finansijski iskazi pripremljeni su u skladu sa Odlukom o sadržaju, rokovima i načinu sačinjavanja i dostavljanja finansijskih iskaza banaka („Sl. list CG”, br. 15/12, 18/13 i 24/18).

Prilikom sastavljanja finansijskih iskaza Banka je primijenila politike koje su u skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, ali koji se u dijelu evidentiranja potraživanja za koje su se stekli uslovi za isključivanje iz bilansa Banke i formatu prezentacije finansijskih iskaza razlikuju od zahtjeva Međunarodnim računovodstvenim standardima („MRS”) i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja („MSFI”) primjenljivih na dan 31. decembra 2018. godine.

Za pripremu ovog izvještaja, korišćeni su pregledi i informacije za sve stavke finansijskog izvještaja tekućeg perioda sa pregledom i informacijama prethodnog perioda. Informacije su sačinjena na osnovu istih načela i za jednak vremenski period.

I. OPIS POSLOVNIH AKTIVNOSTI

Banka je od Centralne banke Crne Gore, Rješenjem broj 0101-72/1-2002 od 18. februara 2002. godine, dobila odobrenje za rad.

Takođe je od Komisije za hartije od vrijednosti upisana u Registar emitenata hartija od vrijednosti pod brojem 51 (Rješenje broj 02/3-47/2-01 od 12. jula 2001. godine).

U skladu sa Zakonom o bankama, Odlukom o osnivanju i Statutom, Banka obavlja poslove primanja depozita i drugih sredstava fizičkih i pravnih lica i odobravanje kredita i drugih plasmana iz tih sredstava, u cjelini ili djelimično, za svoj račun.

Pored ovih poslova može da obavlja i sljedeće poslove:

- izdaje garancije i preuzima druge vanbilansne obaveze;
- kupuje, prodaje i naplaćuje potraživanja;
- izdaje, obrađuje i evidentira platne instrumente;
- platni promet u zemlji i sa inostranstvom;
- finansijski lizing;
- trguje u svoje ime i za svoj račun ili za račun komitenta stranim sredstvima plaćanja i finansijskim derivatima;
- vrši izradu analiza i davanje informacija i savjeta o kreditnoj sposobnosti društava i preduzetnika;
- depo poslove;
- usluge čuvanja u sefovima i
- druge poslove u skladu sa odobrenjem Centralne banke Crne Gore.

U toku 2018.godine, Banka je revidirala i ažurirala značajan broj internih politika i procedura, radila kako na poboljšanju efikasnosti, tako i na modernizaciji procesa.

Sjedište Banke je u Ulici Moskovska bb, Podgorica

Na dan 31. decembra 2018. godine Banka ima 452 zaposlenih radnika (31. decembra 2017. godine: 432 zaposlenih).

Poslovne aktivnosti Banka sprovodi na teritoriji cijele Crne Gore, sa rasprostranjenom mrežom poslovnih jedinica.

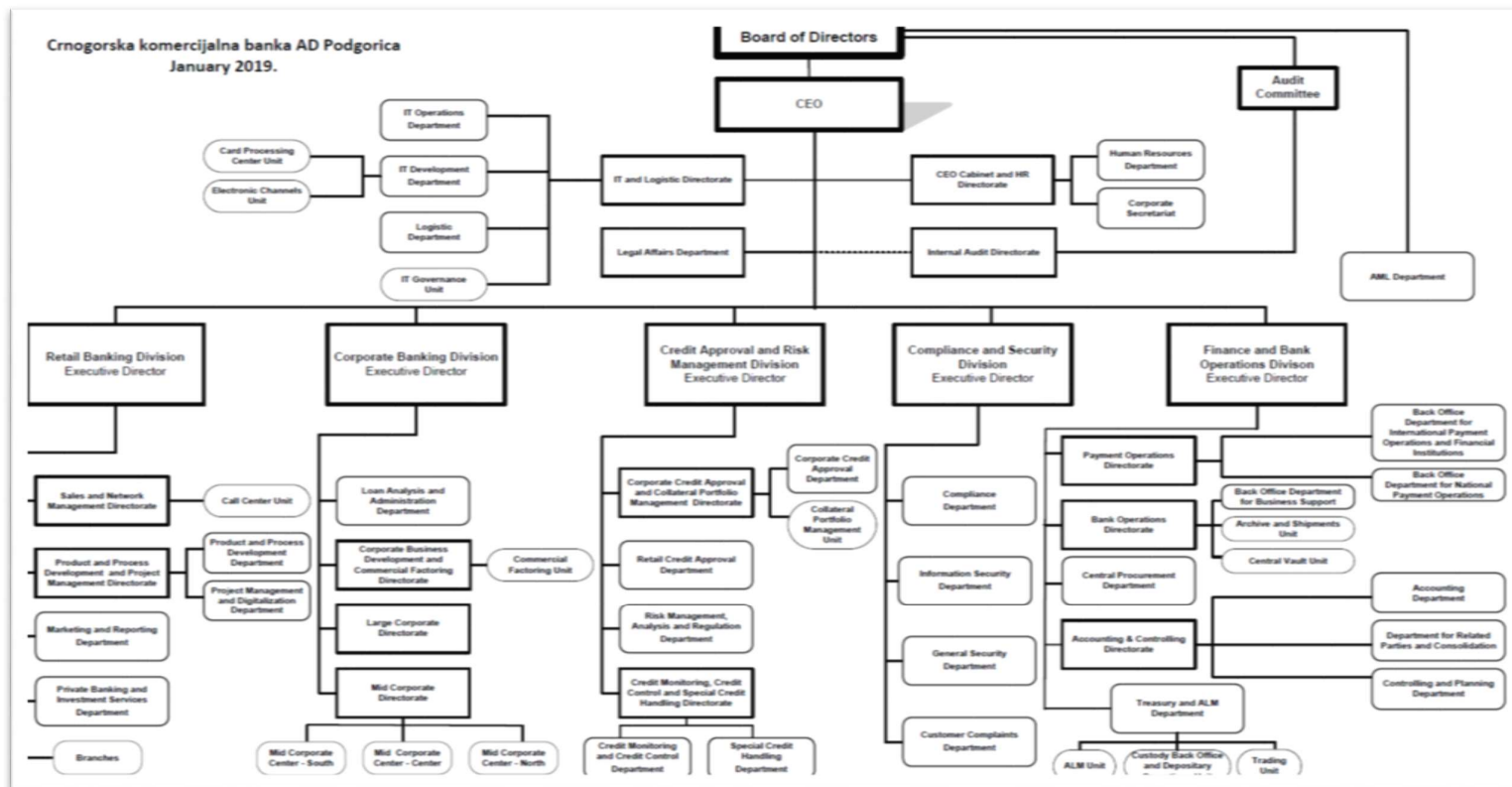
Na dan 31. decembra 2018. godine Banku čine centrala u Podgorici, 24 filijale i 5 šaltera na teritoriji Crne Gore.

Na osnovu odluke Odbora Direktora i ugovora o prenosu udjela u OTP Debt Collection, doo Podgorica, Banka je postala vlasnik 100% kapitala u OTP Debt Collection, doo Podgorica za naknadu od EUR 335 hiljada. Prenos je odrađen uz saglasnost Centralne Banke Crne Gore br. 0102-07700-2/2018 od 24.10.2018 godine. Banka je kao vlasnik OTP Debt Collection, doo Podgorica zvanično registrovana u Centralnom registru privrednih subjekata dana 17.decembra 2018 godine.

U 2018. godini Banka nije vršila otkup sopstvenih akcija.

II. ORGANIZACIONA STRUKTURA

Organizacionu strukturu Banke čine 5 sektora i 6 nezavisnih direkcija koje su prikazane u sledećoj šemi.

III. INFORMACIJE O RADU ODBORA DIREKTORA I MENADŽMENT KOMITETA

Članovi Odbora direktora Banke na dan 31. decembra 2018. godine:

<u>Ime i prezime</u>	<u>Funkcija</u>
G-din Barna Zsolt	Predsjednik
G-din Pal Kovacs	Član
G-din Nyitrai Gyozo	Član
G-din Peter Krizsanovich	Član
G-din Szabolcs Horvat	Član
G-din Miklos Nemeth	Član
G-din Milan Sztepanov	Član

Članovi Odbora za reviziju Banke na dan 31. decembra 2018. godine:

<u>Ime i prezime</u>	<u>Funkcija</u>
G-din Peter Krizsanovich	Predsjednik
G-din Attila Kozsik	Član
G-din Andras Szalay	Član

Izvršni direktori Banke na dan 31. decembra 2018. godine:

<u>Ime i prezime</u>	<u>Ključno područje</u>
G-din Pal Kovacs	Glavni izvršni direktor
G-đa Maja Krstić	Izvršni direktor za Sektor Finansija i bankarskih operacija.
G-din Gabor Jandacsik	Izvršni direktor za Sektor poslovanja sa privredom
G-din Viktor Vorobej	Izvršni direktor za Sektor odobravanja kredita i upravljanja rizicima
G-din Milan Sztepanov	Izvršni direktor za Sektor za praćenje usklađenosti poslovanja banke sa propisima i bezbjednost

Na dan 31. decembra 2018. godine, rukovodilac odjeljenja za praćenje usaglašenosti je Dora Dragović.

Na dan 31. decembra 2018. godine, glavni interni revizor je Irena Mašović.

Odbor direktora je u 2018.godini održao 27 redovnih i pisanih sjednica, na kojima su članovi razmotrili sva bitna pitanja i u vezi sa istima donijeli odgovarajuće odluke. Dobro pripremljene sjednice imale su poseban značaj za efikasan i efektivan rad ovog organa. Poseban kvalitet u radu Odbora direktora predstavljala je stalna komunikacija i razmijena mišljenja između članova Odbora direktora, njihovo međusobno lično i profesionalno uvažavanje. Odboru direktora je na mjesečnom nivou prezentovan izvještaj o poslovanju Banke – Sistem informisanja menadžmenta (MIS), koji sadrži ključne parametre poslovanja Banke. Odbor direktora je na mjesečnom nivou pratio rad u svakom od segmenata poslovanja i na taj način pratio aktivnosti Banke kao cjeline i savjetovao o daljim koracima.

U skladu sa svojim zakonskim ovlašćenjima, Odbor direktora je donio niz značajnih odluka iz svoje nadležnosti i predložio Skupštini akcionara Banke usvajanje nekoliko odluka koje su u nadležnosti Skupštine akcionara Banke. U 2018. godini održana je jedna redovna Skupština akcionara Banke.

Odbor direktora obezbijedio je kontinuiranu podršku menadžmentu Banke u organizovanju poslova, u skladu sa važećim propisima, pa u skladu sa tim:

- Banka je nastavila sa realizacijom efikasnijeg regulatornog pristupa, kroz usvajanje politika i procedura i jačanjem regulatornog okvira. Takođe je nastavljeno sa razvojem i jačanjem internih kontrola, uvođenjem novih i pregledom postojećih procedura.
- Propisi u segmentu upravljanja rizicima su revidirani i ažurirani gdje je bilo potrebno.
- U skladu sa regulatornim zahtjevima, redovna revizija propisa je obavljena u svim organizacionim oblastima, a dopune su izvršene gdje je bilo potrebno.

U segmentu ljudskih resursa, obrađena je reorganizacija cjelokupne banke pa je shodno tome modifikovan Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta kako bi se unaprijedio opis poslova i primijenila bolja raspodjela zadataka. Usvojen je Pravilnik o mjerenju radnog učinka i sistemu motivacije za zaposlene u CKB, kojim se uređuje način mjerenja radnog učinka, sistem praćenja ostvarenja rezultata, način evaluacije kvaliteta izvršenih radnih zadataka i sistem isplate kvartalnog, odnosno polugodišnjeg bonusa, u zavisnosti od prirode posla konkretne pozicije. Takođe je usvojena Politika nagrađivanja koja je uskladjena sa politikom OTP bankarske grupe.

U domenu Korporativnog sekretarijata revidiran je pravilnik o radu Odbora direktora Crnogorske komercijalne banke a.d Podgorica kao i pravilnik o radu Menadžment komiteta. Usvojen je i novi Pravilnik o disciplinskoj odgovornosti zaposlenih i radu disciplinske komisije Crnogorske komercijalne banke a.d. Podgorica kojim se uređuje odgovornost za povrede radne obaveze zaposlenih u Crnogorskoj komercijalnoj banci a.d. Podgorica, pokretanje i vođenje disciplinskog postupka, izricanje i izvršenje mjera za učinjene povrede radnih obaveza.

U dijelu aktivnosti razvoja novih proizvoda Banka je tokom 2018-te godine uvela i usvojila niz novih proizvoda:

- Početkom februara 2018. godine, banka je uvela novi proizvod CKB internet i mobilno bankarstvo.
- U maju 2018. godine banka uvodi Namjenski kredit za kupovinu vozila.
- Početkom avgusta 2018.godine banka uvodi Master Business Debit Card.
- Tokom novembra 2018. godine predstavljena je Visa Platinum debitna kartica.
- U novembru 2018. godine banka uvodi Karticu za kupovinu na rate (shopping card).

Želimo naglasiti da je CKB Go, o kojem smo izvještavali prošle godine, stavljen u produkciju početkom 2018. godine i na taj način je završen veoma ambiciozan projekat digitalizacije bankarskih usluga.

U toku 2018. godine Banka je nastavila sa kapitalnim ulaganjima u osnovna sredstva, dajući na značaju kako renoviranju postojećih objekata, tako i ulaganju u informacione tehnologije, širenju mreže ATM i sl.

Menadžment komitet (u daljem tekstu "Komitet") je stalno upravno tijelo oformljeno od strane Odbora direktora, koje donosi samostalno odluke i priprema odluke vezane za svoje aktivnosti u skladu sa Pravilnikom o organizaciji i poslovanju Banke i drugim relevantnim propisima u skladu sa dodijeljenom nadležnošću. Komitet je ovlašćen za rješavanje pitanja iz svoje nadležnosti koja se odnose na ulaganja i troškove koji ne spadaju u nadležnost bilo kog drugog tijela ili menadžera, u skladu sa Matricom odlučivanja/odobravanja.

Komitet je u toku 2018. godine razmotrio i donio 303 odluke, bilo na redovnoj ili pisanoj sjednici, a sve u skladu sa zakonskom regulativom.

Poslovanje Crnogorske komercijalne banke a.d. Podgorica u svim svojim segmentima usklađeno je sa zakonom i drugim propisima. Banka će i u narednom periodu razvijati svoje poslovanje u skladu sa dobrom praksom korporativnog upravljanja, poslovnom strategijom, poslovnom politikom, ključnim internim aktima i poslovnom praksom. Banka će i dalje raditi na poboljšanju procedura i procesa kako bi ispunili očekivanja klijenata i zadržali dobru reputaciju na tržištu u pogledu fleksibilnosti i efikasnosti.

S obzirom na opseg i složenost poslovanja, Banka je razvila i kontinuirano radi na održavanju i poboljšanju efektivnog sistema za upravljanje rizicima koji je u stanju da odgovori na potrebe promjenljivog poslovnog okruženja. U tu svrhu Banka stalno upravlja svim relevantnim rizicima u skladu sa Zakonom i propisima CBCG, uzimajući u obzir standarde upravljanja rizicima na nivou OTP grupe.

IV. POSLOVANJE BANKE

IV.1. Makroekonomski pokazatelji¹

Ekonomski pokazatelji ostvareni u prvih šest mjeseci 2018. godine ukazuju na nastavak pozitivnih kretanja iz prethodne godine kao rezultat inteziviranja radova na realizaciji značajnih infrastrukturnih projekata. Naime, u ovom periodu u odnosu na isti period 2017. godine u većini sektora je zabilježen značajan rast. Povećan je obim aktivnosti u građevinarstvu, industriji, trgovini, rast pojedinih segmenata saobraćaja, kao i rast dolazaka i noćenja turista u kolektivnom smještaju. Prema preliminarnim podacima Monstata, realna stopa rasta BDP-a u prvom i drugom kvartalu 2018. godine iznosila je 4,5%, odnosno 4,9%. Prema projekcijama EBRD-a, rast bruto društvenog dohodka (BDP) 2018. godine u Crnoj Gori iznosio je 4,2%, dok su projekcije za 2019. godinu 3,0%.

Godišnja inflacija u novembru 2018. godine, mjerena potrošačkim cijenama iznosila je 2%, dok je inflacija mjerena harmonizovanim indeksom potrošačkih cijena iznosila 1,7%. Tokom prvih šest mjeseci mjesečna bazna inflacija je samo u februaru 2018. godine imala viši nivo od zvanične mjesečne inflacije, dok je ostalih pet mjeseci bila niža. Bazna inflacija imala je negativnu stopu tokom aprila i juna, dok je u januaru, februaru, martu i maju bila pozitivna. Cijene proizvođača industrijskih proizvoda su u novembru 2018. godine ostvarile rast od 0,1% u odnosu na prethodni mjesec, zbog rasta cijena u sektoru prerađivačka industrija (0,2%). Pad cijena je zabilježen u sektoru vađenje ruda i kamena (-0,2%), dok u sektoru snabdijevanje električnom energijom, gasom i parom nije bilo promjena u odnosu na oktobar 2018. godine. Na godišnjem nivou, cijene proizvođača industrijskih proizvoda zabilježile su rast od 2,9%, zbog rasta cijena u sva tri sektora: prerađivačka industrija od 2,4%, snabdijevanje električnom energijom, gasom i parom od 4,4% i vađenje ruda i kamena 1,3%. Industrijska proizvodnja je u prvih jedanaest mjeseci 2018. godine, u odnosu na isti period 2017. godine, zabilježila rast od 22,8%. Rast proizvodnje je zabilježen u sektorima prerađivačka industrija (10,1%) i snabdijevanje električnom energijom, gasom i parom (70,2%). Pad proizvodnje zabilježen je u sektoru vađenje ruda i kamena (-21,6%).

Sektor turizma je i ove godine nastavio pozitivan trend i prema podacima Monstata bilježi povećanje broja turista kao i broj noćenja. Broj dolazaka turista, u kolektivnom smještaju, u prvih jedanaest mjeseci 2018. godine iznosio je 1.044.999 što je za 13% više u odnosu na isti period prethodne godine. Ukupno je ostvareno 4,1 miliona noćenja, što je za 8,4% više nego u istom periodu 2017. godine.

U novembru 2018. godine, prema evidenciji Monstata, bilo je zaposleno 194.756 lica, što je za 0,1% više u odnosu na prethodni mjesec, a za 9,4% više u odnosu na novembar 2017. godine. Broj nezaposlenih lica u novembru 2018. godine u odnosu na prethodni mjesec veći je za 2,3%, a u odnosu na isti mjesec prethodne godine manji je za 17,9%. Prosječne bruto i neto plate su u novembru 2018. godine u odnosu na prethodni mjesec veće za 0,4%. Prosječna realna zarada bez poreza i doprinosa u novembru 2018. godine zabilježila je rast od 0,2% na mjesečnom nivou.

Bilansna suma banaka na kraju novembra 2018. godine iznosila je 4.405,8 miliona eura i manja je nego na kraju prethodnog mjeseca za 0,1%, dok u odnosu na novembar 2017. godine bilježi rast od 6,9%. Ukupan kapital banaka na kraju novembra 2018. godine iznosio je 526,5 miliona eura i bilježi rast od 0,8% na mjesečnom nivou, dok na godišnjem nivou bilježi rast od 0,5%. Ukupno odobreni krediti banaka na kraju novembra 2018. godine iznosili su 2.986,8 miliona eura i bilježe rast na mjesečnom nivou od 0,1% i rast od 9,9% na godišnjem nivou. Koeficijent krediti/depoziti iznosio je 0,87 na kraju novembra 2018. godine, i viši je nego u novembru 2017. godine kada je iznosio 0,85. Depoziti u bankama u novembru 2018. godine iznosili su 3.452,2 miliona eura, i manji su za 0,2% u odnosu na prethodni mjesec, dok u odnosu na novembar 2017. godine bilježe rast od 8,3%. U ročnoj strukturi ukupnih depozita na kraju novembra najveće učešće od 64% imali su depoziti po viđenju, dok su oročeni depoziti činili 34% ukupnih depozita. Preostalih 2% odnosilo se na sredstva na escrow računu. Depoziti stanovništva na kraju novembra 2018. godine iznosili su 1.320 miliona eura i veći su za 0,6% u odnosu na prethodni mjesec, dok su u odnosu na novembar 2017. godine viši za 8,8%.

Likvidna aktiva banaka u novembru 2018. godine iznosila je 982,8 miliona eura i bila je za 21,5 miliona eura ili 2,1% manja nego u prethodnom mjesecu, dok je u odnosu na novembar 2017. godine bila manja za 46,4 miliona eura ili 4,5%. Na kraju novembra 2018. godine ukupno izdvojena obavezna rezerva banaka kod Centralne banke iznosila je 253,4 miliona eura i bilježi pad od 4,9

¹ Izvor: Bilten Centralne Banke Crne Gore

miliona eura ili 1,9% na mjesečnom nivou, dok u odnosu na novembar 2017. godine bilježi rast od 20,8 miliona eura ili 8,9%.

Prema preliminarnim podacima, u periodu januar-novembar 2018. godine neto priliv stranih direktnih investicija iznosio je 303,6 miliona eura, što je 22,3% manje u poređenju sa istim periodom 2017. godine. Ukupan priliv stranih direktnih investicija iznosio je 747,6 miliona eura, što je rezultat povećanja priliva po osnovu vlasničkih i dužničkih ulaganja. Ukupan odliv stranih direktnih investicija u periodu januar-novembar 2018. godine iznosio je 444 miliona eura, što je tri puta više nego u istom periodu prethodne godine (144,3 miliona eura).

IV.2. Poslovne aktivnosti Banke

Razvojem novih proizvoda, poboljšanjem postojećih i aktivnom podrškom u svim segmentima poslovanja, Banka je nastojala da zadrži vodeću poziciju u bankarskom sektoru Crne Gore. U isto vrijeme, Banka se fokusirala na poboljšanje kvaliteta kreditnog portfolija sa ciljem minimiziranja troškova rizika, unapređenje IT sistema koji bi podržao planirane poslovne aktivnosti kao i usaglašavanjem sa međunarodnim standardima poslovanja.

Povjerenjem, posvećenim pristupom, zasnovanim prvenstveno na kvalitetu proizvoda i usluga, Banka se trudila da bude pouzdan i dugoročan partner svojim klijentima. Uspješan odgovor Banke na potrebe klijenata i tržišta rezultat je širokog spektra ne samo kreditnih i depozitnih, već i ostalih proizvoda i usluga iz domena savremenih elektronskih kanala platnog prometa, custody poslova, privatnog bankarstva i drugo. U cilju pružanja boljih usluga klijentima, Banka je usvojila novu segmentaciju klijenta i u skladu sa tim promijenila organizacionu strukturu.

Banka je početkom 2018. godine lansirala novi proizvod, komercijalni faktoring koji je prvenstveno namijenjen srednjim i velikim pravnim licima. Ova usluga omogućava otkup kratkoročnih potraživanja sa maksimalnim rokom dospelja do 180 dana, za prodatu robu ili izvršenu uslugu prije dospelja za naplatu.

U drugoj polovini 2018. godine, Banka je uvela/proizvela karticu na rate, kredit za kupovinu automobila i kredit za penzionere sa grupnom polisom osiguranja. Takođe, Banka je u saradnji sa kompanijom Mastercard, omogućila prestižnu concierge uslugu u okviru usluga privatnog bankarstva i na taj način učinila ovo vrhunsko iskustvo dostupno korisnicima CKB Mastercard PB+ kartica.

Mreža POS terminala Banke ima preko 3500 terminala. Paleta usluga i proizvoda koji su prihvaćeni na našoj mreži POS terminala se stalno širi i unaprjeđuje, a u ovom trenutku je osim plaćanja roba i usluga, omogućena i dopuna računa za mobilne telefone (na više stotina lokacija), plaćanje računa za električnu energiju (na 35 lokacija), kao i isplata gotovine na svim CKB šalterima. Najvažniji svjetski brendovi, Mastercard, Maestro, Visa, Visa Electron i American Express, podržani su na CKB POS mreži.

Modifikovan je proizvod internet bankarstva, partnerski portal, koji je omogućava masovne transakcije velikih pravnih lica.

Pored razvoja proizvoda, Banke je implementirala nove standarde u svom poslovanju, kao što su primjena MSFI 9. Takođe, na zahtjev OTP Grupe a radi praćenja valutnih promjena na nivou proizvoda, označeni su svi ugovori ugovori sa valutnom klauzulom. Osnovni izvještaji su dostupni dok će dalja razrada istih biti u skladu sa zahtjevima i potrebama OTP Grupe.

Banka i tokom 2018 godine nastavila da posluje na društveno odgovornim principima i kontinuirano podržava projekte u koje su zaposleni Banke bili aktivno uključeni. Nastavljeni su projekti podrške u oblasti kulture, obrazovanja, sporta, zdravstva, zaštite životne sredine, kao i brojne projekte koji doprinose očuvanju tradicije i kulture na nivou lokalne zajednice. Potvrdu značaja našeg društvenog angažovanja donijela su nam i priznanja u ovoj oblasti. Posebno izdvajamo saradnju sa Zavodom za transfuziju krvi Crne Gore, u kojoj su zaposleni Banke organizovali akciju dobrovoljnog davalaštva krvi, kao i nedelju štednje za svu djecu rođenu u nedjelji štednje. U nedelji štednje tj. u periodu od 31. oktobra do 6. novembra Centralna Banka Crne Gore je donirala dodatnih EUR 200, dok je Banka donirala EUR 200. Ukupan iznos od EUR 400 je oročen na period od 12 mjeseci, nakon čega roditelji mogu sredstva preporučiti ili podići sa računa.

Takođe, Banka je nastavila sa unapređenjem radnog okruženja u cilju povećanja nivoa motivacije zaposlenih.

Strateški cilj Banke je da se razvija kao univerzalna banka, tj banka koja pruža proizvode i usluge stanovništvu i pravnim licima.

IV.2.1 Poslovi sa stanovništvom

Osnovne poslovne linije u segmentu kreditiranja stanovništva i dalje su gotovinski, stambeni i hipotekarni krediti, dok su u segmentu depozita stanovništva i dalje dominantni tekući računi i klasična štednja. Aktivne i pasivne kamatne stope usklađivane su u toku 2018. godine, u skladu sa cjenovnom politikom Banke i prema kretanjima na tržištu.

Bruto krediti stanovništva, rezidenti, na dan 31. decembar 2018. godine iznose EUR 179.181 hiljade, što čini 43,70% ukupnog portfolija. Bruto krediti stanovništva, nerezidenti, iznose EUR 2.674 hiljada, tj. 0,65% ukupnog portfolija.

U isto vrijeme depoziti stanovništva, rezidenti, u ukupnim depozitima Banke učestvuju sa 43,55%, u iznosu od EUR 241.234 hiljade. Dok depoziti stanovništva, nerezidenti, iznose EUR 77,162 hiljada, tj. 13,93 % ukupnih depozita Banke.

Kreditni i depozitni portfolio Banke obuhvata uglavnom klijente sa boravištem na području Crne Gore.

IV.2.2 Poslovi sa pravnim licima

Osnovne poslovne linije u segmentu kreditiranja pravnih lica i dalje su investicioni krediti i krediti za obrtna sredstva, dok su u segmentu depozita pravnih lica i dalje dominantni tekući računi i klasična štednja.

U 2018. godini nastavljena je poslovna saradnja sa velikim i srednjim pravnim licima. Akcenat je stavljen na poboljšanje kvaliteta i razvoj proizvoda kroz adekvatnu selekciju bonitetnih klijenata, sa odgovarajućim sredstvima obezbjeđenja.

U segmentu poslovanja sa mikro i malim pravnim licima, Banka je nastavila saradnju sa Evropskim Investicionim Fondom (EIF), i na taj način proširila ponudu kredita koju nudi ovim preduzećima.

Ukupni krediti i potraživanja pravnih lica na dan 31. decembar 2018. godine iznose EUR 228,175 hiljada, i u ukupnom portfoliju iznose 55,65%. Ukupni depoziti pravnih lica iznose EUR 233,996 hiljada tj. 42,24% . Sredstva eskrowog racuna iznose 1,520 EUR tj. 0,27%

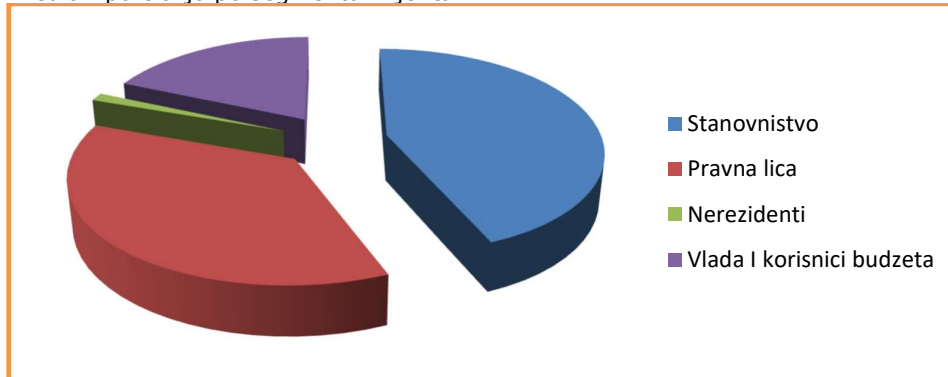
Aktivne i pasivne kamatne stope na ove proizvode usklađivane su tokom 2018. godine, u skladu sa cjenovnom politikom Banke i prema kretanjima na tržištu.

IV.2.3 Poslovi sa Vladom Crne Gore i drugim korisnicima budžeta

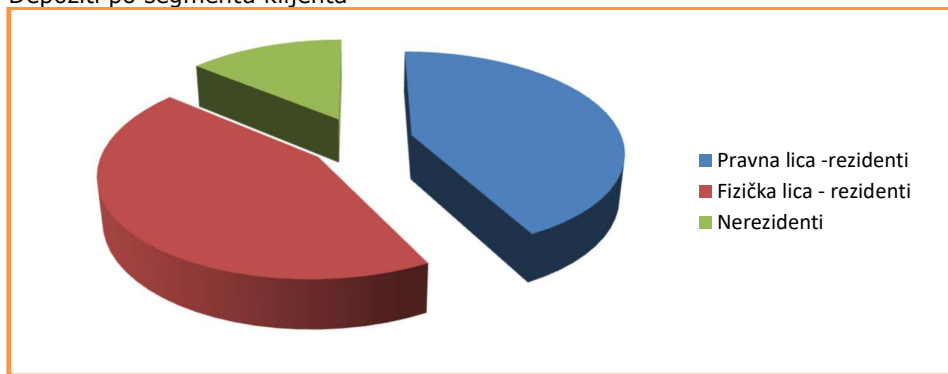
Nastavljena je saradnja sa Vladom Crne Gore i drugim korisnicima budžeta, pružajući adekvatnu podršku kroz kreditne aranžmane i transakcione servise. Time je Banka nastavila da gradi partnerski odnos sa državnim institucijama u Crnoj Gori.

Ukupni krediti Vlade Crne Gore i drugim korisnicima budžeta učestvuju sa 18,22% u ukupnom portfoliju.

Kreditni portfolijo po segmentu klijenta

Depoziti po segmentu klijenta

Podjela portfolija po regionima

Region	Opština	Neto izloženost po opštinama	Neto izloženost po regionima
Centar	Cetinje	5.306	
	Danilovgrad	3.497	
	Nikšić	17.018	
	Podgorica	272.554	298.376
Jug	Bar	14.582	
	Budva	11.043	
	Herceg Novi	20.370	
	Kotor	17.213	
	Tivat	6.640	
	Ulcinj	3.785	73.633
Sjever	Berane	5.027	
	Bijelo Polje	5.057	
	Kolasin	1.199	
	Mojkovac	2.160	
	Plav	160	
	Pljevlja	4.125	
	Rožaje	2.664	
	Zabljak	771	21.163
Ukupno		393.172	393.172

V. ANALIZE FINANSIJSKOG POLOŽAJA I REZULTATA BANKE

Na kraju 2018. godine, za procjenu finasijskog položaja Banke od ključnog značaja su sledeći finasijski instrumenti:

- Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka
- Krediti i potraživanja od banaka, po amortizovanoj vrijednosti
- Krediti i potraživanja od klijenata, , po amortizovanoj vrijednosti
- Investicije u hartije od vrijednosti
- Depoziti banaka
- Depoziti klijenata
- Pozajmljena sredstva od banaka i ostalih klijenata
- Kapital

BILANS STANJA

Na dan 31. decembra 2018. godine
(U hiljadama EUR)

	2018.	Korigovani 2017.
SREDSTVA		
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	135.251	154.730
Kredit i potraživanja od banaka po amortizovanoj vrijednosti	56.481	48.694
Kredit i potraživanja od klijenata po amortizovanoj vrijednosti	393.172	300.927
Hartije od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti	79.278	86.104
Ostala finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	1.219	1.194
Hartije od vrijednosti po po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	6.992	5.694
Investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	335	-
Nekretnine, postrojenja i oprema	13.279	13.361
Nematerijalna sredstva	3.563	3.412
Tekuća poreska sredstva	26	21
Odložena poreska sredstva	53	95
Ostala sredstva	1.714	2.710
UKUPNA SREDSTVA	691.363	616.942
OBAVEZE		
Depoziti banaka i centralnih banaka koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	353	663
Depoziti klijenata koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	552.351	494.812
Kredit klijenata koji nijesu banke koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	2.732	3.263
Rezerve	4.399	3.683
Tekuće poreske obaveze	1.019	103
Odložene poreske obaveze	568	465
Ostale obaveze	14.644	9.299
Ukupne obaveze	576.066	512.288
KAPITAL		
Akcijski kapital	136.876	136.876
Neraspoređena dobit	(51.920)	(60.272)
Dobit/gubitak tekuće godine	10.079	9.129
Ostale reserve	20.262	18.921
Ukupan kapital	115.297	104.654
UKUPNI KAPITAL I OBAVEZE	691.363	616.942

Stanje je reklasifikovano po zahtjevima MSFI9 i uključuje efekte korekcija početnog stanja za efekte knjiženja akcija Mastercarda, kao i reklasifikaciju sprovedenu zbog izmjene regulative Centralne banke Crne Gore donešene tokom 2018. godine što je objelodanjeno u napomeni 5 uz pojedinačne finansijske iskaze.

Ukupna aktiva na dan 31.decembar.2018.godine iznosi EUR 691.363 hiljada što predstavlja rast od 10.9% u odnosu na 31.decembar 2017.godine.

Ukupni neto krediti iznose EUR 393.172 hiljada sa ostvarenim rastom od 23.5% u odnosu na prethodnu godinu, što je uslovljeno kako novim isplatama tako i poboljšanjem kvaliteta portfolija, tj. smanjenjem ispravke vrijednosti. Ovaj značajan rast kredita u velikoj mjeri uzrokovao je kredit odobren Ministarstvu finansija u iznos u od EUR 60.000 hiljada.

S druge strane, Banka je u toku 2018. godine ostvarila porast depozita u iznosu EUR 57.829 hiljada, tj. 11,7%. Pozitivan trend zabilježen je u dijelu poslovanja sa stanovništvom, kao i kod velikih pravnih lica.

U 2018.g. Banka je vratila odnosno zatvorila kredit KFW – razvojne banke Njemačke.

Banka je izvršila korekcije iskaza o finansijskoj poziciji na dan 31. decembra 2017. godine, radi korekcija finansijskih iskaza iz ranijih godina, kao i promjene računovodstvene politike za investicione nekretnine, a u skladu sa zahtjevima MRS 8 "Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i greške".

Analizom investicionih hartija od vrijednosti, Banka je utvrdila vlasništvo nam 15.670 akcija Mastercard-a, klase B. Naveden hartije od vrijednosti Banka je evidentirala u svojoj knjigovodstvenoj evidenciji po osnovu ALCO odluke.

Tržišna vrijednost Mastercard akcija, na dan 31.12.2017 godine iznosi EUR 132,15 po akciji, dok na 31.12.2018 godine EUR 164,70 po akciji .

Navedeno je rezultiralo u povećanju hartija od vrijednosti po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat u iznosu od EUR 2.071 hiljada, povećanju obaveze za odloženi porez u iznosu od EUR 186 hiljada i rezervi po osnovu fer vrijednosti u iznosu od EUR 1.885 hiljada.

BILANS USPJEHA

U periodu od 1. januara do 31. decembra 2018. godine (U hiljadama EUR)

	2018	2017
Prihodi od kamata i slični prihodi	24.522	23.280
Prihodi od kamata na obezvrijeđene plasmane	(274)	(524)
Rashodi od kamata i slični rashodi	24.248	22.756
Neto prihodi od kamata	15.717	14.669
Prihodi od naknada i provizija	(7.905)	(7.068)
Rashodi naknada i provizija	7.812	7.601
Neto prihodi od naknada i provizija	-	(2)
Neto dobitak / gubitak usled prestanka priznavanja finansijske instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	-	1.081
Neto dobitak/gubitak po osnovu finansijskih instrumenata koji se drže radi trgovanja	-	-
Neto gubici/dobici od kursnih razlika	844	714
Neto dobitak/gubitak po osnovu prestanka priznavanja ostale imovine	57	14
Ostali prihodi	4.486	6.337
Troškovi zaposlenih	(12.493)	(12.228)
Troškovi amortizacije	(2.547)	(2.813)
Opšti i administrativni troškovi	(7.051)	(6.982)
Neto prihodi/rashodi po osnovu obezvređenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrednosti kroz bilans uspjeha	(4.033)	(5.404)
Troškovi rezervisanja	(42)	(832)
Ostali rashodi	(178)	(1.078)
OPERATIVNI PROFIT	11.103	9.164
Porez na dobit	(1.024)	(35)
NETO PROFIT	10.079	9.129

Prihodi od kamata bilježe rast od 6.03% koji je uglavnom uslovljem isplatom kredita Ministarstvu Finansija Crne Gore. Istovremeno nastavljen je pad rashoda kamata, koji je rezultat smanjenja pasivnih kamatnih stopa Banke na primljene depozite.

Neto prihodi od naknada su manji za EUR 975 hiljada. Glavni razloga navedenog pada je reklasifikacijom naknada po osnovu kredita. Odlukom o izvještajima koji se dostavljaju Centralnoj Banci Crne Gore (Sl.br. 64/12 od 25.12.2012, 83/17 od 11.12.2017, 24/18 od 18.04.2018. i 39/18), Banka je u okviru prihoda od kamate prikazala prihode po efektivnoj kamatnoj stopi.

Smanjenje neto dobitaka po osnovu finansijskih instrumenata koji se drže radi trgovanja uslovljeno je reklasifikacijom hartija od vrijednosti koje su u prethodnom periodu evidentirane kao finansijskih sredstava koja se drže za trgovanje (VISA, Elektroprivreda Crne Gore i Lutrija Crne Gore), na hartije od vrijednosti po fer vrijednosti kroz ostali ukupan rezultat. Reklasifikacija je odrađena u skladu sa poslovnim modelom Banke. Takođe, Banka je reklasifikovala akcije Centralne Depozitarne Agencije, Podgorica sa investicija u pridružena preduzeća i zajedničke poduhvate po metodi kapitala u klasu hartije od vrijednosti po fer vrijednosti kroz ostali ukupan rezultat.

Opšti troškovi koji se sastoje od troškovi zaposlenih, opšti i administrativni troškovi i troškovi amortizacije u toku 2018. godine uglavno su zadržali isti trend kao u prethodnoj godini.

Banka je u toku 2018. godine poslovala sa pozitivnim rezultatom u iznosu od EUR 10.079 hiljade.

Ostvareni pokazatelji poslovanja prikazani su u tabeli ispod:

	Ostvareni pokazatelji poslovanja na dan 31. decembra	
	2018.	2017.
Koeficijent solventnosti banke	22,55%	22,47%
Najveća izloženost Banke prema jednom licu ili grupi		
povezanih lica	13,02%	14,01%
Zbir velikih izloženosti	39,65%	27,70%
Ukupna izloženost prema licima koja imaju kvalifikovano učešće u Banci	9,42%	17,51%
Ukupna izloženost prema licima povezanim sa Bankom	9,67%	10,19%
Ukupna izloženost prema zaposlenim licima u Banci	0,16%	0,21%
Koeficijent ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva	20,31%	18,28%
Koeficijent likvidnosti banke	1,15%	1,39%
ROE – Prinos na kapital	9,31%	9,2%
ROA - Stopa prinosa na aktivu	1,62%	1,5%
Revenue margin – Prihodna marža	6,1%	6,1%
Net interest margin – Neto kamatna marža	3,71%	3,5%
Net fee margin – Marža po osnovu provizija	1,55%	1,46%
Risk cost/Avg.Loan – Troškovi obezvređenja / prosečan inos kreditnih potraživanja	-0,6%	-1,3%
Cost/Asset – odnos toškova i ukupne aktive	3,8%	3,7%
Loan/Deposit – odnos kreditnih potraživanja i depozita	74%	63,7%
Net loan/Deposit – odnos neto kreditnih potraživanja i depozita	71,01%	54,3%

IV.1. Analiza kapitala

Na dan 31. decembra 2018. godine akcijski kapital Banke čini 267.705 običnih akcija pojedinačne nominalne vrijednosti od EUR 511,2919. Sve emitovane akcije su u potpunosti plaćene.

Na dan 31. decembra 2018. godine jedini akcionar Banke je OTP Bank Plc Budapešt sa 100% udjela u kapitalu.

U skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, Banka je na dan 31. decembra 2018. godine obavezna da održava minimalan koeficijent solventnosti kapitala od 10%. Koeficijent solventnosti Banke na dan 31. decembra 2018. godine bio je 22,55%.

Banka je dužna da obim svog poslovanja uskladi sa propisanim pokazateljima, odnosno da obim i strukturu svojih rizičnih plasmana uskladi sa Zakonom o bankama i propisima Centralne banke Crne Gore. Na dan 31. decembra 2018. godine Banka ne odstupa od propisanih limita.

V.1.1 Sopstvena sredstva

Prema Zakonu o bankama („Sl. list CG“ br. 17/08, 44/10 i 40/11) iznos osnivačkog kapitala ne može biti manji od EUR 5.000 hiljada. Kako je propisano Odlukom o adekvatnosti kapitala („Sl. list CG“ br. 38/11, 55/12 i 82/17) Banka je dužna da utvrđuje adekvatnost kapitala na bazi sopstvenih sredstava, kao apsolutnog i koeficijenta solventnosti kao relativnog pokazatelja. Sopstvena sredstva Banke predstavljaju zbir uplaćenog akcionarskog kapitala i drugih osnovnih i dopunskih elementa sopstvenih sredstava umanjeno za odbitne stavke.

Iznos sopstvenih sredstava mora uvijek biti na nivou koji je jednak ili veći od:

- iznosa minimalnog novčanog dijela osnivačkog kapitala;
- ukupnog iznosa potrebnog kapitala za sve rizike.

Sopstvena sredstva Banke na dan 31. decembra 2018. godine čine:

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Osnovni elementi sopstvenih sredstava		
Akcijski capital	136.876	136.876
Rezerve za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu izdvojene u skladu sa odlukom kojom se propisuju minimalni standardi za upravljanjem kreditnim rizikom u bankama	921	-
Rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog Oporezivanja	(777)	1.015
Iznos kojim se ublažavaju negativni efekti na sopstvena sredstva banke zbog prelaska na vrednovanje stavki aktive primjenom MSFI 9	738	
Ukupno osnovni elementi sopstvenih sredstava	<u>137.758</u>	<u>137.891</u>
Odbitne stavke pri izračunu osnovnog kapitala		
Gubitak iz prethodnih godina	(51.142)	(60.272)
Nematerijalna imovina	(3.563)	(3.412)
Nerealizovani gubitak po osnovu vrijednosnog uskladjivanja finansijske imovine raspoložive za prodaju, po fer vrijednosti	-	(1.058)
Ukupno odbitne stavke od osnovnog kapitala banke	<u>(54.705)</u>	<u>(64.741)</u>
Osnovni kapital	83.053	73.150
Odbitne stavke od sopstvenih sredstava – direktna ili indirektna ulaganja u drugu banku ili drugu kreditnu ili finansijsku instituciju u iznosu većem od 10% kapitala tih institucija	<u>(143)</u>	<u>(75)</u>
Osnovni kapital umanjen za 50% odbitnih stavki sopstvenih Sredstava	<u>82.981</u>	<u>73.112</u>
Dopunski kapital umanjen za 50% odbitnih stavki sopstvenih sredstava	<u>(72)</u>	<u>(38)</u>
Osnovni kapital po potrebi umanjen	<u>82.909</u>	<u>73.074</u>
SOPSTVENA SREDSTVA	<u>82.909</u>	<u>73.074</u>

Na osnovu odredbi Odluke o adekvatnosti kapitala banaka („Sl. list CG“ br. 38/11,55/12 i 82/17) Banka je izvršila izračunavanje potrebnog kapitala za rizike kojima je izložena tokom poslovanja, kao i koeficijenta solventnosti. Koeficijent solventnosti ne smije biti manji od 10%.

Koeficijent solventnosti predstavlja procentualni odnos sopstvenih sredstava Banke prema zbiru:

- ukupnog iznosa rizikom ponderisane aktive za kreditni rizik;
- iznosa rizikom ponderisane aktive za tržišne rizike;
- iznosa rizikom ponderisane aktive za operativni rizik;
- iznosa rizikom ponderisane aktive za druge rizike.

Banka je tokom godine održavala veoma snažnu poziciju kapitala, koja se ogleda u činjenici da se koeficijent solventnosti Banke kretao u rasponu od 23.88 % do 22.55%, značajno iznad zakonski propisanog minimuma.

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Osnovni kapital	82.909	73.074
Dopunski kapital	(72)	(38)
Ponderisana bilansna aktiva	287.575	246.778
Ponderisane vanbilansne stavke	18.726	16.585
Iznos kojim se ublažavaju neg.i efekti na sopst. sredstva banke zbog prelaska na vrednovanje stavki aktive primjenom MSFI 9	738	-
Ukupno ponderisana bilansna aktiva	<u>307.039</u>	<u>263.363</u>
Potreban kapital za operativni rizik	5.694	5.939
Potreban kapital za rizik zemlje	<u>3.615</u>	<u>2.383</u>
Koeficijent solventnosti banke	<u>22.55%</u>	<u>22,47%</u>

Banka je u toku 2018. godine za računovodstvene svrhe klasifikaciju i mjerenje finansijske imovine i obaveza izvršila u skladu sa MSFI 9. Efekti prve primene MSFI 9 iznose EUR 777 hiljada.

VI. UPRAVLJANJE RIZICIMA

U Strategiji upravljanja rizicima, Banka je kao materijalno značajne rizike kojima je izložena u svom poslovanju identifikovala sljedeće :

- Kreditni rizik – predstavlja rizik gubitka kao posljedica kljentovog neizvršenja obaveza prema banci.
- Operativni rizik – definisan je kao rizik gubitaka u poslovanju banke usljed neadekvatnih internih procesa, ljudskog faktora i sistema ili uslijed spoljnih događaja. Ova definicija uključuje pravni rizik, ali isključuje strategijski i reputacioni rizik.
- Tržišni rizik – predstavlja vjerovatnoću ostvarivanja gubitka po bilansnim i van-bilansnim stavkama, kao posljedica promjena kamatnih stopa, deviznog kursa, cijene HoV, vrijednosti tržišnih indeksa ili drugih faktora od značaja za vrijednost finansijskih instrumenata, kao i rizik utrživosti finansijskih instrumenata.
- Rizik zemlje - predstavlja vjerovatnoću ostvarivanja gubitka za banku zbog nemogućnosti naplate potraživanja od lica izvan Crne Gore, iz razloga koji su vezani za politički, socijalni i ekonomski ambijent zemlje u kojoj se nalazi sjedište, odnosno prebivalište dužnika (u daljem tekstu: zemlja dužnika).
- Rizik likvidnosti - definiše se kao vjerovatnoća da banka neće moći obezbijediti dovoljno novčanih sredstava za izmirenje obaveza u trenutku njihove dospelosti, ili vjerovatnoća da će banka za izmirivanje dospjelih obaveza morati pribavljati novčana sredstva uz značajne troškove.
- Reputacioni rizik – predstavlja potencijalni gubitak ugleda banke kao posljedica realnog ili percipiranog gubitka povjerenja u banku.

Banka je organizovala proces upravljanja rizicima kao sastavni dio svoje strukture upravljanja koja je ugrađena u sve ključne procese počevši od razvoja proizvoda do naplate nekvalitetnih potraživanja.

U pogledu upravljanja rizicima, Banka je definisala sledeće strateške ciljeve:

- balansiranje rizika i povraćaja
- održavanje potencijalnih gubitaka u okviru kapaciteta i apetita za preuzimanje rizika
- mjerenje, procjenjivanje i obezbjeđivanje adekvatne pokrivenosti svih relevantnih rizika
- pružanje podrške linijama poslovanja u cilju ostvarenja njihovih strateških ciljeva

U cilju ostvarivanja navedenih ciljeva, funkcija upravljanja rizicima koristi sledeći skup alata:

- identifikacija glavnih rizika koji su svojstveni njenim procesima stvaranja vrijednosti
- procjena nivoa rizika na osnovu istorijskih podataka i procjene budućih trendova
- kontrola rizika
- tehnike ublažavanja rizika kao što su definisanje limita izloženosti, zahtjeva u pogledu kolaterala, hedžinga, uspostavljanje kontrolisanog okruženja itd.

VI.1. Kreditni rizik i vrednovanje stavki bilansne aktive i vanbilansnih stavki

Glavni izvor kreditnog rizika su krediti stanovništvu, malim i srednjim preduzećima i pravnim licima.

Kreditni portfolio Banke je porastao kao rezultat napora da se poveća plasman uz minimalno povećanje tolerancije na rizik u određenim segmentima.

Portfolio stanovništva sastojao se od potrošačkih kredita (neobezbijedenih proizvoda), koji su činili 51% portfolija i hipotekarnih kredita (obezbijedenih proizvoda) koji su činili 49% portfolija stanovništva. U 2018. godini se nastavila aktivnost u segmentu poslovanja sa stanovništvom. Odobranje novih kredita bilo je značajno u segmentu stanovništva, a u skladu sa opštom strategijom OTP grupe koja akcenat stavlja na ovaj segment. Nova ponuda proizvoda kao i usmjerene kampanje omogućile su da Banka plasira više kredita nego sto su bile redovne otplate, što je dovelo do ukupnog porasta portfolija u odnosu na prošlu godinu. U isto vrijeme, kvalitet portfolija se zadržao na nivou iz prošle godine u relativno nisko učešće kredita lošeg kvaliteta (NPL) na koje su izdvojene adekvatne rezervacije za kreditne gubitke.

Ukupni portfolio za mikro i mala pravna lica zadržao se na istom nivou kao i u 2017 godini. Takođe, Banka je kvalitetnom politikom praćenja rizika, uspjela održati isti nivo kreditnog kvaliteta.

Korporativni portfolio Banke, tj. portfolio velikih i srednjih pravnih lica, koji uključuje i kredite državnom sektoru se sastojao većinom od investicionih kredita i kredita za obrtni kapital. Glavni fokus aktivnosti u ovom segmentu bio je porast plasmana kao i održavanje kvaliteta kreditnog portfolija.

U skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG” br. 22/12, 55/12, 57/13, 44/17 i 82/17) Banka počevši od 1. januara 2013. godine primjenjuje sopstvenu metodologiju za procjenu obezvrjeđenja bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po vanbilansnim stavkama koja je usaglašena sa zahtjevima Međunarodnih računovodstvenih standarda. U napomenama uz finansijske izvještaje Banke je objelodanila metodologiju obračuna obezvrjeđenja bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po vanbilansnim stavkama, kao i iznose obračunatih ispravki vrijednosti.

Pored vrednovanja stavki aktive i vanbilansnih stavki u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima, Banka je dužna da zavisno od vjerovatnoće ostvarivanja gubitka, stavke aktive klasifikuje u jednu od sljedećih klasifikacionih grupa:

1. grupu A – „dobra aktiva”; U klasifikacionu grupu „A” klasifikuje se kredit i druga potraživanja kod kojih postoje čvrsto dokumentovani dokazi da će biti naplaćeni u skladu sa ugovorenim uslovima u punom iznosu.
2. grupu B – „aktiva sa posebnom napomenom”, sa podgrupama „B1” i „B2”; U klasifikacionu grupu „B” podgrupe „B1” i „B2” klasifikuje se kredit za koji postoji mala vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, ali taj kredit mora biti predmet posebne pažnje banke, jer bi

- potencijalni rizik, ukoliko ne bi bio adekvatno praćen, mogao da dovede do slabijih perspektiva u pogledu njegove naplate.
3. grupu C – „substandardna aktiva“, sa podgrupama „C1“ i „C2“; U klasifikacionu grupu „C“ klasifikuje se kredit za koji postoji visoka vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, zbog jasno utvrđenih slabosti koje ugrožavaju njegovu otplatu.
 4. grupu D – „sumnjiva aktiva“; U klasifikacionu grupu „D“ klasifikuje se kredit za koji je naplata u cjelosti, imajući u vidu kreditnu sposobnost dužnika, vrijednost i mogućnost realizacije kolaterala, malo vjerovatna.
 5. grupu E – „gubitak“; U klasifikacionu grupu E – „gubitak“ klasifikuje se kredit koje će biti u potpunosti nenaplativ, ili će biti naplaćen u neznatnom iznosu.

Banka je razvila sveobuhvatnu strategiju postupanja sa nekvalitetnim kreditima za period od tri godine I utvrdila godišnje operativne ciljeve vezane za smanjenje nivoa nekvalitetnih kredita. Glavni cilj kod upravljanja lošim plasmanima je da se poboljša kvalitet portfolija čime se smanjuju troškovi rizika i unapređuje ukupna finansijska pozicija i pozicija likvidnosti banke.

Iznos rezervi za potencijalne gubitke nije predviđen za plasmane Banke klasifikovane u kategoriju A. Procijenjeni iznos rezerve za potencijalne gubitke je obračunat primjenom procenata od 2% do 7% na plasmane klasifikovane u kategoriju B, od 20% do 40% na plasmane kategorije C, 70% na plasmane kategorije D i 100% na plasmane kategorije E.

Sumirajući rezultate ispitivanja kvaliteta bilansne i vanbilansne aktive Banke sa stanovišta naplativosti i potrebe za stvaranjem rezerve za obezbjeđenje Banke od potencijalnih gubitaka, saglasno iznijetom pristupu, dobijeni su sljedeći odnosi i pokazatelji na dan 31.12.2018 godine:

Stavke bilansa

KLASIFIKACIJA

(U hiljadama EUR)

Stavke aktive bilansa	Novčani kolateral	Ostali kolaterali	A	B	C	D	E	Ukupno
Bruto krediti i potraživanja od banaka	-	-	56.481	-	-	-	-	56.481
Bruto Krediti i potraživanja od klijenata	4.560	1.904.373	369.822	30.078	1.902	267	7.960	410.029
Hartije od vrijednosti	-	-	77.990	-	-	-	-	77.990
Ostala finansijska sredstva	-	-	1.220	-	-	-	3.646	4.866
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	4.560	1.904.373	505.513	30.078	1.902	267	11.606	549.366
Hartije od vrijednosti	-	-	6.992	-	-	-	-	6.992
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	-	-	6.992	-	-	-	-	6.992
Kamata i vremenska razgraničenja na kredite i potraživanja	-	-	(1.118)	27	26	101	850	(114)
Kamata i vremenska razgraničenja na hartije od vrijednosti	-	-	2.029	-	-	-	-	2.029
Kamatna potraživanja i vremenska razgraničenja	-	-	911	27	26	101	850	1.915
Investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	-	-	335	-	-	-	-	335
Ostale stavke aktive na koje se izdvajaju rezervacije za potencijalne gubitke	-	-	-	-	-	86	12.053	12.139
Ukupna aktiva na koju se izdvajaju rezervacije za potencijalne gubitke	4.560	1.904.373	513.751	30.105	1.928	454	24.509	570.747
Bilansna aktiva na koju se ne izdvajaju rezerve za potencijalne gubitke	-	-	153.883	-	-	-	-	153.883
UKUPNA BRUTO AKTIVA	4.560	1.904.373	667.634	30.105	1.928	454	24.509	724.630
Ukupni iznos ispravki vrijednosti za sve pozicije aktive na koje se izdvajaju rezervacije	-	-	6.382	3.898	511	388	22.088	33.268
% Pokrivenost aktive na koju se izdvajaju rezervacije za potencijalne gubitke	-	-	1%	13%	26%	86%	90%	6%

VI.2. Rizik zemlje i rizik druge ugovorne strane

Banka je razvila sopstveni regulatorni okvir upravljanja rizikom na osnovu domaćeg zakonodavstva, kao i standarda matične banke, i definisala pristup, metode i odgovornosti kod upravljanja rizikom zemlje.

Rizikom druge ugovorne strane se upravlja pomoću sistema limita izloženosti za lica koja borave u stranim zemljama kojima je Banka izložena. Sistem limita izloženosti se bazira na rejtingu rizika zemlje i poziciji kapitala Banke u skladu sa metodologijom matične banke i zakonskim zahtjevima.

Banka nije imala izloženosti prema centralnim vladama stranih zemalja. Osim izloženosti prema Mađarskoj kao zemlji srednjeg rizika koja se sastojala u potpunosti od izloženosti prema matičnoj banci, Banka je plasirala većinu svojih sredstava u zemljama bez rizika.

Rizikom druge ugovorne strane se upravlja uz pomoć Sistema limita izloženosti za različite ugovorne strane sa kojima Banka saraduje. Sistem limita izloženosti se bazira na rejtingu rizika ugovorne strane i poziciji kapitala Banke u skladu sa metodologijom matične banke i zakonskim zahtjevima.

VI.3. Tržišni rizik

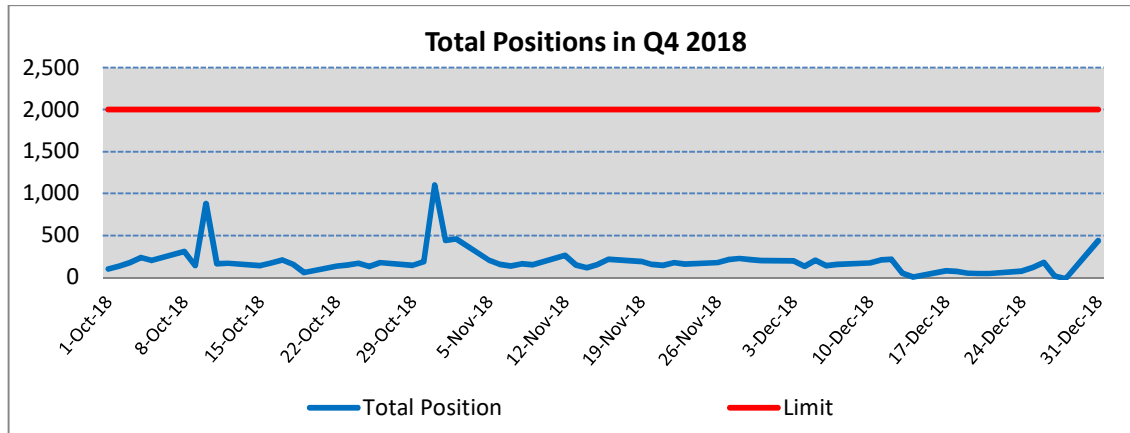
Banka je izložena tržišnim rizicima. Tržišni rizik predstavlja potencijalni gubitak uzrokovan nepovoljnim promjenama na tržištu: kamatnih stopa, deviznih pozicija, cijena, indeksa i/ili ostalih faktora koji utiču na vrijednost finansijskih instrumenata. Najčešće, glavni izvori tržišnog rizika su devizne pozicije i rizik kamatne stope.

Uzimajući u obzir biznis model, veličinu i kompleksnost poslovanja, a u vezi sa tržišnim rizikom, Banka je uglavnom izložena deviznom riziku. Devizni ili valutni rizik predstavlja rizik da banka ostvari gubitke u svom poslovanju uslijed promjena u deviznim kursovima. Rizik deviznog kursa definiše se prije svega kao potencijalni gubitak na nepokrivenoj i nezaštićenoj otvorenoj deviznoj poziciji (imovini, potraživanjima, kapitalu i obavezama koje glase na stranu valutu). Izloženost deviznom riziku se redovno prati putem usklađivanja sa limitima propisanim od strane Centralne banke Crne Gore. Kako bi ograničila i ublažila devizni rizik, Banka je uspostavila sistem internih limita deviznog rizika u skladu sa strukturom bilansa Banke, poslovnim aktivnostima i tržišnim uslovima, kao i definisanim limitima Centralne banke Crne Gore i OTP Grupe.

Banka određuje limite pozicija (dnevnu i noćnu) i VaR (vrijednost u riziku) limit koji se stalno prate.

Limiti se prate na dnevnim nivou, dok se uprava Banke izvještava kvartalno.

Kretanje vrijednosti u riziku u posljednjem kvartalu u 2018 godini.

VI.4. Rizik likvidnosti

Rizik likvidnosti predstavlja vjerovatnoću da Banka neće biti u mogućnosti da obezbijedi dovoljno novčanih sredstava kako bi ispunila svoje obaveze na datum dospijeca ili vjerovatnoću da će Banka morati da dobije novčana sredstva za ispunjenje svojih obaveza uz značajne troškove.

Banka upravlja rizikom likvidnosti uvođenjem Sistema kontrola, mjera za ublažavanje rizika i planova u slučaju nepredviđenih okolnosti. Glavni cilj upravljanja rizikom likvidnosti je uspostavljanje Sistema za monitoring likvidnosti Banke, njen kvalitet, sastav i dospijeca kako bi se dostigla optimalna struktura likvidnosti koja bi podržala njene primarne poslovne aktivnosti.

Radi praćenja likvidne pozicije, Banka priprema dnevne (DPL) i dekadne izvještaje (RLS) u skladu sa regulativom Centralne Banke Crne Gore Banka.

U 2018. godini Banka je zadržala jaku likvidnu poziciju i poslovala je sa koeficijentom koji je bio iznad zakonski utvrđenog minimuma. Koeficijent likvidnosti na dan 31.decembar.2018 godine iznosi 1,15%, dok je zakonom utvrđeni minimum 1%.

Dnevni izvještaj likvidnosti, DPL:

	U hiljadama EUR	
	31.decembar	
	2018.	2017.
Gotovina	30.149	24.319
Žiro račun	64.687	92.751
Sredstva kod agenata platnog prometa	469	580
Sredstva na računima kod inobanaka (depoziti po viđenju)	56.481	37.826
Obavezna rezerva kod CBCG (50%)	20.016	18.912
Likvidna sredstva/potraživanja	<u>171.802</u>	<u>174.388</u>
Dospjele obaveze po primljenim kreditima	9	9
Dospjele obaveze po kamata i naknadama	19	19
Dospjele obaveze po oročenim depozitima	575	439
30% Depozita po viđenju	144.581	122.304
10% Odobrene a neiskorišćene, neopozivekreditne obligacije (kreditne linije)	4.672	2.738
Ostale dospjele obaveze	43	138
Suficit / Deficit	<u>149.890</u>	<u>125.647</u>
Pokazatelj likvidnosti	<u>1,15%</u>	<u>1,39%</u>

VI.5. Operativni rizik

Centralizovana funkcija upravljanja operativnim rizikom smještena je u Sektoru odobravanja kredita i upravljanja rizikom i zadužena je za nadgledanje i koordinaciju upravljanja operativnim rizikom na nivou cijele organizacije kroz kreiranje politika, metodologija i alata koji koriste sve druge organizacione jedinice Banke. Operativnim rizikom se upravlja na decentralizovan način u smislu da potencijalnim incidentima upravljaju organizacione jedinice gdje su se incidenti javili. Uzimajući u obzir značaj upravljanja operativnim rizicima za uspješno poslovanje cijele organizacije, uspostavljen je efikasan sistem izvještavanja menadžmenta Banke o izloženostima operativnom riziku i aktivnostima povezanim sa tim.

Korišćenjem postojećeg Sistema za upravljanje operativnim rizikom, nivo izloženosti Banke ovoj vrsti rizika procijenjen je kao umjeren. Sistem upravljanja operativnim rizikom se stalno unaprjeđuje kako bi bio u mogućnosti da odgovori na stalne promjene i izazove u eksternom i internom okruženju.

Banka je usvojila Plan za vanredne situacije kojima se osigurava kontinuitet poslovanja odnosno pravovremeno ponovno uspostavljanje poslovno kritičnih aktivnosti Banke u slučajevima narušavanja ili prekida poslovanja. Plan se redovno ažurira i testira.

Shodno članu 242 Odluke o adekvatnosti kapitala banaka ("Službeni list CG" br. 38/11 I 55/12), za izračunavanje potreba za kapitalom za operativni rizik Banka koristi jednostavni metod.

Banka je na dan 31. decembar 2018. godine formirala rezervisanja za potencijalne gubitke po osnovu sudskih sporova u iznosu od EUR 1.929 hiljada.

VI.6. Reputacioni rizik

Rizik tekućih i budućih prihoda i kapitala zbog negativnog javnog mišljenja o načinu poslovanja Banke. Pitanje reputacije je vrlo složeno i u osnovi nastaje kao ocjena koju daju klijenti, o načinu, vođenju i pružanju usluga. Na kratak rok na reputacioni rizik Banke utiče i reklamna aktivnost i marketing.

VII. OBRAZOVANJE ZAPOSLENIH

Upravljanje ljudskim resursima i kontinuirano ulaganje u njihov razvoj jedan je od ključnih ciljeva Banke, kojem je i u toku 2018 godine bila posvećena posebna pažnja. Kroz uvođenje novih standarda u oblasti upravljanja ljudskim resursima svojim zaposlenim želimo obezbijediti dobre uslove za kontinuiran lični i profesionalni razvoj.

Posebna pažnja u 2018. godini bila je posvećena unapređenju kapaciteta našeg prodajnog tima, kroz intezivne programe obuke na temu unapređenje prodajnih vještina, finansijske analize, timskog rada. Istovremeno, sa ciljem unapređenja efikasnosti i bržeg odgovora na potrebe klijenata, izvršili smo sveobuhvatnu reorganizaciju Banke.

U skladu sa savremenim standardima upravljanja ljudskim resursima, Banka je u 2018. godini uvela sistem mjerenja radnog učinka i motivacije zaposlenih.

U 2018. godini zaposleni Banke su pohađali brojne seminare i kurseve, koji su organizovani od strane eksternih partnera, kao interne edukacije, koje su realizovali naši zaposleni.

Pored navedenih obuka, Banka je organizovala posjete matičnoj kući, OTP Bank Plc Budapest, gdje su zaposleni mogli da razmijene iskustva sa kolegama iz Mađarske i na taj način dodatno unaprijede poslovanje Banke.

Obrazovna struktura zaposlenih na dan 31.12.2018. godine.

	Broj zaposlenih	u %
Visoka stručna sprema	328	72.6%
Viša stručna sprema	25	5.5%
Srednja stručna sprema	99	21.9%
	452	100%

VIII. PLANIRANE AKTIVNOSTI

Uvođenjem novih proizvoda, adaptacijom kredita za turizam, overdrafta, razvojem kreditnih kartica, uvođenjem novih kreditnih paketa za mikro i mala pravna lica i drugim proizvodima, Banka planira zadržati vodeću poziciju u bankarskom sektoru Crne Gore, kako u dijelu kreditnog portfolija tako i u segmentu platnog prometa i kartičnog poslovanja.

U isto vrijeme Banka značajan akcenat stavlja na poboljšanje kreditnog kvaliteta u svim poslovnim segmentima. Povećanje kreditnog portfolija se planira da se postigne uglavnom putem isplate kredita klijentima. Potencijalni klijenti su fizička lica i pravna lica, koja ispunjavaju sve neophodne preduoslove definisane poslovnim procedurama Banke. Briga za klijente na najvišem profesionalnom nivou je ključ za zadržavanje udjela na tržištu i postizanje zadovoljstva klijenata.

Banka takođe, pla

Takođe, značajne aktivnosti će biti usmjerene na kreditiranje Vlade Crne Gore i drugih korisnika budžeta.

Banka će i u budućem periodu biti usmjerena na aktivno upravljanje sredstavima i likvidnosti, radi nesmetanog funkcionisanja Banke. Osnovni cilj upravljanja sredstvima je unapređenje strukture i odnosa sopstvenih i pozajmljenih sredstava, održavanje tekuće i obezbjeđenje adekvatnih rezervi likvidnosti, kao i održavanje optimalne valutne strukture.

IX. . PITANJA ŽIVOTNE SREDINE I DRUŠTVENE ODGOVORNOSTI

Banka vodi svoju politiku ekološki svjesno i angažovano, u skladu sa Zakonom o životnoj sredini i Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu

Zastita životne sredine dobija sve veći značaj u politici Evropske unije. Ciljevi ekološke politike u okviru Evropske unije jesu sledeći:

- očuvanje životne sredine i poboljšanje njenog kvaliteta;
- zaštita čovjekovog zdravlja;
- oprezna i racionalna upotreba prirodnih resursa i
- unapređenje mjera na međunarodnom nivou za prevladavanje regionalnih i globalnih problema životne sredine.

Banka nije, shodno kriterijumima definisanim Zakonom, prepoznata da nezakonitim ili nepravilnim djelovanjem omogućava ili dopusta zagađivanje životne sredine, i po tom osnovu ne plaća nikakve kazne ili penale. Takođe, u doglednoj budućnosti ne planira nikakav projekat koji bi mogao da ima negativan uticaj na životnu sredinu.

U skladu sa Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu, Banka će i nadalje u svojim poslovnim aktivnostima voditi računa da neka njena aktivnost, direktno ili indirektno, ne izazove opasnost po životnu sredinu, život i zdravlje ljudi.

X. PRAVILA KORPORATIVNOG UPRAVLJANJA I SISTEM UNUTRAŠNJE KONTROLE

Banka kontinuirano posvećuje pažnju poboljšanju funkcionisanja sistema interne kontrole unapređujući internu regulativu, uspostavljanjem principa „4 oka“ i funkciju kontrole menadžmenta, ispunjavanjem preporuka datih od strane Centralne banke Crne Gore, eksternog i internog revizora, unaprjeđenjem poslovnih procesa, itd.

U 2019. trend unaprjeđenja sistema internih kontrola u CKB-u je nastavljen poboljšavanjem svih komponenti sistema.

Relevantne politike i procedure su unaprjeđivane i ažurirane redovno. Pored toga, Banka je nastavila punu implementaciju međunarodnih računovodstvenih standarda koji su proširili neophodne preduslove za adekvatno funkcionisanje sistema internih kontrola.

Pravila korporativnog upravljanja i sistema unutrašnjih kontrola jeste na provjeri njihove usklađenosti s rizičnim profilom, poslovnim modelom i veličinom i složenošću poslovanja Banke, kao i na stepenu u kome se Banka pridržava propisa, standarda opreznog poslovanja i dobrih poslovnih običaja u vezi s korporativnim upravljanjem, upravljanjem rizicima i sistemom unutrašnjih kontrola.

Procjena ovog dijela služi kao značajna informacija u procjeni upravljanja pojedinačnim rizicima, kao i u procjeni adekvatnosti kapitala i likvidnih sredstava.

Pravila korporativnog upravljanja u Banci su zasnovana na zakonskim propisima i to na odredbama Zakona o bankama i Zakona o privrednim društvima kao i na nadležnosti i ovlašćenja organa Banke (Skupštine akcionara, Odbora direktora i ostalih tijela) propisima i internim aktima Banke (Ugovorom o osnivanju, Statutom Banke i drugim internim aktima) Nadležnost i ovlašćenja svih organa Banke su zasnovana na pomenutim zakonskim propisima, definisanim internim aktima i ustaljenom bankarskom praksom.

Sistem interne kontrole Banke je osmišljen tako da obezbijedi razumnu garanciju ostvarenja ciljeva iz slijedećih kategorija:

- Efektivno i efikasno poslovanje,
- Pouzdanost finansijskog izvještavanja i
- Usaglašenost sa važećim zakonima i propisima.

Prilikom razvoja sistema interne kontrole, CKB je koristila COSO 2017 okvir kao smjernice najbolje prakse. Komponente uspješnog sistema interne kontrole date su u tabeli:

Upravljanje i kultura	Strategija i postavljanje ciljeva	Učinak / implementacija	Pregled i revizija	Informisanje, komunikacija i izvještavanje
1.Omogućava kontrolu rizika od strane Odbora	6.Analizira poslovni kontekst	10.Identifikuje rizik	15.Procjenjuje značajnu promjenu	18.Koristi informacije i tehnologiju
2.Uspostavlja operativnu strukturu	7.Definiše sklonost ka riziku	11.Procjenjuje ozbiljnost rizika	16.Razmatra rizik i učinak/implementaciju	19.Prenosi informacije o riziku
3.Definiše željenu kulturu	8.Procjenjuje alternativne strategije	12.Određuje prioritete rizike	17.Teži unaprjeđenju upravljanja rizikom preduzeća	20.Izvještava o riziku, kulturi i učinku/implementaciji
4.Pokazuje posvećenost ključnim vrijednostima	9.Formuliše poslovne ciljeve	13.Sprovodi odgovore na rizike		
5.Privlači, razvija i zadržava sposobnog pojedinca		14.Razvija pregled na nivou portfolija		